

ព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សំណួរ-ចម្លើយ

កម្រងវិញ្ញាសាវប្បធម៌ទូទៅប្រឡងសិស្សពូកែ

សម្រាប់

ប្រឡងសិស្សពូកែថ្នាក់ទី ៩ និង ទី ១២
ប្រឡងគ្រូ មគ្គេយ្យ មង្គល មង្គល និង ឧត្តម
ប្រឡងពេទ្យ និង ...

...មានសំណួរ-ចម្លើយសម្រាប់ការប្រឡងប្រជែងនានា

ចងក្រងដោយ អ៊ឹម សិរីរដ្ឋ

ឆ្នាំ ២០១៨

This page is intentionally left blank.

មតិស្វាគមន៍

សៀវភៅ **វប្បធម៌ទូទៅប្រឡងសិស្សពូកែ** ដែលមិត្តអ្នកអានកំពុងតែកាន់ក្នុងដៃនេះជាការចងក្រងបញ្ចូលគ្នានូវឯកសារវប្បធម៌ទូទៅមួយចំនួន។ ក្នុងការចងក្រងសៀវភៅនេះខ្ញុំបាទពុំបានបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួនឡើយ គ្រប់សំណួរ-ចម្លើយទាំងអស់គឺជាការប្រមូលបញ្ចូលគ្នានូវឯកសារដែលខ្ញុំបាទប្រមូលទុកជាយូរណាស់មកហើយ ។ ប៉ុន្តែការវាយអត្ថបទឡើងវិញប្រាជ្ញាជាមានកំហុសដោយអចេតនាកើតឡើងមិនខាន ដូចនេះខ្ញុំបាទសូមអធ្យាស្រ័យទុកជាមុននូវកំហុសទាំងនោះ ។

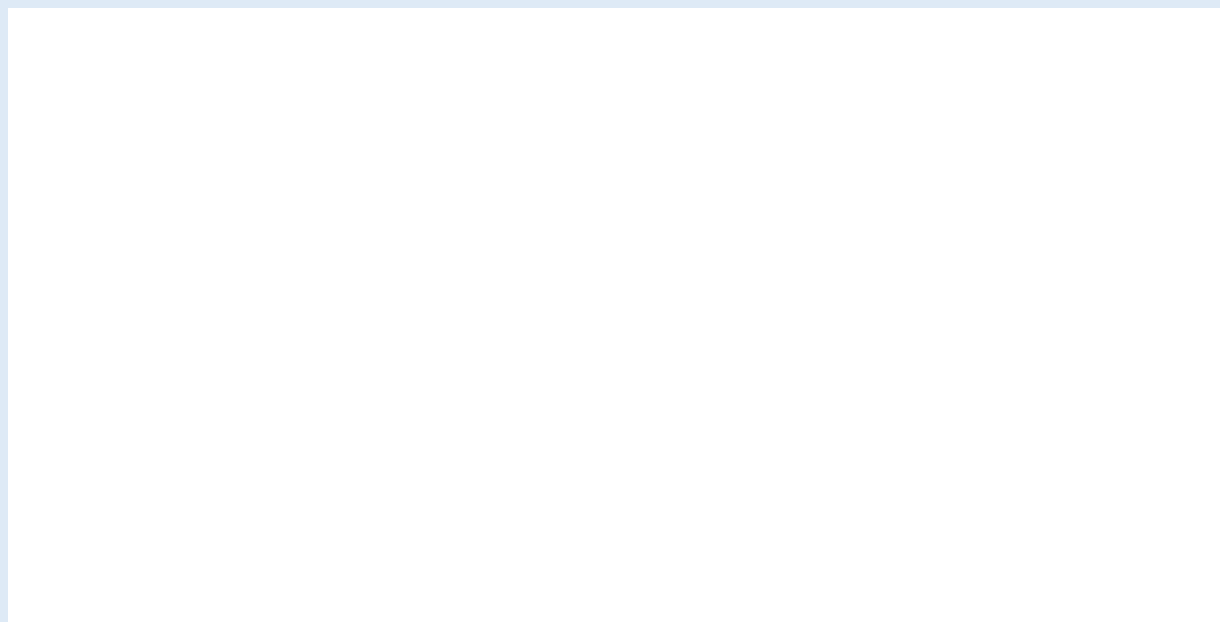
សម្រាប់ឯកសារមួយនេះ លោកអ្នកអាចចំណាយកម្លាំងទៅប្រើប្រាស់បានគ្រប់យ៉ាងដោយមិនបាច់សុំការអនុញ្ញាតពីអ្នកចងក្រងឡើយ ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃសៅរ៍ ១១ កើត ខែ មាឃ ឆ្នាំសក ព.ស ២៥៦១

ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៨

អ្នកចងក្រង

អ៊ឹម សិរីរដ្ឋ

This page is intentionally left blank

ប្រឡងជ្រើសរើសសិស្សពូកែ ផ្នែក ភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា រូបវិទ្យា ថ្នាក់ទី១២

សម័យប្រឡង: ០៤ មករា ២០១២ (រយៈពេល៦០នាទី)

១.នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន មានយុវជន សិស្សានុសិស្សមួយចំនួនតូចកំពុងប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាអសកម្ម(ស្រី ស្រា ល្បែង គ្រឿងញៀន...)។

ក.តើបញ្ហានេះបណ្តាលមកពីអ្វីខ្លះ ?

ខ.តើអ្នកមានគំនិតបែបណាខ្លះដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើពាលាអាវ៉ាសែដូចពេលខាងលើ ?

គ.តើអ្នកមានគោលបំណងយ៉ាងណាដើម្បីកសាងខ្លួនឱ្យក្លាយទៅជាយុវជនល្អ ពលរដ្ឋល្អមួយរូបនៅក្នុងសង្គមខ្មែរ ?

២.ប្អូនយុវជន យុវតី តែងតែបានដឹងថាយុវបញ្ញាវ័ន្តខ្មែរប្រើចង់បានសុចរិត យុត្តិធម៌ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និង នីតិរដ្ឋ។

ក.ពន្យល់ពាក្យ៖ នីតិរដ្ឋ សុចរិត យុត្តិធម៌ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។

ខ.តើខ្លឹមសាររបស់នីតិរដ្ឋយ៉ាងណាខ្លះ ?

គ.តើត្រូវមានលក្ខខណ្ឌចាំបាច់អ្វីខ្លះ ដើម្បីកសាងនីតិរដ្ឋនៅកម្ពុជា ?

៣.តើអ្នកដែលទទួលជាតិញៀនតាមរយៈអ្វីខ្លះ ? ថ្នាំញៀនបានបង្កផលវិបាកអ្វីខ្លះចំពោះបុគ្គលគ្រួសារ និងសង្គមជាតិ ?

ចម្លើយ

១.នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន មានយុវជន សិស្សានុសិស្សមួយចំនួនតូចកំពុងប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាអសកម្ម (ស្រី ស្រា ល្បែង គ្រឿងញៀន...)។

ក.បញ្ហានេះបណ្តាលមកពី

កត្តាគ្រួសារ

- ភាពក្រីក្រដែលងាយស្រួលក្នុងការដែលគេអូសទាញឱ្យធ្វើតាម
- ខ្វះការអប់រំពីគ្រួសារ ឬទំនើសក្ខន្ធហួសហេតុ
- ឪពុកម្តាយមានការកិច្ចមមាញឹក ឬរល់ច្រើនគ្មានពេលតាមដានដាស់តឿនកូនជាប្រចាំ

កត្តាសាលារៀន

- ជីវភាពគ្រួសាររបស់អ្នកអប់រំមានកម្រិតទាប សិស្សពុំសូវស្តាប់ មិនសូវឱ្យតម្លៃ
- មិនហ៊ាននិយាយស្តីខ្លាំង គ្មានវិធានការឱ្យសិស្សខ្លាចផងគោរពផង ព្រោះក្រែងមានអំពើរហិង្សា ឬគ្រួសារសិស្សដែលមានអំណាច
- រយៈពេលអប់រំសិស្សនៅសាលាតិចជាងការរស់នៅជាមួយគ្រួសារ។

កត្តាសង្គម

- ទំនាក់ទំនងរវាងសាលារៀន និងសង្គមពុំទាន់ល្អ
- អំណាចនៃច្បាប់ក្នុងសង្គមធ្ងន់ល្មង
- ការគំរាមកំហែងនៃឥទ្ធិពលវប្បធម៌បរទេសយ៉ាងខ្លាំងក្លា និងអនាធិបតេយ្យ។ គ្រប់រូបភាពសង្គមបរទេសត្រូវ បានថតចម្លង ឬផ្តិតយកដោយកុមារ កុមារី យុវជន ឬយុវតី ហើយបំផ្លែងរូបភាពនោះឱ្យទៅជាកម្មសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។
- ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយមួយចំនួន ពុំបានគិតថាអ្វីៗដែលគេកំពុងធ្វើនោះមានផលវិបាក ផលអាក្រក់ ប៉ះពាល់ដល់យុវជន យ៉ាងណា? ប៉ះពាល់ឬក៏បំផ្លិចបំផ្លាញវប្បធម៌ល្អរបស់ជាតិដូចជា៖

ខ្សែភាពយន្តអាសអាភៀស គ្រឿងញៀន ថ្នាំសំរើប ភាពយន្តដែលបញ្ចាំងពីសកម្មភាពឆក់ប្លន់ ចាប់ជំរិត រំលោភ និងទស្សនាវដ្តីផ្លូវភេទជាដើម។

ខ.ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើពាលាអាវាសនោះគឺត្រូវ៖

- គ្រប់គ្រឹះស្ថានសិក្សាត្រូវបន្ថែមកម្មវិធីសិក្សាផ្នែកសិល្បធម៌ គុណធម៌ ចរិយាធម៌ វប្បធម៌ អរិយធម៌ របស់ជាតិឱ្យបានកាន់តែច្រើនពីថ្នាក់បឋមដល់ក្រោយឧត្តមសិក្សា
- សហគមន៍ និងសាលារៀនត្រូវបានសហការគ្នាឱ្យបានជិតស្និទ្ធ “ដាំក្នុងសាលាផ្លែផ្កាក្នុងសង្គម” ក្នុងគោលបំណងអប់រំ។
- ចូលរួមគ្រប់សកម្មភាពសង្គម ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើអបាយមុខ ដែលធ្វើឱ្យសង្គមមានអស្ថេរភាព។
- ច្បាប់មានហើយត្រូវអនុវត្តឱ្យបានល្អ មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការបំបាត់នូវអំពើពាលាអាវាសទាំងអស់។
- អប់រំផ្សព្វផ្សាយឱ្យពលរដ្ឋស្តាប់ខ្លឹមអំពើពាលាអាវាសនានា...

គ.ដើម្បីកសាងខ្លួនឱ្យទៅជាយុវជនល្អ ពលរដ្ឋល្អមួយរូប ម្នាក់ៗត្រូវ៖

- មានចំណេះដឹងទូលំទូលាយ និងចំណេះដឹងវិទ្យាសាស្ត្រទាន់សម័យទំនើប។

- ក្រមសីលធម៌ និងគុណធម៌ប្រពៃ
- យល់ដឹងពីសិទ្ធិមនុស្ស លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងបរិស្ថានសង្គមហើយអនុវត្តន៍ឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាព។
- មានមនសិការការងារ មានសាមគ្គីភាពល្អ សុខភាពល្អមាំមួន។
- មានបទពិសោធន៍ និងស្វ័យសិក្សាជានិច្ច ដោយធ្វើការស្រាវជ្រាវតាមការវិវត្តរបស់សង្គមជឿនលឿន។
- ស្មោះត្រង់នឹងមាតុប្រទេស...។

២.ក.ពន្យល់ពាក្យ

- សុចរិតយុត្តិធម៌៖ ទៀងត្រង់ ត្រឹមត្រូវ មិនប្រព្រឹត្តខុស និងគន្លងច្បាប់វិន័យ។
- លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ៖ ជាប្រភេទគ្រប់គ្រងដោយប្រជាពលរដ្ឋ គឺមានន័យថា របបមួយដែលអ្នកដឹកនាំកើតចេញពី ឆន្ទៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ គឺស្របតាមព្រំដែន ស្របតាមច្បាប់ផង ពោលគឺជាប្រភេទដែលប្រជាជនធ្វើជាម្ចាស់លើវាសនារបស់ប្រទេសជាតិ។
- នីតិរដ្ឋ៖ រដ្ឋ ឬប្រទេសដែលប្រកាន់យកច្បាប់ជាតិ ឬធ្វើជាត្រីវិស័យសម្រាប់ដំណើរការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ។

ន័យម្យ៉ាងទៀត នីតិរដ្ឋ មកពីពាក្យ នីតិ + រដ្ឋ។

- នីតិ មានន័យថា ច្បាប់ នយោបាយជាគ្រឿងណែនាំ បែបផែន
- រដ្ឋ មានន័យថា ដែនប្រទេស...។ ដូចនេះនីតិរដ្ឋមានន័យថា ប្រទេសដែលមានច្បាប់

ខ.ខ្លឹមសារនីតិរដ្ឋ

- នីតិរដ្ឋជារដ្ឋ ឬនគរដែលមានច្បាប់ទម្លាប់ត្រឹមត្រូវ មានសិទ្ធិ និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យប្រកដោយ គតិយុត្តិ គឺគោរព ច្បាប់ អនុវត្តន៍ ច្បាប់ត្រូវមានប្រសិទ្ធភាព។

គ.ដើម្បីកសាងនីតិរដ្ឋនៅកម្ពុជា ត្រូវមានលក្ខខណ្ឌចាំបាច់មួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

- មានច្បាប់នៅក្រោមច្បាប់ និងអនុវត្តន៍ច្បាប់ត្រូវមានគោលការណ៍នៃការកសាងច្បាប់ឱ្យបានសមស្របទៅតាមការវិវត្ត របស់សង្គមពោលគឺជា ច្បាប់ដែលបង្កើតឡើងទៅតាមតម្រូវការចាំបាច់នៃការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ។
- ប្រើប្រាស់ច្បាប់ផ្ទៃក្នុងមួយប្រកបដោយឧត្តមភាព និងមានលក្ខណៈស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។

- ការអនុវត្តរាល់កិច្ចការប្រកបដោយគតិយុត្តិ និងសមត្ថភាព គឺបុគ្គលគ្រប់រូបត្រូវចំណុះនៅក្រោមច្បាប់តែមានករណីលើកលែងក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស។
- មានប្រព័ន្ធនៃការទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់គឺមានគោលការណ៍ មានអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែកនីតិបញ្ញត្តិ នីតិប្រតិបត្តិ តុលាការ និងគោលការណ៍ឯកជន។
- មានប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ជាក់លាក់ត្រឹមត្រូវគឺជាប្រព័ន្ធតុលាការមួយដែលឯករាជ និងប្រកាន់ខ្ជាប់នូវសច្ចធម៌

Seak Yi

វប្បធម៌ទូទៅ ថ្នាក់ទី១២ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ គណិតវិទ្យា និងរូបវិទ្យា
ប្រឡងជ្រើសរើសសិស្សពូកែ ម៉ោងលី ជេ គូប ឆ្នាំសិក្សា ២០១១-២០១២
សម័យប្រឡង ១៧ ធ្នូ ២០១១ រយៈពេល ២ម៉ោង (១០០ពិន្ទុ)

- ១.តើស្តេចអង្គណាដែលបានកសាងរាជធានីភ្នំពេញមុនគេ? នៅឆ្នាំណា? តាមស្ថិតឆ្នាំ២០១១ តើរាជធានីភ្នំពេញ គេចែកជាប៉ុន្មាន? គឺខណ្ឌអ្វីខ្លះ? ចូរប្រាប់។
- ២.ហេតុអ្វីបានជាចាំបាច់មានការបោះឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ? តើការបោះឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស សមាជិកព្រឹទ្ធសភាមានភាពខុសគ្នា និងដូចគ្នាត្រង់ចំណុចណាខ្លះ?
- ៣.ភពក្នុងប្រព័ន្ធព្រះអាទិត្យមានចំនួនប៉ុន្មាន? គឺអ្វីខ្លះ? តើភពណាមួយដែលនៅជិតព្រះអាទិត្យជាងគេ? ភពណាមួយដែលនៅឆ្ងាយពីព្រះអាទិត្យជាងគេ? ហើយភពណាមួយដែលអ្នកប្រាជ្ញសង្ស័យថាអាចមានជីវិតរស់នៅ?
- ៤.ច្បាប់ជាអ្វី? ក្រមសីលធម៌ជាអ្វី? តើច្បាប់និងក្រមសីលធម៌ខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ?
- ៥.តើពិធីបុណ្យ “វប្បមង្គល” ជាបុណ្យតាមប្រពៃណី ឬ ជាបុណ្យតាមព្រះពុទ្ធសាសនា? តើបុណ្យនេះគេប្រារព្ធឡើងនៅពេលណា?
- ៦.តើព្រះពុទ្ធសាសនាចែកចេញជាប៉ុន្មាននិកាយ? គឺអ្វីខ្លះ? តើនិកាយទាំងនោះមានភាពខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ?
- ៧.នៅក្បែរវត្តភ្នំមាននាឡិការធំមួយ មានសិលាចារឹកពីរផ្ទាំង និងរូបចម្លាក់មួយ។ ចូរបង្ហាញពីអត្ថន័យ សិលាចារឹក និង រូបចម្លាក់នោះ។

ចម្លើយ

១.ស្តេចដែលមកតាំងរាជធានីនៅភ្នំពេញ (ចតុមុខ) គឺព្រះបាទពញាយ៉ាត (ព្រះបរមរាជាទី ២) ក្នុងឆ្នាំ ១៣៤៣។ ឆ្នាំ ២០១១ រាជធានីភ្នំពេញមានខណ្ឌចំនួន ៩គឺ៖

- ខណ្ឌបួស្សីកែវ
- ខណ្ឌដូនពេញ
- ខណ្ឌចំការមន
- ខណ្ឌមានជ័យ

- ខណ្ឌលមករា
- ខណ្ឌទួលគោក
- ខណ្ឌដង្កោ
- ខណ្ឌពោធិ៍សែនជ័យ

២.ការបោះឆ្នោតសកល (រដ្ឋសភា) និងការបោះឆ្នោតអសកល (ព្រឹទ្ធសភា)

ក.ចំណុចដូចគ្នា

- លើកតម្កើងរបបប្រជាធិបតេយ្យ
- មានការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌
- ការផ្ទេរអំណាចដោយសន្តិវិធី
- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស និង សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ

ខ.ចំណុចខុសគ្នា

រដ្ឋសភា

- មានអាណត្តិ៥ឆ្នាំម្តង
- អាចឈរឈ្មោះជាតំណាងរាស្ត្របានចាប់ពីអាយុ ២៥ឆ្នាំយ៉ាងតិច
- មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ប្រជាពលរដ្ឋទាំងពីរភេទគឺមាន អាយុ១៨ឆ្នាំឡើងទៅ
- មានសមាជិកយ៉ាងតិច១២០រូប
- បោះឆ្នោតសកល

ព្រឹទ្ធសភា

- មានអាណត្តិ៦ឆ្នាំ
- អាចឈរឈ្មោះជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភាបានចាប់ពីអាយុ៤០ឡើងទៅ
- អ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតគឺក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់
- មានសមាជិកយ៉ាងច្រើនស្មើនឹងពាក់កណ្តាលសមាជិករដ្ឋសភា
- ការបោះឆ្នោតអសកល។

៣.ភពនៅក្នុងប្រព័ន្ធព្រះអាទិត្យមាន ៩គឺ៖

ភពក្នុង

- ភពពុធ
- ភពសុក្រ
- ភពផែនដី
- ភពអង្គារ
- ភពព្រហស្បតិ៍

ភពក្រៅ

- ភពសៅរ៍
- ភពណិបទូន
- ភពព្រហ្ម
- ភពអ៊ុយរ៉ានុស

ភពដែលនៅជិតព្រះអាទិត្យជាងគេ គឺ ភពពុធ។ ភពដែលនៅឆ្ងាយពីព្រះអាទិត្យជាងគេ គឺ ភពព្រហ្ម និងភពដែលអាចមាន ជីវិតរស់នៅ គឺភពអង្គារ។

៤.ក.ច្បាប់ជាបទបញ្ញត្តិកំណត់ដោយរដ្ឋដែលមានភាពទៀងត្រង់ត្រឹមត្រូវសម្រាប់ឱ្យពលរដ្ឋក្នុងសង្គមនីមួយៗត្រូវតែគោរព។ ឬជាកម្រងព័ត៌មានដែលប្រាប់អ្នកឱ្យដឹងពីចំណុចដែលអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើ និងចំណុចដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើដើម្បីសម្រួលកិច្ចការ នានាក្នុងសង្គម ប្រឆាំងនឹងអំពើឧក្រិដ្ឋ...។

ក្រមសីលធម៌ ជាមាត់ក្នុងការដឹកនាំមនុស្សឱ្យប្រព្រឹត្តតែអំពើល្អ សុចរិត ទៀងត្រង់ ជៀសវាងការប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់ គ្រប់បែបយ៉ាងទាំងកាយ វិចារ និងចិត្ត។

ខ.ភាពខុសគ្នារវាងច្បាប់ និងក្រមសីលធម៌

ច្បាប់

- ល្មើសច្បាប់ត្រូវតែទទួលទោស
- មានលក្ខណៈចាប់បង្ខំ បង្គាប់បញ្ជាដាច់ខាត
- លក្ខណៈមិនចំពោះនីតិបញ្ញត្តិ

ក្រមសីលធម៌

- ល្មើសក្រមសីលធម៌មានការអធ្យាស្រ័យ (គ្មានទោសទេ)
- មិនចាប់បង្ខំ ឬ មិនបង្គាប់បញ្ជា

- លក្ខណៈចំពោះ
- គ្មានអ្នកណាបង្កើតទេ តែមនុស្សនាំគ្នាអនុវត្តន៍តៗគ្នាតាំងពីដើមរៀងមក

៥.ពិធីបុណ្យ “របៀបមង្គល” ជាបុណ្យតាមប្រពៃណីខ្មែរ

- គេធ្វើឡើងនៅដើមរដូវវស្សា នៅថ្ងៃទី ០៤ រោច ខែ ពិសាខ រៀងរាល់ឆ្នាំ។
- ដើម្បីសម្តោចការងារកសិកម្មរបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរ មើលប្រថូលផលកសិកម្ម ជម្ងឺតំកាត់ឆ្នាំ ខាងមុខ និងផ្សារភ្ជាប់ រវាងព្រះមហាក្សត្រ ជាមួយកសិករ។

៦.ព្រះពុទ្ធសាសនាចែកចេញជាពីរនិកាយ គឺ មហាយាន និង ហិនយាន។

ភាពខុសគ្នារវាងនិកាយមហាយាន និង និកាយហិនយាន

ក.ហិនយានមានន័យថា យានតូច រទេះតូច គឺជាយានដែលនាំសត្វទៅកាន់និព្វាន។

- ហិនយានពន្យល់ថា មនុស្សត្រូវប្រាថ្នាយកអរហន្ត និងនិព្វានជាគោលដៅធំបំផុត
- ហិនយានពន្យល់ថា ធ្វើទាន ការងារទើបបានសម្រេចនិព្វាន
- ហិនយានសំដែងថា ខ្លួនទីពឹងខ្លួន ខ្លួនជួយខ្លួនឯង អ្នកណាធ្វើកុសសល្អ អ្នកនោះបានបុណ្យ បានរួចទុក្ខ

ខ.មហាយានមានន័យថា រទេះធំ យានធំ។

- មហាយានសំដែងថា មនុស្សត្រូវប្រាថ្នាយកពោធិសត្វដែលមានពោធិញ្ញាណជាគោលដៅ
- មហាយានសំដែងថា គ្រាន់តែជឿ និងមានចិត្តជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះពុទ្ធក៏អាចសម្រេចបរមសុខ បានដែរ
- មហាយានសំដែងថា កុសលរបស់មនុស្សម្នាក់ៗអាចជួយស្រោចស្រង់អ្នកដទៃឱ្យរួចផុតទុក្ខ ទោសបានដែរ
- មហាយានមានពោធិសត្វធំៗឬមហាសត្វច្រើនអង្គ មិនទាន់ចូលនិព្វាន ហើយបិតនៅក្នុង លោកនោះ ចាំជួយសង្គ្រោះ សត្វលោក។ ពោធិសត្វទាំងនោះរួមមាន៖

១.អវលោកិតេស្វរៈ ឬលោកេស្វរៈ ៖ អ្នកសង្គ្រោះ

២.មញ្ញស្រី៖ អ្នកត្រួតត្រាផ្លូវយុត្តិធម៌គង់លើសីលៈ

៣.សមន្តភទ្រ៖ ថែរក្សាអ្នកកាន់សាសនា គង់លើដំរី

៤.មៃត្រេយៈ អនាគតព្រះពុទ្ធ

៥.ក្សតិកភ័: ពោធិសត្វស្រោចស្រង់មនុស្សពីឋាននរក

៦.វ្រុបាណៈ ពោធិសត្វមានវ្រុ: គឺរន្ទះជាអាវុធដើម្បីការពារសាសនា

៧.ប្រាជ្ញាបារមីគា: មានរូបជាតួនាងទេពធីតាមួយអង្គ

៧.នៅវត្តភ្នំ ក្បែរនាឡិការដំ មានសិលាចារឹកពីរផ្ទាំងនិងចម្លាក់។ សិលាចារឹក ពីរផ្ទាំងនោះមានអត្ថន័យដូចខាងក្រោម:

ក.សិលាចារឹក

- សិលាចារឹកជាភាសាបារាំង: ប្រាប់ពីសន្ធិសញ្ញា បារាំង-សៀម ចុះថ្ងៃទី១៥ មីនា ឆ្នាំ១៩០៧ គឺបារាំងបានប្រគល់ ខេត្តសៀមរាប ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តសិរីសោភ័ណមកឱ្យខ្មែរវិញ។
- សិលាចារឹកភាសាខ្មែរ ប្រាប់ពីកាលដែលព្រះបាទសម្តេចព្រះស៊ីសុវត្ថិទទួលយកខេត្តទាំងបីពីបារាំង ដោយមានព្រះរាជាសៀមធ្វើជាសក្ខីភាព ឆ្នាំ ១៩០៧។

ខ.រូបចម្លាក់

- នារីទី១: កាន់ដើងពាន់តម្កល់ប្រាសាទព្រះវិហារ (កាលនោះប្រាសាទព្រះវិហារស្ថិតនៅក្នុងខេត្តសៀមរាប)។
- នារីទី២: កាន់ដើងពាន់ដាក់ត្រា។
- នារីទី៣: កាន់ដើងពាន់ដាក់ប្រអប់ត្រា។ នារីទី៣ ជានិមិត្តរូបបង្ហាញពី:

១.បារាំងថ្វាយបូរណភាពទឹកដីនៃខេត្តទាំងបីថ្វាយដល់ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ

២.នារីទាំងបី បានកាន់យកខេត្តទាំងបី ថ្វាយព្រះមហាក្សត្រជាម្ចាស់ទឹកដី ម្ចាស់ដីរបស់កម្ពុជារដ្ឋ ដោយទឹកមុខ ញញឹមញញែម អមដោយកាយវិការស្រគគ់ស្រគំ ទន់ភ្លន់ក្រៃលែង។

គ.សរុប: សិលាចារឹកពីរផ្ទាំង និងរូបចម្លាក់នេះធ្វើឡើងក្នុងបំណង:

- រំឭកថ្ងៃប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងប្រជាជនខ្មែរទាំងអស់ ដោយមានព្រះបាទស៊ីសុវត្ថិជាប្រមុខដឹកនាំជម្រុញឱ្យសៀមប្រគល់ខេត្តទាំងបីដែលសៀមបានឈ្លានពានកាលពីឆ្នាំ ១៧៩៤នោះ។
- រំឭកនូវកម្លាំងមហាសាមគ្គីជាឆ្លងមួយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរជុំវិញព្រះមហាក្សត្រទាមទារឱ្យបារាំងរក្សាបូរណភាពទឹកដីខ្មែរ ដែលសៀមបានឈ្លានពានដោយឥតកេរខ្មាស។

ប្រឡងជ្រើសរើសសិស្សពូកែ វប្បធម៌ទូទៅ ថ្នាក់ទី៩

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ គណិតវិទ្យា និងរូបវិទ្យា

សម័យប្រឡង ១៧ ធ្នូ ២០១១

រយៈពេល ២ម៉ោង (១០០ពិន្ទុ)

- ១.ហេតុអ្វីបានជាព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកំណត់យកបាវចនាដែលមានឈ្មោះថា “ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ”?
- ២.តើការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនបង្កឱ្យមានផលវិបាកអ្វីខ្លះចំពោះខ្លួនឯង គ្រួសារ និងសង្គមជាតិ?
- ៣.តើបុណ្យវិសាខបូជាគេប្រារព្ធនៅថ្ងៃណា ? ខែណា? ដើម្បីរំលឹកដល់អ្វីខ្លះ?
- ៤.តើព្រហ្មវិហារធម៌ជាអ្វី? ហើយមានអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់ចំណុចនីមួយៗ។
- ៥.ក្នុងនាមប្អូនយុវជនជំនាក់ក្រោយ តើប្អូនត្រូវមានកាតព្វកិច្ច និងវិធានការអ្វីខ្លះដើម្បីថែរក្សា ការពារនូវអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរឱ្យបានគង់វង្ស?
- ៦.ក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ តើមិត្តបែបណាដែលយើងគួរសេពគប់ជាមួយ? និងមិនគួរសេពគប់ជាមួយ?
- ៧.តើបរិស្ថានជាអ្វី? សព្វថ្ងៃនេះមនុស្សបានបង្កឱ្យមានការខូចខាតបរិស្ថានសង្គម និងបរិស្ថានធម្មជាតិដោយគេបានធ្វើអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់។
- ៨.ចូរប្តូររាប់ឈ្មោះខែទាំង១២តាមចន្ទគតិ (តាមលំដាប់ខែទី១...ទី១២)។
- ៩.តាមប្រពៃណីខ្មែរ តើការសំពះមានប៉ុន្មានបែប? ចូររៀបរាប់និងពន្យល់។

ចម្លើយ

១.បានជាព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកំណត់យកបាវចនា “ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ” ព្រោះ

- ជាតិ មានន័យថា មានប្រជាជន មានទឹកដី មានប្រវត្តិសាស្ត្រ មានវប្បធម៌
- សាសនា មកពីពាក្យសាសនៈ មានន័យថា ពាក្យបណ្តាំ ការអប់រំ ការទូន្មាន។ សម្រាប់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា គេកំណត់យកព្រះពុទ្ធសាសនារបស់រដ្ឋមានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៩៩៣ មាត្រា ៤៣។

- ព្រះមហាក្សត្រ គឺសំដៅប្រទេសដែលប្រកាន់នូវរបបរាជានិយម។ ប្រទេសដែលមានព្រះមហាក្សត្រគង់ជាម្ចាស់។

២.ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនបង្កឱ្យមានផលវិបាកដូចជា៖

ក.ចំពោះខ្លួនឯង

- ខូចសុខភាព (ទ្រុឌទ្រោម បាក់កម្លាំង...)
- កើតជំងឺ (ថ្លើម ក្រពះ ពោះវៀន រលាកស្រោមខួរ...)
- ខាតបង់ទ្រព្យសម្បត្តិ ខាតបង់ពេលវេលា
- បាត់បង់ការងារ បាត់បង់កិត្តិយស
- បាត់បង់ទំនុកចិត្តល្អពីគ្រួសារ បាត់បង់កិត្តិយស...

ខ.ចំពោះគ្រួសារ

- បាត់បង់ធនធានមនុស្សនៅក្នុងគ្រួសារ
- បាត់បង់ប្រាក់កាស ខាតពេលវេលា
- បង្កឱ្យមានអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ
- បាត់បង់ភាពថ្លៃថ្នូរ កិត្តិយសគ្រួសារ
- ធ្វើឱ្យគ្រួសារមានការបារម្ភ...

គ.ចំពោះសង្គមជាតិ

- បាត់បង់ធនធានមនុស្ស
- បាត់បង់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ
- កើតមានភាពអណាធិបតេយ្យ អសន្តិសុខសង្គម (ចោរកម្ម ចោរប្លន់ និងឧក្រិដ្ឋផ្សេងៗ)
- សង្គមគ្មានការរីកចម្រើន
- សម្បូរក្មេងអានាថា ក្មេងពាល(ក្មេងទំនើង)
- មានការជួញដូរភេទ ជួញដូរមនុស្ស អំពើរំលោភផ្លូវភេទជាដើម។

៣.បុណ្យវិសាខបូជាតែងតែប្រារព្ធធ្វើនៅថ្ងៃទី ៥កើត ពេញបូរណ៍មី ខែពិសាខ។

បានជារាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាសំរេចយកថ្ងៃបុណ្យវិសាខបូជាជាថ្ងៃបុណ្យជាតិព្រោះប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាប្រមាណ ៩០%កាន់ពុទ្ធសាសនា ហើយព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ (មាត្រា៤៣នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ)

៤.ជាអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រហ្មវិហារធម៌មាន ៤គឺ៖

- មេត្តា៖ សេចក្តីរាប់អាន សេចក្តីប្រណី បំណងចង់ឱ្យអ្នកដទៃបានសុខ
- ករុណា៖ សេចក្តីអាណិត អាសូរ
- មុទិតា៖ ដំណើរមានចិត្តរីករាយទៅរកសេចក្តីសុខរបស់អ្នកដទៃពុំរើសមុខ គឺដំណើរដែលដឹងថាអ្នកដទៃតាមតែ អ្នកក៏ដោយគេមានទ្រព្យសម្បត្តិធនធាន បុណ្យសក្តិបានប្រកបដោយសេចក្តីសុខ ការមានចិត្តជួយអរគេ មិនប្រណែនឈ្នានីស។
- ឧបេក្ខា ឬឧបេក្សា៖ ការតាំងចិត្តកណ្តាល ដំណើរមិនលម្អៀងទៅណា។

៥.ដើម្បីការពារអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ យើងម្នាក់ៗមានវិធានការដូចតទៅ៖

- ពង្រីកវប្បធម៌ខ្លួនឯងឱ្យបានរឹងមាំតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ (វីឡូ ទូរទស្សន៍ ការសែត)។
- ចេះរាំងស្តាត់នូវវប្បធម៌ដែលជឿនលឿន ហើយកែច្នៃវប្បធម៌នោះឱ្យមានលក្ខណៈជាខ្មែរ។
- ធ្វើការសិក្សានិងការពារវប្បធម៌ខ្លួនឱ្យបានខ្លាំងក្លា។
- ខិតខំពង្រីកចំណេះដឹងទូទៅ ចំណេះដឹងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកវិទ្យា ឱ្យបានទូលំទូលាយ។
- រក្សាការពារទឹកដី ប្រកបដោយឧត្តមភាព។
- រក្សាឱ្យបានជាប្រចាំនូវសាមគ្គីភាព និងឯកភាពជាតិ បំបាត់ចោលនៅទស្សនៈអាត្មានិយម បក្សពួកនិយម និងគ្រួសារនិយម
- នាំគ្នាលើកតម្កើងភាសា អក្សរសាស្ត្រ សិល្បៈ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ ឱ្យបានខ្លាំងក្លា។

៦.ក.មិត្តល្អមានបួនប្រភេទគួររាប់រក

- មិត្តមានឧបការៈ គឺមិត្តមានទំនុកបំរុង
- មិត្តចិត្តមួយថ្លើមមួយ
- មិត្តណែនាំឱ្យធ្វើល្អ
- មិត្តមានទឹកចិត្ត

ខ.មិត្តមិនល្អមានបួនប្រភេទគួរចៀសវាង

- មនុស្សគិតតែខាងពីខាងបាន
- មនុស្សបានខាងតែនិយាយ
- មនុស្សអែបអែប មនុស្សប៊ិនខាងនិយាយលើបញ្ឆោត និងចាក់ខាងបណ្តោយ
- មនុស្សនាំទៅរកតែរឿងវិនាស។

៧.បរិស្ថាន ជាអ្វីៗដែលនៅជុំវិញខ្លួនយើង។ សព្វថ្ងៃនេះមនុស្សបានធ្វើឱ្យបរិស្ថានដូចជា៖

ក.បរិស្ថានសង្គម

- បង្កជម្លោះ
- បង្កើតសង្គ្រាម
- សាងឧក្រិដ្ឋកម្ម (លួច ប្លន់ ការកាប់សម្លាប់ បាញ់ប្រហារ)
- សាបព្រោះអំពើពុករលួយ
- ផលិតគ្រឿងញៀន
- បង្កើតនូវវប្បធម៌ពាលាអាវ៉ែសេ។

ខ.ខូចបរិស្ថានធម្មជាតិ៖

- បំផ្លាញព្រៃឈើ
- សម្លាប់សត្វព្រៃ
- គាស់រំលើងព្រៃធម្មជាតិឱ្យក្លាយទៅជាវាលរាប
- ប្រមូលគ្នាសង់លំនៅស្ថាននៅតំបន់ប្រព័ន្ធផ្លូវទឹក
- ចោលកាកសំណល់ក្នុងទឹក
- នាវា កាណូត តូច ធំ បង្ហូរប្រេង បង្ហូរកាកសំណល់ទៅក្នុងទឹកធ្វើឱ្យស្លាប់មច្ឆជាតិ។

៨.ឈ្មោះខែទាំង១២តាមចន្ទគតិ (តាមលំដាប់ខែទី១ ទី២ ...ទី១២)

១.មាឃ

២.ផល្គុន

៣.ចេត្រ

៤.ពិសាខ

៥.ជេស្ឋ

៦.អាសាឍ

៧.ស្រាពណ៍

៨.ភទ្របទ

៩.អស្សុជ

១០.កត្តិក

១១.មិតសិរ

១២.បុស្ស

៩.តាមប្រពៃណីខ្មែរ ការសំពះមានប្រាំបែប៖

- សំពះត្រឹមដើមទ្រូង៖ ចំពោះអ្នកមានវ័យ និងឋានៈទាបជាង
- សំពះត្រឹមបបូរមាត់៖ ចំពោះអ្នកមានវ័យ និងឋានៈខ្ពស់ជាង
- សំពះត្រឹមច្រមុះ៖ ចំពោះឪពុកម្តាយ ជីដូនជីតា គ្រូបាធាន
- សំពះត្រឹមប្រជុំចិញ្ចើម៖ ចំពោះស្តេច
- សំពះត្រឹមថ្ពាស៖ ចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ។

ចាន់ស៊ឹម

វិញ្ញាសាសិស្សពូកែ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ គណិតវិទ្យា និងរូបវិទ្យា (វប្បធម៌ទូទៅ)

សម័យប្រឡង ១៧ កម្មៈ ២០១២

១. ចូរនិយាយអំពីអត្ថប្រយោជន៍នៃសំបុត្រកំណើត? សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍? សំបុត្រមរណភាព?
២. ក. ច្បាប់ជាអ្វី? ខ. តើច្បាប់និងសិទ្ធិមនុស្សខុសគ្នាដូចម្តេច? ចូរផ្តល់អំណះអំណាង។
៣. បច្ចុប្បន្នយើងសង្កេតឃើញថា “សីលធម៌របស់យុវវ័យមានការចុះយ៉ាងខ្លាំង”។ តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលនាំ ឱ្យមានការចុះថយបែបនេះ?
៤. ដើម្បីជ្រើសរើសដៃគូបន្តពូជសម្រាប់អនាគតដែលប្រកដដោយសុភមង្គល តើគេត្រូវគោរព តាមលក្ខខណ្ឌដូចម្តេចខ្លះ?
៥. ចូរនិយាយអំពីការអនុវត្តគោលការនយោបាយភូមិ ឃុំមានសុវត្ថិភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន។ តើពលរដ្ឋត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីធ្វើឱ្យភូមិឃុំមានសុវត្ថិភាព?
៦. តើវប្បធម៌ខ្មែរដែលជាមរតកពីមុនមករហូតដល់បច្ចុប្បន្នមានអ្វីខ្លះ? តើខ្មែរទទួលបានឥទ្ធិពលវប្បធម៌បរទេសណាខ្លះ? ចូររៀបរាប់និងលើឧទាហរណ៍បញ្ជាក់ផង។

ចម្លើយ

១. ក. អត្ថប្រយោជន៍នៃសំបុត្រកំណើត

- សិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ
- សិទ្ធិថែទាំសុខភាព
- សិទ្ធិទទួលបានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ
- សិទ្ធិទទួលបានលិខិតឆ្លងដែន
- សិទ្ធិទទួលបានសៀវភៅគ្រួសារ
- សិទ្ធិទទួលបានសៀវភៅស្នាក់នៅ
- សិទ្ធិទទួលបានវិញ្ញាបនប័ត្រសម្គាល់អចលនវត្ថុ

ដូចនេះមាតាបិតាឬអាណាព្យាបាលត្រូវចុះសំបុត្រកំណើតឱ្យកូននៅឃុំសង្កាត់កុំឱ្យហួសរយៈពេល ៣០ថ្ងៃក្រោយពេលកើត។

ខ.អត្ថប្រយោជន៍នៃសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍

- ការចុះឈ្មោះអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅឃុំសង្កាត់គឺ ទទួលបានសិទ្ធិ ករណីកិច្ចនិងផលប្រយោជន៍ ជាប្តីប្រពន្ធនិងកូន ស្របច្បាប់
- សិទ្ធិទទួលបានកេរ្តិ៍មរតកស្របច្បាប់
- សិទ្ធិទទួលបាននូវឯកជនភាពជាប្តីប្រពន្ធស្របច្បាប់
- កូនមានខាន់ស្លា(កូនស្របច្បាប់)
- គ្មានអំពើហិង្សាចំពោះកូន
- ជួយការពារទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធរួមគ្នា
- សិទ្ធិរបស់កូនក្នុងការទទួលបានអាហារកិច្ច
- ការជួយឧបត្ថម្ភនិងបណ្តុះបណ្តាលកូន

គ.អត្ថប្រយោជន៍នៃសំបុត្រមរណភាព

- ជម្ងឺស្លាប់តាមរោគវិនិច្ឆ័យ
- អាចដឹងពីចំនួនប្រជាជនក្នុងប្រទេសនិងអាយុជាមធ្យមនៃមរណភាពបុរសនិងស្ត្រី
- អាចរៀបការថ្មីបាន(ស្របច្បាប់)
- អាចដឹងពីមូលហេតុនៃមរណភាព
- ទទួលបានកេរ្តិ៍មរតកស្របច្បាប់

ដូចនេះសំបុត្រមរណភាពនេះអាចធ្វើបានរយៈពេល១៥ថ្ងៃបន្ទាប់ពីមរណភាព។

២.ក.ច្បាប់ជាបញ្ញត្តិដែលកំណត់ដោយរដ្ឋ ដែលមានភាពទៀងទាត់ត្រឹមត្រូវសម្រាប់ឱ្យពលរដ្ឋក្នុង សង្គម នីមួយៗត្រូវតែ គោរពតាម។ ច្បាប់សង្គមនីមួយៗអាចមានភាពផ្សេងគ្នាតាមភាពជាក់ស្តែង នៃប្រទេសនោះ។ លោក ឡឺបនិច យល់ថា ច្បាប់ គឺជាសីលធម៌អំណាច ឬតាមន័យទូទៅ ច្បាប់ គឺជាអ្វី ដែលហាមនិងការពារមនុស្ស។

ច្បាប់

- កើតឡើងដោយសារមនុស្សជាអ្នកបង្កើត
- ជនណាម្នាក់ប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងច្បាប់អ្នកនោះត្រូវមានទោស
- មនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍ត្រូវគោរពច្បាប់សង្គម
- ដើម្បីឱ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របទៅតាមផ្លូវច្បាប់ គឺគូស្វាមីភរិយាត្រូវនាំគ្នាទៅចុះអត្រានុកូលដ្ឋា ន។ ខ. លោក អ្នកមិនអាចនេសាទនៅរដូវត្រីពង។

សិទ្ធិមនុស្ស

- មនុស្សគ្រប់រូបចាស់ឬក្មេង ធំឬតូច ប្រុសឬស្រី គឺមានសិទ្ធិតាំងពីកំណើតមកម្ល៉េះ
- ជនណាប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនរំលោភលើសិទ្ធិអ្នកដទៃត្រូវផ្ដន្ទាទោសតាមច្បាប់ ទុកថារំលោភសិទ្ធិរំលោភច្បាប់
- មនុស្សគ្រប់រូបសិទ្ធិជ្រើសរើសមុខរបរសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត
- សិទ្ធិជ្រើសរើសគូស្រករ។

ខ.លោក អ្នកមានសិទ្ធិនេសាទត្រីដោយស្របច្បាប់។

ដូចនេះ ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបដើម្បីចៀសវាងពីកំហុសឆ្គងគួរតែយល់ដឹងពីសិទ្ធិនិងច្បាប់។

៣.កត្តាដែលនាំឱ្យមានការចុះនៃសីលធម៌របស់យុវវ័យ គឺ

ក.កត្តាផ្ទាល់ខ្លួន

- ចូលចិត្តសប្បាយភ្លើងភ្លើងឆេះឆេះឆេះ សម្ភារទំនើប
- ចូលចិត្តភាពអំណូតខុសទំនងដើម្បីឱ្យយុវវ័យដទៃកោតសរសើរខ្លួន
- ខ្វះការយល់ដឹងអំពីគុណសម្បត្តិនិងគុណវិបត្តិ

ខ.កត្តាគ្រួសារ

- ស្រលាញ់កូនចិញ្ចឹមកូនហួសហេតុ
- ម្តាយឪពុកបងប្អូនខ្វះការអប់រំបន្ថែមនិងធ្វើការតាមដាន
- ការអប់រំរបស់ម្តាយឪពុកឬអាណាព្យាបាលពុំសូវមានប្រសិទ្ធភាព

គ.កត្តាសហគមន៍

- កន្លែងអនាធិបតេយ្យគ្មានការគ្រប់គ្រងត្រឹមត្រូវម៉ត់ចត់
- មានល្បែងស៊ីសងស្រីស្រាគ្រប់ប្រភេទ
- ខ្វះយន្តការទប់ស្កាត់ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព

ឃ.កត្តាសាលារៀន

- ការអប់រំមិនដិតដល់ គ្រូគ្មានជំនាញត្រឹមត្រូវ ខ្លះបទពិសោធន៍សីលធម៌
- រដ្ឋាភិបាលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ដល់ប្រព័ន្ធអប់រំមុនគេ

- បន្ថែមយន្តការបន្តទៅទៀត
- បណ្តាលមកពីអំពើពុករលួយតាមគ្រប់រូបភាព
- ការរត់ប្រណាំងតាមសេដ្ឋកិច្ចសង្គមធ្វើឱ្យបាត់សីលធម៌
- ការមិនសូវឱ្យតម្លៃលើបញ្ញាវន្តរបស់សង្គមខ្មែរ និងខ្វះទំនួលខុសត្រូវរបស់សង្គមគ្មានវិធានការទប់ស្កាត់និងផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានប្រសើរ។

៤.ដើម្បីជ្រើសរើសដៃគូបន្តពូជសម្រាប់អនាគតដែលប្រកដដោយសុភមង្គលពួកគេត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌខាងក្រោម

ក.លក្ខខណ្ឌសំភារៈ

- បុរសស្រ្តីត្រូវមានសុខភាពល្អ ត្រូវពិនិត្យសុខភាព(ឈាម) ជាមុនសិនមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
- ត្រូវមានចំណេះវិជ្ជា មានសមត្ថភាពក្នុងការប្រកបការងារចិញ្ចឹមគ្រួសារ
- ត្រូវមានធនធានដើម្បីផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ

ខ.លក្ខខណ្ឌវេទនា

- ត្រូវមានសញ្ជេតនាចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក
- ចៀសវាងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំចិត្តដែលនាំមកនូវការលែងលះគ្នានាពេលក្រោយ។

គ.លក្ខខណ្ឌសង្គម

- ត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណីសាសនាតាមការនិយមរបស់គ្រួសារទាំងសងខាង។
- ត្រូវចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍

ឃ.លក្ខខណ្ឌសីលធម៌វិជ្ជាឬសីលលក្ខខណ្ឌ

- ត្រូវមានចិត្តស្មោះត្រង់នឹងគ្នា(ស្មោះមួយនិងមួយមិនព្រួយឆ្លងអេដស៍)
- ត្រូវគោរពសិទ្ធិបន្តពូជ សិទ្ធិសំរេចចិត្ត យោគយល់គ្នា
- ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ថែរក្សាសុខភាពគ្នាទៅវិញទៅមក
- មិនប្រើអំពើហិង្សាដាក់គ្នា

៥.ក.ការអនុវត្តគោលនយោបាយភូមិឃុំសង្កាត់មានសុវត្ថភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នគឺ

- គ្មានអំពើចោរកម្ម លួច ប្លន់ ឆក់
- គ្មានក្មេងទំនើងគ្រប់ប្រភេទ
- គ្មានល្បែងស៊ីសងគ្រប់ប្រភេទគ្មានអំពើហិង្សានិងគ្មានបទល្មើសគ្រប់ប្រភេទ
- គ្មានការជួញដូរកុមារ ពេស្យាចារ និងគ្មានការជួញដូរមនុស្ស
- គ្មានការជួញដូរគ្រឿងញៀន ចែកចាយនិងផលិត

ខ.ដើម្បីធ្វើឱ្យភូមិឃុំ សង្កាត់មានសុវត្ថិភាពពលរដ្ឋម្នាក់ៗ

- ត្រូវរាយការណ៍ពីកន្លែងលាក់ខ្លួនរបស់ជនខិលខូច ឧ.ឧក្រិដ្ឋជន
- ត្រូវហ៊ាននិយាយការពិតពីអ្វីដែលកើតមានឡើងភូមិរបស់ខ្លួន
- ត្រូវទូរស័ព្ទឱ្យកម្លាំងសមត្ថកិច្ចបានដឹងពីកន្លែងលាក់និងលក់គ្រឿងញៀន
- ត្រូវសហការជាមួយអាជ្ញាធរដែនដីនិងប្រជាពលរដ្ឋឱ្យបានល្អ
- ត្រូវគោរពច្បាប់ប្រទេសខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវ
- ត្រូវមានភ្នាក់ងារជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងការត្រួតពិនិត្យជាប្រចាំថ្ងៃ

ដូចនេះដើម្បីឱ្យមានឃុំ-សង្កាត់មានសុវត្ថិភាពប្រជាពលរដ្ឋម្នាក់ៗត្រូវរួមគ្នាលបំបំផុតសកម្មភាពដូចជា

- លួចឆក់ ប្លន់ គ្រប់ប្រភេទ
- ការផលិតជួញដូរមនុស្សនិងអំពើអានាចារគ្រប់ប្រភេទ
- ក្មេងទំនើងនិងអំពើហិង្សា
- ការលេងល្បែងគ្រប់ប្រភេទ ការប្រើប្រាស់អាវុធខុសច្បាប់ និងបទល្មើសគ្រប់ប្រភេទ

៦.ក.វប្បធម៌ខ្មែរដែលជាមរតកពីមុនរហូតដល់បច្ចុប្បន្នមាន៖

- របបមាតាធិបតេយ្យ
- ជំនឿតាមម្ចាស់ស្រុក ព្រលឹងដូនតា មេបា បុព្វការីជន
- មានភាព(មានអត្ថរូបទ ឬផ្គត់ផ្គង់)

ខ.ខ្មែរទទួលបានទិពលវប្បធម៌បរទេសមាន៖

ប្រទេសឥណ្ឌាសតវត្សទី១គ.ស

- ទស្សនៈរាជានិយម

- សាសនា(ព្រាហ្មញ្ញ ពុទ្ធសាសនា)
- ភាសាអក្សរសិល្ប៍

ប្រទេសចិនសតវត្សទី៣

- ជំនួញជួញដូរគ្រប់ប្រភេទ
- ល្បាយជាតិសាសន៍
- សិល្បៈ(ល្ខោន)
- ប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់

ចាម ជ្វាសតវត្សទី៥

- ស្ថាបត្យកម្ម សំណង់ ចំលាក់ផ្សេងៗ
- ក្បាច់ចំលាក់នានាសិប្បកម្ម កាំបិតពូថៅ

សៀម យួន សតវត្សទី ១៣

- ភាសា (បាញ់ហាយ បាញ់ស៊ុង បាញ់ផែរ...)

អឺរ៉ុបសតវត្សទី១៦ នៃគ.ស

- ពាក្យបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រដូចជា៖ កុំព្យូទ័រ អ៊ីនធឺណែត
- បច្ចេកទេសរដ្ឋបាល
- ទំនៀមទំលាប់(ចាប់ដៃ ងក់ក្បាល...)
- ភាសានិយាយ សរសេរ(ម៉ែត្រ វ៉ាឌីដូ)
- របបនយោបាយ
- បច្ចេកទេសរដ្ឋបាល...។

វិញ្ញាសាសិស្សពូកែខេត្តកណ្តាល
ផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ រូបវិទ្យា និងគណិតវិទ្យា
(ប្រឡង ១៥ កុម្មៈ ២០១២)

១. ក្នុងឱកាសបើការដ្ឋានសំណង់ស្ថានអ្នកល្បឿង កាលពីឆ្នាំកន្លងទៅ ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានគូសបញ្ជាក់ថា ការជួសជុល និងកសាងស្ថានផ្លូវស្ថានគមនាគមន៍គឺជាមធ្យោបាយសំខាន់មួយក្នុងការចូលរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ...។ ចូរពន្យល់ដោយលើលហេតុផលបញ្ជាក់។

២. នៅក្នុងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ តើបែងចែកអំណាចយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ? អំណាចនីមួយៗមានប្រៀបអំណាចដទៃទៀតដូចម្តេចខ្លះ?

ចម្លើយ

១. សារៈសំខាន់របស់គមនាគមន៍ក្នុងការចូលរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ មានដូចតទៅ

- កាត់បន្ថយចំណាយលើការជួសជុលយានជំនិះដោយមានស្ថាន ផ្លូវល្អ ធ្វើឱ្យយានជំនិះក្រខូចប្រើបានយូរ ពន្យាពេលជួសជុល មិនចំណាយគ្រឿងបន្លាស់។
- កាត់បន្ថយចំណាយលើការប្រើប្រាស់ប្រេងឥន្ធនៈ ដោយមានស្ថាន ផ្លូវល្អ មិនកកស្ទះ លឿនថេរ ប្រើប្រាស់ប្រេង ឥន្ធនៈអស់តិច
- កាត់បន្ថយជំងឺផ្សេងៗ បណ្តាលមកពីការធ្វើដំណើរយូរនិងធូលី
- ផលិតផលទំនិញចរាចរណ៍ទាន់ពេលវេលាទូទាំងប្រទេស រក្សាបាននូវគុណភាពទំនិញទំនិញមានតម្លៃទាប
- សិស្សចំណាយពេលតិចក្នុងការធ្វើដំណើរទៅសាលារៀន ចំនេញពេលវេលា សម្លៀកបំពាក់ស្អាត ប្រើប្រាស់បានយូរ សម្ភារស្អាត
- សេវាកម្មសុខភាពមានប្រសិទ្ធភាព ធានាបានការសង្គ្រោះទាន់ពេលចំពោះអ្នកមានជំងឺ
- សេដ្ឋកិច្ចរីកចំរើន ផលិតផលកើនឡើង ជីវភាពប្រជាជនធូរធារ ពាណិជ្ជកម្មដំណើរការបានល្អ ទេសចរណ៍កើនឡើង
- អាចសង្គ្រោះទាន់ពេលនូវអគ្គិភ័យ គ្រោះយថាហេតុដោយធម្មជាតិ
- សរុបមកការជួសជុលស្ថាន ផ្លូវគមនាគមន៍មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដល់ប្រជាជន ពលរដ្ឋ ជួយលើកតម្កើងជីវភាពអ្នកស្រុក និងធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចជាតិរីកចម្រើន។

២.ក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ គេបែងចែកអំណាចជាបីសំខាន់គឺ៖

- អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ៖ តំណាងឱ្យរដ្ឋសភា និង ព្រឹទ្ធសភាមានតួនាទីកសាងច្បាប់។
- អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ៖ តំណាងឱ្យរដ្ឋាភិបាល មានតួនាទីអនុវត្ត ការពារអំណាច។
- អំណាចតុលាការ៖ តំណាងឱ្យសាលាជម្រះក្តី មានតួនាទីរកយុត្តិធម៌ជូនសង្គម។

អំណាចនីមួយៗមានប្រៀបលើគ្នាដូចតទៅ៖

សភាមានអំណាចលើរដ្ឋាភិបាល

- សភាមានអំណាច៖ អនុម័តលើការតែងតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីដែលប្រមុខរដ្ឋាភិបាលបានស្នើរឡើង
- សភាជាអ្នកសម្រេចគម្រោងថវិកា ចំណាយដែលរដ្ឋាភិបាលដាក់ស្នើរ
- សភាមានអំណាចដកហូត បុណ្យសក្តិមន្ត្រីណាដែលប្រព្រឹត្តខុស (សមាជិករដ្ឋាភិបាល)

សភាមានប្រៀបលើតុលាការ

- ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ មានអំណាចប្រកាសបដិសេធច្បាប់ ឬ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលខ្វះធម្មនុញ្ញភាព

រដ្ឋាភិបាលមានប្រៀបលើតុលាការ

- រដ្ឋាភិបាលមានសិទ្ធិអំណាចលើកលែងទោស ឬ សម្រាលទោសឱ្យទណ្ឌិត
- រដ្ឋាភិបាលមានសិទ្ធិអំណាចចាប់ខ្លួនចៅក្រមណាដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស

តុលាការមានប្រៀបលើរដ្ឋាភិបាល

- តុលាការមានអំណាចចោទប្រកាន់និងវិនិច្ឆ័យទោសចំពោះសមាជិក ឬប្រមុខរដ្ឋាភិបាលដែលប្រព្រឹត្តខុសច្បាប់

តុលាការមានប្រៀបលើសភា

- តុលាការមានអំណាចចោទប្រកាន់ និងវិនិច្ឆ័យទោសចំពោះសមាជិកសភាណាដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស។

ដូចនេះអំណាចទាំងបីដាច់ដោយឡែកពិគ្គា ហើយមានប្រៀបលើគ្នាទៅវិញទៅមក ពិសេសមាន
ទំនាក់ទំនង និងត្រួតពិនិត្យគ្នាទៅវិញទៅមកតាមទិសដៅតែមួយ គឺបំរើជាតិ និងប្រជាជន។

ដាណា

វិញ្ញាសាសិស្សពូកែ

ផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ រូបវិទ្យា និងគណិតវិទ្យា (វប្បធម៌ទូទៅ)

(ប្រឡង ២០១២)

១.ក្នុងអដ្ឋង្គិកមគ្គរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ត្រង់ “សម្មាអារីវៈ” លោកបានអប់រំអោយបុគ្គលទាំងឡាយប្រកបរបរចិញ្ចឹម ជីវិតដោយសុចរិតត្រឹមត្រូវ ពិសេសហាមឃាត់ឬជួញដូរទំនិញ៥ប្រភេទ។ តើទំនិញទាំង៥ប្រភេទនោះមានអ្វីខ្លះ?

២.អាពាហ៍ពិពាហ៍ជាអ្វី? ដើម្បីធានាស្ថេរភាពក្នុងគ្រួសារ តើអាពាហ៍ពិពាហ៍គប្បីមានលក្ខខណ្ឌដូចម្តេចខ្លះ? ចូរឱ្យ ឧទាហរណ៍។

៣.ដើម្បីឱ្យពិភពលោកមានសន្តិភាព ស្ថេរភាព និងអភិវឌ្ឍន៍ យូណេស្កូបានកំណត់គោលការណ៍អប់រំសំរាប់សតវត្សទី២១ គឺចតុស្តម្ភអប់រំ។ តើចតុស្តម្ភនៃការអប់រំមានប៉ុន្មាន? គឺអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់ចតុស្តម្ភនីមួយៗឱ្យបានក្បោះក្បាយ។

៤.ដូចម្តេចហៅថាអរិយសច្ចៈ? តើអរិយសច្ចៈមានប៉ុន្មាន? ចូររៀបរាប់ចំណុចនីមួយៗឱ្យបានក្បោះក្បាយ។

៥.ឆ្នាំ ២០១២ តើព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានប៉ុន្មានខេត្ត? ប៉ុន្មានរាជានី? ប៉ុន្មានខណ្ឌ? ប៉ុន្មានក្រុង? តើខេត្តណាខ្លះដែលមានក្រុងចំនួនពីរ? ចូររៀបរាប់ឈ្មោះក្រុងទាំងនោះផង។

ចម្លើយ

១.ក្នុងអដ្ឋង្គិកមគ្គរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ សម្មាអារីវៈ លោកបានអប់រំឱ្យបុគ្គលទាំងឡាយប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត ដោយសុចរិតត្រឹមត្រូវ ពិសេសហាមឃាត់ ឬជួញដូរទំនិញ៥ប្រភេទគឺ៖

- គ្រឿងញៀន ឬ គ្រឿងស្រវឹងមានស្រានិងមេរ័យ
- ការជួញដូរមនុស្ស
- ថ្នាំពុល និង ទំនិញក្លែងក្លាយ
- ការមិនជួញដូរមនុស្ស និងសត្វមានជីវិត
- ការមិនជួញដូរគ្រឿងសញ្ញាវុធ។

២.អាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាកិច្ចសន្យាយ៉ាងឧឡារិកដែលធ្វើឡើងដោយបុរសម្នាក់ និងនារីម្នាក់ឬជាថា នឹងរួមសមគ្គ សង្វាសជាមួយគ្នាតាមផ្លូវច្បាប់។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនអាចមានភាគីណាមួយផ្ដាច់ ដោយចិត្តឯងបានឡើយ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ ផ្ដាច់បានលុះត្រាតែមានសាលក្រមពីតុលាការ។

ក.លក្ខខណ្ឌសំភារៈ

- បុរសស្រ្តីត្រូវមានសុខភាពល្អ ត្រូវពិនិត្យសុខភាព(ឈាម) ជាមុនសិនរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។
- ត្រូវមានចំណេះវិជ្ជា មានសមត្ថភាពក្នុងការប្រកបការងារចិញ្ចឹមគ្រួសារ
- ត្រូវមានធនធានដើម្បីផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ

ខ.លក្ខខណ្ឌវេទនា

- ត្រូវមានសញ្ជេតនាចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក
- ចៀសវាងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំចិត្តដែលនាំមកនូវការលែងលះគ្នានាពេលក្រោយ។

គ.លក្ខខណ្ឌសង្គម

- ត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណីសាសនាតាមការនិយមរបស់គ្រួសារ ទាំងសងខាង។
- ត្រូវចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍

ឃ.លក្ខខណ្ឌសីលធម៌វិជ្ជាឬសីលលក្ខខណ្ឌ

- ត្រូវមានចិត្តស្មោះត្រង់នឹងគ្នា(ស្មោះមួយនិងមួយមិនព្រួយឆ្លងអេដស៍)
- ត្រូវគោរពសិទ្ធិបន្តពូជ សិទ្ធិសំរេចចិត្ត យោគយល់គ្នា
- ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ថែរក្សាសុខភាពគ្នាទៅវិញទៅមក
- មិនប្រើអំពើហិង្សាដាក់គ្នា

៣.សរសរស្តម្ភទាំង៤រូបមាន៖

- រៀនរស់នៅជាមួយគ្នា៖ ជាសរសរស្តម្ភដ៏រឹងមាំមួយក្នុងការអប់រំគឺការអភិវឌ្ឍការយល់ដឹង ដល់អ្នកដទៃដូច ជាប្រវត្តិរបស់គេ ប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ និងតំលៃខាងស្មារតី ដែលនឹង ធ្វើឱ្យយើងអាចបង្កើតបានស្មារតីមួយដែលនាំ ទៅរកការពឹងពាក់អាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក និងអាចធ្វើការវិភាគរួមគ្នា ដើម្បីជៀសឱ្យផុតពីជំលោះតាមរយៈបំរើបំរាស់ បញ្ញានិងដោយ សន្តិវិធី។

- រៀនដើម្បីចេះដឹង៖ ជាសរសរស្តម្ភមួយទៀត គឺសមត្ថភាពអាចទទួលយកចំណេះដឹងអំពីការអប់រំមួយ ដែលមានលក្ខណៈទូទៅទូលំទូលាយបូកផ្សំជាមួយនឹងការសិក្សាស៊ីជម្រៅ និងអនុវត្តជាក់ស្តែង។ យើងរៀនអំពីរបៀប រៀនយើងអាចទទួលបានសារៈប្រយោជន៍ពីការអប់រំពេលមួយជីវិត។
- រៀនដើម្បីចេះធ្វើ៖ ជាសរសរស្តម្ភដ៏សំខាន់មួយទៀត គឺការស្រូបដេញកំណត់សមត្ថភាពពេលលេញ ដើម្បីធ្វើកិច្ចការអ្វីមួយដែលនាំឱ្យយើងសម្របខ្លួនទៅតាមគ្រប់ស្ថានភាពហើយក៏ឱ្យយើងធ្វើជាក្រុមផងដែរ។ នេះជាមូលដ្ឋានអប់រំដ៏សំខាន់ពីព្រោះវាផ្តល់ឱ្យយើងនូវទិសដៅដែលអាចធ្វើឱ្យយើងដោះស្រាយបានរាល់ស្ថានភាពដែលកើតឡើងជា រៀងរាល់ថ្ងៃដោយបំនិន។
- រៀនដើម្បីចេះរស់៖ ជាសរសរស្តម្ភចុងក្រោយនៃការអប់រំ គឺការស្រូបយកបញ្ញាសមត្ថភាពនិងសក្តានុពល ដូចជាការចងចាំអំណាចសមហេតុសមផលបំរើបំរាស់ខួរក្បាលសមត្ថភាពដែលទាក់ទងនឹងអំណោយទានរបស់ក្រុមដឹងនាំ។

៥.អរិយសច្ច គឺជាសច្ច ឬ ការពិតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ គួរគោរព គួរជឿ គួរដឹង គួរចេះ។ អរិយសច្ចមាន៤គឺ៖

- ទុក្ខអរិយសច្ច
- សមុទយអរិយសច្ច
- និរោធអរិយសច្ច
- មគ្គអរិយសច្ច

ក.ទុក្ខអរិយសច្ច គឺជាសេចក្តីពិតប្រាកដចៀសពុំផុតឡើង បែកតែត្រង់ខ្លះទុក្ខតិច ខ្លះមានទុក្ខច្រើន ខ្លះទុក្ខមុន ខ្លះទុក្ខក្រោយ។ ទុក្ខមានច្រើនប្រភេទគឺ

- ជាតិទុក្ខ៖ ទុក្ខមានតាំងពីកំណើត
- ជរាទុក្ខ៖ ទុក្ខកើតពីពេលចាស់ជរា
- ព្យាធិទុក្ខ៖ ទុក្ខកើតមានពេលចាស់ជំងឺ
- មរណៈទុក្ខ៖ ទុក្ខកើតមាននៅពេលស្លាប់

ខ.សមុទយសច្ច គឺហេតុដែលនាំឱ្យមានទុក្ខ បានសេចក្តីថាទុក្ខកើតឡើងមកពីមានហេតុ មានឫសគល់ប្រាកដ។

- អវិជ្ជា និង តណ្ហា គឺសេចក្តីល្ងង់ខ្លៅ និងចិត្តជាប់ជំពាក់លោភចង់បាន ត្រេកត្រអាល ស្រេកឃ្លាន ចង់រស់នៅ ចង់សប្បាយ។ ហេតុដែលនាំឱ្យមានទុក្ខមានបីគឺ៖

១.កាមតណ្ហា៖ ជាប់ជំពាក់និងកាមគុណ ៥គឺ រូប សម្លេង ក្លិន រស និង សម្ផស្ស

២.ភវតណ្ហា៖ ការលោភចង់បានទៅកើតនៅឯឋានព្រហ្ម ដោយយល់ខុសថា ចាសជារាមណៈនៅក្នុងឋាននោះពុំមានឡើយបានដល់ពួកយោគាវចរដែលខំធ្វើឈានសមាបត្តិប្រាថ្នាឱ្យបានកើត ក្នុងឋានព្រហ្មនេះ។

៣.វិភវតណ្ហា៖ ការលោភចង់បានទៅកើតនៅឯណាឋានព្រហ្មដោយយល់ថាពុំវិលត្រឡប់មកកើតក្នុងឋានមនុស្សវិញទេ ហើយភាន់ច្រឡំថានឹងបាននិព្វាន រំលត់ខណ្ឌនៅក្នុងព្រហ្មលោកនេះ។

គ.និរោធហរិយសច្ច គឺទុក្ខពិតជាមាន ហើយអាចមានវិធីរំលត់ទុក្ខ។ បើចង់បំបាត់ទុក្ខត្រូវតែបំបាត់អវិជ្ជា លះបង់តណ្ហា។ អវិជ្ជា និងតណ្ហា ជាប្រភពនៃទុក្ខ។

ឃ.មត្តអរិយសច្ច គឺជាមាគ៌ារំលត់ទុក្ខ។ ដើម្បីបំបាត់ទុក្ខគេត្រូវតែដើរតាមមគ្គទាំងប្រាំបី ឬ អដ្ឋង្គិកមគ្គ មានជាអាទិ៍៖

- សម្មាទីដ្ឋិន៖ ការយល់ឃើញត្រូវ
- សម្មាសង្កប្ប៖ ការត្រិះរិះត្រូវ
- សម្មាវាចា៖ ការពោលពាក្យត្រូវ
- សម្មាកម្មន្ត៖ ការងារត្រូវ
- សម្មាអាជីវ៖ ការព្យាយាមត្រូវ
- សម្មាវាយាម៖ ការព្យាយាមត្រូវ
- សម្មាសតិ៖ ការភ្ញាក់រឭកត្រូវ
- សម្មាសមាធិ៖ សមាធិត្រូវ

៥. ២៣ ខេត្ត

- ១ រាជធានី
- ៩ ខណ្ឌ
- ២៦ ក្រុង
- ខេត្តដែលមានក្រុងពីរគឺ

១.ខេត្តបន្ទាយមានជ័យមាន ក្រុងប៉ោយប៉ែត និងក្រុងសិរីសោភ័ណ្ឌ

២.ខេត្តកំពង់ចាមមានក្រុង កំពង់ចាម និង ក្រុងស្ទឹង

៣.ខេត្តស្វាយរៀងមានក្រុងស្វាយរៀង និង ក្រុងបារិត។

វិញ្ញាសាសិស្សពូកែថ្នាក់ទី៩
ផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ រូបវិទ្យា និងគណិតវិទ្យា
(ប្រឡង ២៥-២៦.កុម្ភៈ ២០១១)

១. ចូរប្រាប់ឈ្មោះផ្លូវរបស់ខ្មែរយើង ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ព្រមទាំងឈ្មោះសត្វតំណាងផ្លូវនីមួយៗផង។
២. ដូចម្តេចដែលហៅថា ទសពិធរាជធម៌? តើទសពិធរាជធម៌មានអ្វីខ្លះ?
៣. ចូរបំភ្លឺអត្ថន័យនៃបុណ្យកបិនទាន។
៤. តើការអប់រំសីលធម៌របស់ព្រះពុទ្ធមានទំនាក់ទំនងនឹងសិទ្ធិមនុស្សដែរឬទេ? ចូរពន្យល់។
៥. គេថា “សង្គមខ្មែរជាសង្គមមាតាធិបតេយ្យ”។ ចូរបំភ្លឺដោយលើកឧទាហរណ៍មកបញ្ជាក់។

ចម្លើយ

១. ឈ្មោះផ្លូវរបស់ខ្មែរ ព្រមទាំងឈ្មោះសត្វតំណាងផ្លូវនីមួយៗ៖

- ផ្លូវជួត(សត្វកណ្តុរ)
- ផ្លូវឆ្លូវ(សត្វគោ)
- ផ្លូវខាល(សត្វខ្លា)
- ផ្លូវថោះ(សត្វទន្សាយ)
- ផ្លូវរោង(សត្វនាគរាជ)
- ផ្លូវម្សាញ់(សត្វពស់)
- ផ្លូវមី(សត្វសេះ)
- ផ្លូវវែក(សត្វស្វា)
- ផ្លូវរកា(សត្វមាន់)
- ផ្លូវច(សត្វឆ្កែ)
- ផ្លូវកុរ(សត្វជ្រូក)

២.ដែលហៅថា ទសពិធរាជធម៌ គឺធម៌ទាំង១០ប្រការដែលជាការប្រកាន់របស់មហាក្សត្រ ឬ ធម៌១០ ប្រការសម្រាប់ព្រះ រាជាទ្រង់ប្រតិបត្តិ ព្រមទាំងណែនាំពួកសេនាបតី មន្ត្រីតូចធំ និង រាស្ត្រប្រជាឱ្យ ប្រព្រឹត្តផង។

ទសពិធរាជធម៌មានដូចតទៅ៖

- ទាន៖ ការធ្វើអំណោយ
- សីល៖ ការប្រព្រឹត្តដោយកាយវាចាចិត្ត សុចរិត ឬរក្សាសីល
- បរិច្ចាគ៖ ការលះបង់សេចក្តីកំណាញ់ លះបង់ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ដើម្បីសង្គមជាតិ
- អាជ្ជវៈ៖ មានចិត្តស្មោះត្រង់ ប្រកាន់សច្ចធម៌
- មទ្ធវៈ៖ សេចក្តីទន់ភ្លន់ ស្អាតបូក សុភាពរាបសា ប្រើសំដីដ៏ពិរោះផ្អែមល្ហែម
- គនៈ៖ ការព្យាយាមកំចាត់ចោលនូវចិត្តអាក្រក់ ទាំងកាយ វាចា ចិត្ត តាំងខ្លួនក្នុងអំពើល្អ ឬ ការប្រកាន់នបោសថសីលតាមកាលកំណត់
- អក្កោធនៈ៖ មិនបញ្ចេញអាការៈ ច្រងេងច្រងាង ឬ មិនធ្វើឱ្យអ្នកដទៃក្តៅក្រហាយ
- អរិហ៊ីសា៖ មិនបៀបបៀន សងសឹកអ្នកដទៃ ហ៊ានទទួលខុសត្រូវចំពោះកំហុសរបស់ខ្លួន
- ខន្តី៖ សេចក្តីអត់ធន់ ការអត់ធ្មត់
- អរិរោធនៈ៖ ការធ្វើមិនឱ្យខុសឆ្គងពីគន្លងច្បាប់ ឬ មិនបំពានច្បាប់។

៣.អត្ថន័យនៃបុណ្យកបិនទាន

បុណ្យកបិនទាន គឺជាកុសលដែលធ្វើឡើងដោយការនាំសំពត់ ចីវរទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ ដែលគង់ចាំ ព្រះវស្សាអស់កាលត្រីមាស។ ក្នុងរយៈពេល២៩ថ្ងៃ គឺរាប់ចាប់ពីថ្ងៃទី១រោច ខែអស្សុជ ដល់ ១៥ កើត ខែកត្តិកឱ្យលោកក្រាលគ្រង ដើម្បីលោកបានអនិសង្ឃប្រាំតាមពុទ្ធានុញ្ញាតិ ហៅថា កបិនទាន ឬ កបិន។

កបិនទានពិសេសប្លែកពីទានទាំងពួង ដោយហេតុ៥យ៉ាងគឺ៖

- បុណ្យនេះមិនអាចធ្វើរាល់ថ្ងៃ រាល់ខែ បានទេ ក្នុងមួយឆ្នាំធ្វើបានតែម្តង ធ្វើក្នុងថ្ងៃណាមួយក៏ បាន ១វត្ថុបានតែម្តង គត់ក្នុងមួយរដូវ
- វត្ថុ គឺជាសំពត់ដែលជាកបិនវត្ថុ បានតែស្បង់ឬចីវរ ឬសង្កាដី ក្រៅពីនេះពុំបានទេ សូម្បីតែ វត្ថុបីរួមគ្នាក៏បាន។
- អ្នកធ្វើនិងសង្ឃក្រាលគ្រងគប្បីធ្វើឱ្យបានត្រឹមត្រូវ តាមវិន័យបញ្ញត្តិ

- បុគ្គលអ្នកធ្វើបានអនិសង្សប្រាំយ៉ាងដែលមានចែងក្នុងវិន័យបិដកភាគទី៩។
- បដិគ្គាហៈតៈ (អ្នកទទួល) បានតែភិក្ខុ ក្រៅពីនេះពុំបាន ហើយភិក្ខុនោះ លុះត្រាតែបាននៅ វស្សាអស់បីខែទើបបាន។

៤.ការអប់រំសីលធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាមានទំនាក់ទំនងនឹងសិទ្ធិមនុស្សដូចតទៅ

- បាណាតិបាត = វៀរចាកការបៀតបៀនជីវិតមនុស្សសត្វដោយចេតនា ឬ អចេតនា = សិទ្ធិរស់រានមានជីវិត
- អទិន្នាទាន = វៀរចាកការកេងប្រវ័ញ្ច ឬ កេងបន្លំទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកដទៃ = សិទ្ធិមានកម្មសិទ្ធិស្របច្បាប់។
- កាមេ = វៀរចាកការបំពានច្បាប់ ឬ ប្រព្រឹត្តកាមគុណលើកូនប្រពន្ធអ្នកដទៃ = សិទ្ធិកសាងគ្រួសារ និង សិទ្ធិ រស់នៅក្នុងភាពសុខសាន្ត
- មុសាវាទ = វៀរចាកការនិយាយកុហក ញុះញង់ បំបែកបំបាក់ = សិទ្ធិទទួលព័ត៌មានច្បាស់លាស់
- សុវាមេយ = វៀរចាកការសេពសុរា គ្រឿងស្រវឹង = សិទ្ធិរស់នៅក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ

៥.គេថា “សង្គមខ្មែរ ជាសង្គមមាតាធិបតេយ្យ”

ពាក្យថា សង្គមមាតាធិបតេយ្យ មានន័យថា បណ្តាំ ឬ ក្រុមមនុស្សដែលប្រកាន់យកមេ ឬ ម្តាយជាធំ។

- តាមរយៈន័យខាងលើនេះ សំដៅលើប្រទេសកម្ពុជា ដែលប្រកាន់យកស្ត្រីជាធំ។ គំនិតដែលយល់ដូច្នេះ គឺជាការ ត្រឹមត្រូវ ព្រោះថា តាំងពីអតីតកាលរៀងមកដល់បច្ចុប្បន្នយើងឃើញថា ឥទ្ធិពលរបស់ស្ត្រីពិតជាមានកម្លាំងខ្លាំងក្លា
- យើងក្រលេមើលទៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរនាអតីតកាល ស្តេចទី១របស់ខ្មែរសម័យនគរភ្នំ ប្រទេសយើងមានស្តេច ស្រីមួយអង្គគឺព្រះនាងលីវយី ជាមេដឹកនាំដ៏ឆ្នើម ហើយជាមេទ័ពដ៏អង់អាភ្លាហាន
- សម័យមហានគរព្រះនាងឥន្ទ្រទេវីជាឧត្តមមេហសីដែលបានជួយរាជកិច្ចរបស់ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ធ្វើឱ្យនគរខ្មែរល្បីរន្ធិ
- ការនិយមមេ បុព្វបុរសខ្មែរប្រើប្រាស់ពាក្យមេដាក់មុខពាក្យផ្សេងៗ។ ក្នុងស្ថាបត្យកម្មសំណង់ប្រាសាទក៏គេយកពាក្យ មេដាក់ពីមុខដូចជា ប្រាសាទមេបុណ្យខាងកើត មេបុណ្យខាងលិខ

- ជំនឿមេរោគ មេធាប់។ ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ក្រមុំចូសម្លប់
- ក្នុងសុភាសិតខ្មែរក៏បានលើកបង្ហាញឱ្យឃើញពីតម្លៃស្រ្តីដែរដូចជា ស៊ីស្លាប់បាក់ឱ្យស្លាប់មេសំណាបយោធីស្រីយោងបុរស ជាដើម។
- បច្ចុប្បន្ននេះទៀតសោត ស្រ្តីខ្មែរបានធ្វើមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានក្រុមហ៊ុន តាមក្រសួងស្ថាប័ននានា ហើយស្រ្តីខ្លះ មានបញ្ញាឈ្លាសវៃមិនចាញ់បុរសនោះឡើយ។
- បើនិយាយពីស្រ្តីដែលជាមេផ្ទះវិញ មានសមត្ថភាព ធ្វើការបានច្រើនដែលច្រើនពេលពាក្យថាស្រ្តីធ្វើការ១០០ជំពូក ដែលបុរសមិនអាចធ្វើបាន។ មួយចំណែកទៀត ការអាកាត់សេចក្តីលំបាកក្នុងគ្រួសារខ្មែរបច្ចុប្បន្ន គឺស្រ្តីនេះឯងជាអ្នកចេញមុខ។ ឧបមាថាមានគេមកស្តីដណ្តឹងកូន បើថ្មីថាឱ្យ ស្រ្តីថាមិនឱ្យគឺថ្មីពិតជាតាមប្រពន្ធ។ សេចក្តីដូចជា បានរៀបរាប់រួចមកអាចបានជាភស្តុតាងថាស្រ្តីខ្មែរក្នុងសម័យណាមួយក៏ដោយនៅតែដើរតួរសំខាន់ក្នុងសង្គមពិតមែន។

ពេលវេលាមិនរងចាំអ្នកទេ
ហើយវាក៏មិនដើរថយក្រោយ
ដែរ។

វិញ្ញាសាសិស្សពូកែថ្នាក់ទី៩
ផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ រូបវិទ្យា និងគណិតវិទ្យា
(ប្រឡង ១៥.កុម្មៈ ២០១២)

- ១.តើអ្នកស្រូបយកផ្សេងៗបាន ទទួលបានប៉ះពាល់អ្វីខ្លះចំពោះសារពាង្គកាយ?
- ២.បច្ចុប្បន្នរាជរដ្ឋាភិបាលកំពុងពង្រឹងការអនុវត្តគោលនយោបាយភូមិ ឃុំមានសុវត្ថិភាពឱ្យបាន ទទួលបានសិទ្ធភាពខ្ពស់។ តើគោលនយោបាយភូមិឃុំមានសុវត្ថិភាពមានអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់។
- ៣.តើកូនល្អ មិត្តល្អ សិស្សល្អ និងពលរដ្ឋល្អ មានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចម្តេចខ្លះ?

ចម្លើយ

១.ផ្សេងៗបានទទួលបានប៉ះពាល់ចំពោះសារពាង្គកាយដូចខាងក្រោម៖

- មានក្លិនអាក្រក់
- អុកស៊ីសែនក្នុងខួរក្បាលថយចុះ
- ដាច់សរសៃឈាមខួរក្បាល
- ធ្មេញពណ៌លឿង
- មហារីមាត់
- មហារីបំពង់ក
- អុកស៊ីសែនក្នុងសួតថយចុះ
- ជំងឺហើមសួត
- មហារីសួត
- បេះដូងដើរញាប់
- សំពោធឈាមឡើងខ្ពស់
- ជំងឺសរសៃឈាម
- ជំងឺបេះដូង
- គាំងបេះដូង
- ដំបៅក្រពះ
- មហារីកព្រួញកនោម

- អាចគ្មានកូន
- ចំណង់ផ្លូវភេទថយចុះ
- សាច់ដុំចុះខ្សោយ
- ជំងឺសរសៃឈាមផ្នែកខាងក្រៅ
- ស្បែកស្ងួត
- ក្រចកដៃពណ៌លឿង
- សាច់ដុំពុំភ្លឺថ្លា
- ធំក្លិនខ្លួន

២. ដើម្បីធ្វើឱ្យភូមិឃុំ-សង្កាត់មានសុវត្ថិភាពពលរដ្ឋម្នាក់ៗ

- ត្រូវរាយការណ៍ពីកន្លែងលាក់ខ្លួនរបស់ជនខ្វល់ខ្វែង ឧ.ឧក្រិដ្ឋជន
- ត្រូវហ៊ាននិយាយការពិតពីអ្វីដែលកើតមានឡើង
- ត្រូវទូរស័ព្ទឱ្យកម្លាំងសមត្ថកិច្ចបានដឹងពីកន្លែងលាក់ខ្លួននិងលក់គ្រឿងញៀន
- ត្រូវសហការជាមួយអាជ្ញាធរដែនដីនិងប្រជាពលរដ្ឋឱ្យបានល្អ
- ត្រូវគោរពច្បាប់ប្រទេសខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវ
- ត្រូវមានភ្នាក់ងារជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងការត្រួតពិនិត្យជាប្រចាំថ្ងៃ

ដូចនេះដើម្បីឱ្យមានឃុំ-សង្កាត់មានសុវត្ថិភាពប្រជាពលរដ្ឋម្នាក់ៗត្រូវរួមគ្នាលបបំបាត់សកម្មភាពដូចជា

- លួចឆក់ ប្លន់ គ្រប់ប្រភេទ
- ការផលិតជួញដូរមនុស្សនិងអំពើអានាចារ្យគ្រប់ប្រភេទ
- ក្មេងទំនើងនិងអំពើហិង្សា
- ការលេងល្បែងគ្រប់ប្រភេទ ការប្រើប្រាស់អាវុធខុសច្បាប់ និងបទល្មើសគ្រប់ប្រភេទ។

៣.ក.លក្ខណៈសម្បត្តិមិត្តល្អ

- អប់រំខ្លួនឱ្យបានល្អធ្វើជាគំរូដល់មិត្តភក្តិ
- មានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយមិត្តភក្តិទាំងក្នុងនិងក្រៅថ្នាក់

- ចេះដាស់តឿន មិត្តភក្តិដែលគេចបោះបង់ការសិក្សា
- មានចិត្តអំណត់រាល់ភាពមិនល្អ ឬ បាតុភាពមិនល្អ
- មិនរើសអើងចំពោះមិត្តភក្តិ

ខ.កូនល្អ

- ជាកូនដែលមានអត្តចរិតស្អាតបូក សុភាពរាបសា ទន់ភ្លន់
- ស្តាប់ដំបូន្មានឪពុកម្តាយ ចាស់ទុំ ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ព្រះសង្ឃ
- ស្រលាញ់ពលកម្ម អនាម័យ ការពារបរិស្ថាន
- ចូលចិត្តអប់រំកាយ កីឡា ដើម្បីសុខភាព
- ចេះសន្សំសំចៃចំណី និង ថែរក្សាសម្ភារ
- ចេះជួយរក្សាកិត្តិយលក្ខណៈ

គ.សិស្សល្អ

- មានសេចក្តីព្យាយាមរៀនសូត្រ
- គោរពបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងសាលា
- មានស្មារតីស្រាវជ្រាវ
- ចូលរួមសកម្មភាពសង្គម
- មិនបង្កការលំបាកដល់សាលា
- ជួយថែរក្សាបរិស្ថានសាលា

ឃ.ពលរដ្ឋល្អ

- អត្តចរិតប្រកបដោយ
- សីលធម៌រស់នៅល្អ
- ចេះគោរពច្បាប់និងអនុវត្តច្បាប់
- មិនបង្កការលំបាកដល់សង្គម
- ចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍
- គោរពសិទ្ធិអ្នកដទៃ
- ថែរក្សាសិទ្ធិអ្នកដទៃ
- ថែរក្សាសម្បត្តិសាធារណៈ
- មានមោទភាពចំពោះសង្គមជាតិ

វិញ្ញាសាសិស្សពូកែថ្នាក់ទី៩
ផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ រូបវិទ្យា និងគណិតវិទ្យា
(ប្រឡង ០១.មេសា.២០១១)

១.ក្នុងការដោះស្រាយទំនាស់អាចមានស្ថានភាពបីកើតឡើង គឺស្ថានភាពឈ្នះ-ចាញ់ ស្ថានភាពឈ្នះ-ឈ្នះ និងស្ថានភាព ចាញ់-ឈ្នះ។

ក.ចូរបង្ហាញពីលក្ខណៈនៃស្ថានភាពនីមួយៗ។

ខ.ក្នុងស្ថានភាពនីមួយៗ តើភាគីទំនាស់មានអារម្មណ៍ដូចម្តេចខ្លះ?

២.តើគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍អាចបណ្តាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ? ចូររៀបរាប់និងពន្យល់។

៣.តើវត្តអារាមមានតួនាទីដូចម្តេចខ្លះចំពោះសហគមន៍?

ចម្លើយ

១.ក.លក្ខណៈស្ថានភាពនីមួយៗក្នុងដំណោះស្រាយទំនាស់៖

ស្ថានភាពឈ្នះ-ចាញ់

- យើងខ្ញុំ , ខ្ញុំឈ្នះ គេចាញ់
- ជាការប្រយុទ្ធស្លាប់រស់
- ប្រើអស់ថាមពលអត្តនោម័យ កម្លាំងកាយ ចិត្ត បញ្ញា ស្មារតី សម្ភារ
- គិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន
- ប្រើគ្រប់ល្បិច ឧបាយកល យុទ្ធវិធី វិធានការ មធ្យោបាយឱ្យតែឈ្នះ
- យើង , ខ្ញុំខ្លាំងជាង យើង ខ្ញុំឈ្នះ គេខ្សោយជាងចាញ់

ស្ថានភាពឈ្នះ-ឈ្នះ

- យើង , ខ្ញុំឈ្នះ គេក៏ឈ្នះដែរ ឈ្នះទាំងអស់គ្នា
- ប្រើការសម្របសម្រួលគ្នាទៅវិញទៅមក
- លះបង់ប្រយោជន៍ខ្លះៗដល់គ្នាទៅវិញទៅមក
- ធ្វើសម្បទានដល់គ្នាទៅវិញទៅមក

- បន្ទន់ឥរិយាបថទៅវិញទៅមក
- ទុកឱ្យកាសឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក

ស្ថានភាពចាញ់-ឈ្នះ

- យើង , ខ្ញុំចាញ់ គេឈ្នះ
- យើង, ខ្ញុំខ្សោយជាងគេ គេខ្លាំងជាងយើង
- ជាការប្រយុទ្ធ ស្លាប់រស់ មានមួយ អត់មួយ
- គិតតែប្រយោជន៍រៀងៗខ្លួន
- ប្រើគ្រប់វិធីសាស្ត្រដើម្បីយកឈ្នះ
- គ្មានធ្វើសម្បទាន គ្មានបន្ទន់ឥរិយាបថ គ្មានសម្របសម្រួលអ្វីទាំងអស់
- ប្រកាន់ជំហររឹងត្អឹងរៀងៗខ្លួន

ខ.អារម្មណ៍របស់ភាគីទីតាំងពីរក្នុងស្ថានភាពនីមួយៗនៃដំណោះស្រាយទំនាស់

ស្ថានភាពឈ្នះ-ចាញ់

- យើង , ខ្ញុំត្រេកអរ សប្បាយរីករាយ គេឈឺចាប់ មានការអាម៉ាស់
- យើង , ខ្ញុំចំណេញផលប្រយោជន៍ គេបាត់បង់ផលប្រយោជន៍
- យើង , ខ្ញុំ និងគេមើលមុខគ្នាមិនចំ គេចង់គំនុំអាចឈានទៅរកការសងសឹក
- ទំនាស់នៅតែកើតមាន និង អាចផ្ទុះឡើងនៅពេលណាមួយ
- ពុំអាចរស់នៅជាមួយគ្នាដោយសុខសាន្ត
- ពុំមានការរីកចម្រើនទាំងសងខាង ព្រោះនៅតែមានអារម្មណ៍ឆក់ឱកាសផ្តួលរំលំគ្នា

ស្ថានភាពឈ្នះ-ឈ្នះ

- រស់នៅដោយស្រុះស្រួលគ្នា
- បន្តធ្វើការជាមួយគ្នា សហការគ្នាបានតទៅទៀត
- គ្មានគំនុំ គ្មានការសងសឹក គ្មានការព្យាបាទ
- អាចរស់នៅជាមួយគ្នាដោយស្មើភាព គ្មានការអាម៉ាស់
- ក្រោយពេលដោះស្រាយទំនាស់ អារម្មណ៍នឹង ហើយទំនាស់ត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរ
- មានការរីកចម្រើនទាំងអស់គ្នា អាចរស់នៅជាមួយគ្នា ដោយសុខដុមរម្យនា

ស្ថានភាពចាញ់-ឈ្នះ

- យើង , ខ្ញុំមានការអាម៉ាស គេមានមោទនភាព
- យើង , ខ្ញុំរកឱកាសផ្តល់រំលឹកវិញ គេបង្កើនការប្រុងប្រយ័ត្ន
- ទំនាស់នៅតែមានបន្ត តូចចិត្ត គេត្រេកអរ សប្បាយរីករាយ
- យើង , ខ្ញុំមានការឈឺចាប់ តូចចិត្ត គេត្រេកអរ សប្បាយរីករាយ
- យើង , ខ្ញុំត្រូវការស្តារការជោគជ័យឡើងវិញ មិនអនុគ្រោះឡើយ
- បរិយាកាសអាចអួរសម្រាប់ខ្លួនយើងខ្ញុំ។

២.គ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍បណ្តាលមកពីមូលហេតុមនុស្ស យានយន្ត និងផ្លូវថ្នល់

ក.កត្តាមនុស្ស

- បើកបរក្នុងស្ថានភាពស្រវឹង
- បើកបរលើសល្បឿនកំណត់
- ធ្វេសប្រហែស គ្មានការប្រុងប្រយ័ត្ន
- ព្រហ័ណ
- គ្មានអារម្មណ៍នឹងនរ
- មិនគោរពច្បាប់ចរាចរណ៍ ឬ ស្លាកសញ្ញាចរាចរណ៍
- មិនពាក់មួកសុវត្ថភាព ឬ ដាក់ខ្សែក្រវ៉ាត់
- ដេកលក់ពេលកំពុងបើកបរ
- រំលោភគំនូសបែងចែកផ្លូវដែលត្រូវបើកបរ
- ខ្វះសុវត្ថិភាពក្នុងការបើកបរ
- មានអារម្មណ៍មានៈ ចចេស ថ្កើន
- ប្រមាថអ្នកធ្វើចរាចរណ៍ដទៃទៀត
- ផ្ទុកហួសចំណុះ
- ស្លៀកពាក់សំពត់ខ្លី ខោខ្លី តូចខ្លី
- ស្បែកជើងកែងតូចហើយខ្ពស់
- មិនគោរពច្បាប់ចរាចរណ៍ (ជិះខុសស្តាំ ខុសឆ្វេង ភ្លើងសញ្ញាចរាចរណ៍)

ខ.កត្តាយានយន្ត

- យានយន្តខុសលក្ខណៈបច្ចេកទេស

- យានយន្តមានកង់ស្អិត ចាស់ពេក
- ភ្លើងមិនភ្លឺ ខូចប្រព័ន្ធប្រឡាំង
- ខូចប្រព័ន្ធចង្កូត
- គ្មានភ្លើងសញ្ញាសម្រាប់បត់
- អស់ទឹកពីធុង (ធុងទឹក) អស់ប្រេងប្រឡាំង អស់ប្រេងចង្កូត
- អស់សាំង ពេលកំពុងបើកបរ
- គ្មានកញ្ចក់មើលក្រោយ
- គ្មានខ្សែក្រវ៉ាត់(រថយន្ត)

គ.កត្តាផ្លូវថ្នល់

- ផ្លូវប្រហោងក្រហូង មានជង្គុក
- ផ្លូវមានទឹកដក់
- ផ្លូវហ៊ុយ ខ្លាំងពេក (ផ្លូវបត់)
- ផ្លូវចោទពេក (ផ្លូវចំណោទ)
- ផ្លូវកោងខ្លាំងពេក (ផ្លូវបត់)
- ផ្លូវអិល
- ផ្លូវគ្រប់ដណ្តប់ដោយអំពូ
- ផ្លូវគ្រប់ដណ្តប់ដោយដំណាក់ភ្លៀងខ្លាំង
- ផ្លូវគ្មានចិញ្ចើម
- ផ្លូវគ្មានស្លាកសញ្ញាចរាចរ

៣.តួនាទីវត្តអារាមចំពោះសហគមន៍

- ឃ្លាំងវប្បធម៌ = រក្សាទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី គម្ពីរក្បួនខ្នាត ក្បួនច្បាប់នានា ក្បួនតម្រាជ្យផ្សេងៗ។
- កន្លែងដោះស្រាយទំនាស់ = ដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដោយសន្តិវិធី និងប្រកបដោយ ប្រសិទ្ធភាព ផ្សះផ្សាយបង្រួបបង្រួម ជីកកប់ទំនាស់។ ឧ.ចៅអធិការតែងតែមានឥទ្ធិពលទៅលើឧបាសកឧបាសិការ។

- ប្រភពមូលនិធិសម្រាប់កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធតាមរយៈភាគទានឬបុណ្យផ្កាសាមគ្គី ដើម្បីយកប្រាក់កសាងឬជួសជុលផ្លូវលំ សាលារៀន ទំបន់ប្រឡាយ គិលានធានស្ពានសាលាឆ្នេរទានជាដើម។
- កសាងកន្លែងព្យាបាលផ្លូវចិត្ត៖ ផ្តល់ប្រឹក្សា ពិគ្រោះយោបល់ រកមធ្យោបាយដោះស្រាយបញ្ហា លំបាកក្នុងគ្រួសារ ឬ ក្នុងសហគមន៍ អប់រំផ្លូវចិត្តតាមរយៈសមាជិក ឬ វិបស្សនាដើម្បីជំរះភាពសៅហ្មងពីក្នុងចិត្ត ផ្តល់ទស្សនៈទាន
- ប្រមូលផ្តុំសាមគ្គី៖ ការជួបជុំបរិស័ទធ្វើបុណ្យ បង្កឱ្យមានសទ្ធាជ្រះថ្លា សប្បុរសធម៌ ករុណាធម៌សាមគ្គីធម៌ តាមផ្លូវកាយចិត្ត បញ្ញា វាចា និង សម្មារ។
- អប់រំផ្លូវចិត្តដល់យុវជន៖ តាមរយៈការបួស អប់រំសីលធម៌ អហិស្សា អប់រំផ្លូវចិត្តដល់យុវវ័យកុំឱ្យភ្លើតភ្លើន កុំឱ្យ ស្រីបស្រាលឱ្យចេះបង្រួបបង្រួមការវាចា ចិត្ត។
- កន្លែងផ្តល់ចំណេះដឹង៖ នៅតាមជនបទ ទីដាច់ស្រយាល ពីបុរាណ មិនទាន់មានសាលារៀន ចំណេះទូទៅតាមរយៈ ការបួសរៀន សាមណេរ មានលទ្ធភាពរៀនលេខនព្វន្ត រៀនអក្សររៀនច្បាប់ផ្សេងៗពីរត្តអារាម។
- បន្ទាយបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ៖ បណ្តុះជំនាញជាក់ស្តែងតាមរយៈសកម្មភាព ប្រតិបត្តិសិប្បកម្មបណ្តុះកូនឈើ ដាំកូនឈើ ធ្វើតុទូ កៅអី...
- មណ្ឌលអប់រំសុខភាព និង អនាម័យ៖ ជីកទឹកឆ្អិន បន្ទោរបង់ក្នុងបង្គន់ អនាម័យក្នុងការហូបចុក
- មណ្ឌលអប់រំមហាជនទូទៅ៖ ផ្តល់ធម្មទាន ជាសំណងអាមិលទាន ដែលបរិស័ទយកទៅវត្ត ទូន្មានប្រៀនប្រដៅ ក្រើនរំលឹកបរិស័ទឱ្យយល់ដឹងខុសត្រូវ ស្គាល់គុណ ស្គាល់ទោស ស្គាល់បុណ្យ ស្គាល់បាប កុសល និងអកុសល វៀរចាកផុតកិលេស អវិជ្ជា និងតណ្ហា និងផ្សព្វផ្សាយមេត្តាធម៌
- កន្លែងសក្ការៈបូជា៖ តំកល់ពុទ្ធបដិមា តំកល់អដ្ឋិធាតុបុព្វការីជន កន្លែងបញ្ចុះសព។
- កន្លែងមានធុរៈមហាជន៖ ឱ្យខ្ចីបាន ឆ្នាំង ខ្នះ កន្ទេល ខ្នើយ ប្រដាប់ប្រដាប្រើប្រាស់ដទៃទៀតពេលបរិស័ទមាន ធុរៈរវល់ដូចជា ពិធីបុណ្យ អាពាហ៍ពិពាហ៍
- រមណីយដ្ឋានលទ្ធកម្ម៖ សម្រាប់ការកំសាន្ត ការលំហែ ការបំបាត់អផ្សុក ជាពិសេសពេលបុណ្យទានដែលមាន ល្បែងប្រជាប្រិយ ឬសិល្បៈកំសាន្ត កន្លែងបន្ទូរអារម្មណ៍ជាដើម។

**ប្រឡងជ្រើសរើសសិស្សពូកែ ផ្នែក ភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា រូបវិទ្យា ថ្នាក់ទី១២
ឆ្នាំសិក្សា ២០០៩-២០១០ (រយៈពេល៦០នាទី)**

- ១.តើសង្គម និងគ្រួសារ មានតួនាទីយ៉ាងដូចម្តេចដើម្បីកសាងមនុស្សអោយទៅជាមនុស្សពេលលេញ។
- ២.តើវិស័យទេសចរណ៍នៅប្រទេសកម្ពុជា ចែកចេញជាប៉ុន្មានផ្នែក? ចូររៀបរាប់បញ្ជាក់។
- ៣.ដើម្បីជ្រើសរើសមុខរបរ ឬ ការងារមួយសម្រាប់អនាគត តើអ្នកគប្បីពិចារណាលើលក្ខខណ្ឌអ្វីខ្លះ?
- ៤.តើប្រាសាទបុរាណខ្មែរយើងមានប៉ុន្មានប្រភេទ ហើយមានមុខងារអ្វីខ្លះ?
- ៥.តើអត្តសញ្ញាណជាតិជាអ្វី? តើអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរមានអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ

១.ដើម្បីកសាងមនុស្សអោយទៅជាមនុស្សពេលលេញ (ពេញលក្ខណៈ) គឺ៖

ក.សង្គមមានតួនាទី៖

- ពង្រឹងច្បាប់ និងក្រមសីលធម៌សង្គមតាមរយៈការអប់រំ ការធ្វើគំរូឈានមុខរបស់អ្នកដឹកនាំដោយប្រព្រឹត្តទង្វើ ជាតុសល(អំពើល្អ)
- ប្រកាន់យ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន និងពង្រឹងនូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ការគោរពសិទ្ធិគ្នាទៅវិញទៅមក។
- បំបាត់នូវរាល់ទំនាស់ ការប្រេះឆាតាមរយៈការសន្តោសប្រណី ប្រកបដោយភាពអធ្យាស្រ័យ អត់ឱនគ្នា បំបាត់ហិង្សា ភាពយោរយៅ អំពើពាលអាវ៉ាសៃ គ្រប់រូបភាពពិសេសតាមរយៈទូរទស្សន៍...
- ពង្រឹងបរិយាកាសអព្យាក្រឹក្ស មិនប្រកាន់បក្សពួក មានភាពអយុត្តិធម៌សង្គម បណ្តុះនូវភាពថ្លៃថ្នូរ។
- ផ្តល់នូវការលើកទឹកចិត្ត គ្រប់រូបភាព ដល់បុគ្គល ឬ ក្រុមមានសកម្មភាពល្អ ជាប្រយោជន៍ដល់សង្គម។

ខ.គ្រួសារមានតួនាទី

មានគ្រួសារត្រូវអប់រំខ្លួនផ្ទាល់ និងសមាជិកគ្រួសារដោយ៖

- ចេះទទួលខុសត្រូវ ប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈ
- មានក្រមសីលធម៌ គុណធម៌ ល្អប្រពៃ
- មានទំនាក់ទំនងល្អក្នុងផ្ទៃគ្រួសារ ប្រាសចាកអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងមជ្ឈដ្ឋានជុំវិញ។
ប្រកាន់នូវធម៌ខន្តី និង សម្របសម្រួលនូវការគោរពសិទ្ធិរវាងមនុស្សផងគ្នា។
- ផ្តល់នូវគំនិតល្អៗដល់កូនចៅ និងនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន។

២. ទេសចរណ៍ជាវិស័យមួយដែលត្រូវគេចាត់ទុកជាវិស័យឧស្សាហកម្មគ្មានផ្សែង ព្រោះវិស័យនេះជាប្រភពរកប្រាក់ចំណូលជាតិបានយ៉ាងច្រើន។ ដោយឡែកនៅប្រទេសកម្ពុជាវិស័យទេសចរណ៍ត្រូវបានគេចែកចេញជា៥ផ្នែក៖

ក. ទេសចរណ៍វប្បធម៌៖

ជាទេសចរណ៍មួយប្រភេទទាក់ទងទៅនឹងការស្វែងយល់ពីចំណេះដឹងពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវប្បធម៌របស់ពលរដ្ឋ ដូចជា ការទស្សនា ប្រាសាទបុរាណ បូជណីយដ្ឋាន អារាមដ្ឋាន ទំនាមទំលាប់ប្រពៃណី របៀបរបបរស់នៅ...

ខ. ទេសចរណ៍ធម្មជាតិ៖

ជាការកំសាន្តតាមតំបន់ដែលមានធនធានធម្មជាតិ ពេលដោយសំរស់ស្រស់ត្រកាល ដើម្បីស្វែងយល់ពីបរិស្ថាននៃតំបន់ ដែលអភិវឌ្ឍន៍ និងការពារ ក្នុងនោះរួមមាន មច្ឆាជាតិ រុក្ខជាតិ..។

គ. ទេសចរណ៍អរូបី៖

ជាដំណើរកំសាន្តតំបន់ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងជំនឿ សាសនារបស់ប្រជាពលរដ្ឋ មានការគោរពអ្នកតាម្លាស់ដី អច្ឆរិយភាព ជាដើម។

ឃ. ទេសចរណ៍កែច្នៃ

ជាការកំសាន្តតាមតំបន់ដែលបានប្រែក្លាយអោយទៅរមណីដ្ឋាន ទីកំសាន្តរីករាយ មជ្ឈដ្ឋាន កីឡា ឆ្នេរសមុទ្រ តាមជ្រលង ដងអូរ ជាដើម..។

ង. ទេសចរណ៍ជំនួញ

ជាការកំសាន្ត លំហែររបស់ពួកទេសចរណ៍ ដែលជាអ្នកវិនិយោគទុន ដើម្បីស្វែងរកទីតាំងវិនិយោគ និងជាបញ្ហាសំខាន់ ទាក់ទងទៅនឹងវិស័យឧស្សាហកម្ម ឬ ឧស្សាហកម្មទេសចរណ៍។

៣.ដើម្បីជ្រើសរើសការងារ ឬមុខរបរ យើងត្រូវពិចារណាលើចំណុចដូចទៅ៖

ក.សមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈ

- ស្គាល់ពីសមត្ថភាព ជំនាញ និងឯកទេសរបស់ខ្លួន
- មានបទពិសោធក្នុងជំនាញ

ខ.ឧបនិស្ស័យ

- ចំណង់ចំនូលចិត្ត

គ.ប្រភពធនធាន

- គិតពីសមត្ថភាពចំណេះដឹង
- កម្រិតបច្ចេកទេស សម្ភារៈ ថវិកា សុខភាព និងពេលវេលា

ឃ.ច្បាប់សង្គម ឬឧត្តមគតិសង្គម

- មុខរបរសមស្រប ស្របច្បាប់ ស្របតាមឧត្តមគតិសង្គម។
- មុខរបរមានស្ថេរភាព និងរីកចម្រើន។

ង.ស្ថានភាពសង្គម ឬ ស្ថានភាពទីផ្សារ

- សិក្សាពីតម្រូវការទីផ្សារពេលកម្ម ឬ តម្រូវការនៃការផ្គត់ផ្គង់។

៤.ប្រាសាទបុរាណខ្មែរយើងមានច្រើនប្រភេទ៖

- ប្រាសាទដែលមានប្រាង្គតែមួយ ហើយសង់ដាច់តែឯង។ ឧ.ប្រាសាទភ្នំបាយ៉ង ប្រាសាទភ្នំបាសិត
- ប្រាសាទដែលមានប្រាង្គច្រើននៅលើខឿនតែមួយជាន់។ ឧ.ប្រាសាទលលៃ..
- ប្រាសាទដែលសង់លើដីរាប គ្មានខឿនទេ គឺសង់ផ្ទាល់ដីរាបស្មើ។ ឧ.ប្រាសាទភូមិប្រាសាទនៅខេត្ត កំពង់ធំ។

- ប្រាសាទភ្នំ សង់ខ្ពស់ដូចភ្នំ មានទំហំ មានខឿនច្រើនជាន់។ ប្រាសាទភ្នំដែលសង់នៅលើភ្នំ ធម្មជាតិ ដូចជា ប្រាសាទបាខែង និងប្រាសាទភ្នំមួយបែបទៀតសង់នៅលើដី ដើម្បីតំណាង ភ្នំ។ ឧ.ប្រាសាទបាគង បក្សីចាំក្រុង...។

ប្រាសាទបុរាណខ្មែរមានមុខងារដូចតទៅ៖

- ឧទ្ទិសថ្វាយអាទិទេព ឬ ទេវៈ ផ្សេងៗក្នុងសាសនាព្រហ្ម ដូចជាព្រះឥសូរ ព្រះនរោត្តមជាដើម។
- ឧទ្ទិសថ្វាយពោធិសត្វក្នុងពុទ្ធសាសនា ដូចជា លោកេស្វរៈ (ពោធិសត្វខាងពុទ្ធសាសនា មហាយាន)
- ឧទ្ទិសថ្វាយ ទេវរាជ (តំកល់លិង្គព្រះឥសូរ ក្នុងប្រាសាទតំណាងព្រះរាជា)
- ឧទ្ទិសថ្វាយ បុព្វបុរស ព្រះរាជា ព្រះមាតាបិតា និងវរជនខ្លះ។

៥.អត្តសញ្ញាណជាតិ ជាគ្រឿងសំគាល់របស់មនុស្សរស់នៅក្នុងសហគមន៍មួយដែលជាទូទៅមាន ភាសា និងវប្បធម៌ដូចគ្នា រស់នៅលើទឹកដី ជាមួយគ្នា មានអតីតកាលដូចគ្នា មានមនោសញ្ចេតនា និងឆន្ទៈដូចគ្នាបង្កើតបានជាចរិតដូចគ្នា។

អត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែររួមមាន៖

- ឈ្មោះមនុស្ស ទីកន្លែង ធម្មជាតិ(ដើមត្នោត...)
- ការស្លៀកពាក់ (ហូរ ជាមួយ)
- ភាសា (គ្មានការលើកជាក់សំលេង)
- ការប្រាស័យទាក់ទង (សំពះ អង្គុយ..)
- សិល្បៈ (តន្ត្រី របាំ...)
- ការរស់នៅ(លំនៅដ្ឋាន ការទទួលទាន)
- ល្បែងប្រជាប្រិយ (លាក់កន្សែង ចាប់កូនខ្លែង...)

សូមអ្នកគិតតែបន្តិចបានហើយថា៖

បើភាសាពីមុនមិនប្រើអ្នកបានខំរៀន តើថ្ងៃនេះអ្នកចេះអ្វីខ្លះ ?

ប្រឡងជ្រើសរើសសិស្សពូកែ ផ្នែក ភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា រូបវិទ្យា ថ្នាក់ទី៩

ឆ្នាំសិក្សា ២០១០-២០១១ (រយៈពេល៦០នាទី)

- ១.តើពលរដ្ឋម្នាក់ៗមានករណីកិច្ចអ្វីខ្លះចំពោះជាតិមាតុភូមិ?
- ២.តើអ្នកត្រូវពន្យល់ទៅភ្ញៀវទេចរណ៍យ៉ាងដូចម្តេចចំពោះ “ព្រហ្មមុខបួននៅប្រាសាទបាយ័ន”?
- ៣.តើព្រៃឈើផ្តល់ផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះដល់មនុស្ស?

ចម្លើយ

១.ពលរដ្ឋម្នាក់ៗមាករណីកិច្ចចំពោះជាតិ មាតុភូមិដូចខាងក្រោម៖

- ខិតខំធ្វើការងារដើម្បីចូលរួមក្នុងកិច្ចការ ការពារជាតិ និងកសាងមាតុភូមិឱ្យបានរុងរឿង
- គោរពច្បាប់រដ្ឋ
- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស
- ថែរក្សាស្រឡាញ់ ប្រៃណីជាតិ
- ថែរក្សាកេរ្តិ៍មរតក វប្បធម៌ ឱ្យបានរុងរឿង
- ថែរក្សាសុខភាពខ្លួនឯង និងគ្រួសារឱ្យមានអនាម័យល្អ(មិនឱ្យមានជំងឺ)
- ថែរក្សាបរិស្ថាន
- ប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយបំពេញកាតព្វកិច្ចជាពលរដ្ឋល្អ
- ពង្រឹងសាមគ្គីជាតិ និងអន្តរជាតិឱ្យរឹងមាំ...

២.ពន្យល់ “ព្រហ្មមុខបួននៅប្រាសាទបាយ័ន”

- ជាស្នាព្រះហស្តព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧
- ប្រាង្គប្រាសាទបាយ័ន សុទ្ធសឹងជារូបចម្លាក់ “ព្រហ្មមុខបួន”
- ប្រាង្គប្រាសាទបាយ័នមាន ៥៤ តំណាងឱ្យចំនួនខេត្តខ្មែរសម័យកាលនោះ
- ជាលក្ខណៈពិសេសមួយនៃស្ថាបត្យកម្មខ្មែរ
- មុខបួនបង្កប់ដោយស្នាមញញឹមដែលតំណាងឱ្យព្រហ្មវិហារធម៌ទាំង៤គឺ៖

១.មេត្តា៖ ផ្សព្វផ្សាយ សេចក្តីរាប់អាន ទៅរកសព្វសត្វ

២.ករុណៈ ផ្សព្វផ្សាយ សេចក្តីអាណិតទៅរកសព្វសត្វ

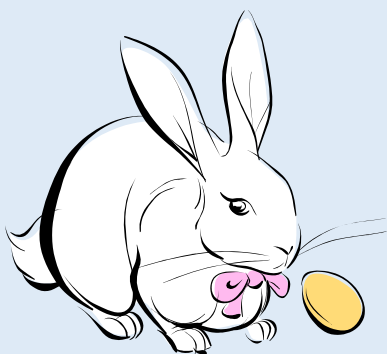
៣.មុទិតាៈ ផ្សព្វផ្សាយ សេចក្តីអំណរទៅរកសព្វសត្វ

៤.ឧបេក្ខាៈ ផ្សព្វផ្សាយ សេចក្តីស្មោះស្មើទៅរកសព្វសត្វ។

- ប្រាង្គប្រាសាទនេះតំណាង “លទ្ធិពុទ្ធភាគ”។

៣.ព្រៃឈើផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់មនុស្សដូចជា៖

- ជម្រកមនុស្ស សត្វ
- ឈើជាគ្រឿងសំណង់ផ្សេងៗ
- ឈើជាគ្រឿងសង្ហារឹម
- ផ្តល់ប្រភពថាមពល សម្រាប់ចម្អិនអាហារ
- ទាក់ទាញទឹកភ្លៀង
- បញ្ចុះសីតុណ្ហភាព
- បញ្ចេញឧស្ម័នអុកស៊ីសែន
- ផ្តល់អនុផលព្រៃឈើមានជ័រ វល្លិ៍ ឱសថ
- ការពារគ្រោះធម្មជាតិ
- ជាតំបន់ទេសចរធម្មជាតិ
- មានអាកាសធាតុបរិសុទ្ធ
- ព្រៃលិចទឹកសាប ជាជម្រកត្រីពង
- ព្រៃលិចទឹកប្រៃ ជាជម្រកមច្ឆជាតិ
- ផ្តល់ជីវជាតិដី សម្រាប់ធ្វើកសិកម្ម
- រក្សាជីវសាស្ត្រចម្រុះ...

មនុស្សឆ្លាតជាមនុស្សដែលមើលឃើញថាឧបសគ្គគឺជា ឱកាស ។

ប្រឡងជ្រើសរើសសិស្សពូកែ ផ្នែក ភាសាខ្មែរ គណិតវិទ្យា រូបវិទ្យា ថ្នាក់ទី១២

សម័យប្រឡង: ២១ កុម្ភៈ ២០១១ (រយៈពេល៩០នាទី)

១.ចូរប្រាប់ពន្យល់ពីតម្រូវការសុវត្ថិភាព។

២.ដើម្បីឱ្យជីវិតរបស់អ្នកមានអនាគតភ្លឺស្វាង និងថ្លៃថ្នូរ តើអ្នកត្រូវអភិវឌ្ឍបុគ្គលិកលក្ខណៈ និងតម្លៃ ដូចម្តេចខ្លះ?

៣.ដូចម្តេចហៅថា គ្រឿងញៀន? មូលហេតុអ្វីខ្លះបានជាគេប្រើប្រាស់វា? វាផ្តល់ផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះ ដល់អ្នកប្រព្រឹត្ត?

ចម្លើយ

១.តម្រូវការសុវត្ថិភាពរួមមាន៖

- ជាតម្រូវការដែលធានាដល់ការរស់នៅប្រកបដោយសេចក្តីសុខ គ្មានការភ័យខ្លាច គ្មានការ បារម្ភ។
- ជាមត្រូវការដែលធានាដល់ការរស់នៅប្រកបដោយសុវត្ថិភាពទាំងផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត។

ក.សុវត្ថិភាពផ្លូវកាយ

- សុវត្ថិភាពចំណីអាហារ៖ ចំណីអាហារដែលមានគុណភាព គ្មានទំនិញក្លែងក្លាយ គ្មានជាតិ គីមី គ្មានអាហារខូចគុណភាព...។
- សុវត្ថិភាពស្នាក់នៅ៖ មានសិទ្ធិសុខ ជម្រកត្រឹមត្រូវ បរិស្ថានស្អាត មានអនាម័យ ទឹកភ្លើង គ្រប់គ្រាន់ ខ្យល់អាកាសបរិសុទ្ធ...។
- សុវត្ថិភាពធ្វើដំណើរ៖ គ្មានគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ គ្មានចោរកម្មឆក់ ឬនៃ ការចៀសវាងគ្រោះ ថ្នាក់ផ្សេងៗ ឬធ្វើឱ្យឈឺចាប់ដល់រាងកាយ(វាយដំ កាប់សម្លាប់)...។
- សុវត្ថិភាពផ្នែកសុខភាព៖ មានសេវាកម្មផ្នែកសុខាភិបាល (ចាក់ថ្នាំបង្ការ និងព្យាបាលជម្ងឺផ្សេងៗ) គ្មានថ្នាំពេទ្យក្លែងក្លាយ មានថ្នាំបាញ់សម្លាប់សត្វល្អិត ឬថ្នាំសម្លាប់ដង្កូវទឹក...។

ខ.សុវត្ថិភាពផ្លូវចិត្ត ឬផ្លូវអារម្មណ៍

- សុវត្ថិភាពក្នុងគ្រួសារ៖ គ្មានអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ គ្មានការរំលោភ...។
- សុវត្ថិភាពក្នុងសហគមន៍៖ គ្មានជម្លោះ គ្មានអំពើហិង្សា គ្មានការប្រមាថមើលងាយ គ្មានបទល្មើស គ្មានការរំលោភសិទ្ធិផ្សេងៗ...។
- សុវត្ថិភាពសង្គម៖ យុត្តិធម៌ ការពារសិទ្ធិមនុស្ស មានអង្គការសង្គម (នគរបាល ក្រុមពន្លត់អត្តិភ័យ អង្គភាព សង្គ្រោះបន្ទាន់...)។

សរុបមកតម្រូវការសុវត្ថិភាពសំដៅលើការធានាដល់មនុស្សឱ្យរស់នៅប្រកបដោយនិរន្តរ៍ និងភ័យ គ្មានការបារម្ភ រស់នៅប្រកបដោយសុខុមាលភាព។

២.ដើម្បីឱ្យជីវិតរបស់អ្នកមានអនាគតភ្លឺស្វាង និងថ្លៃថ្លា យើងត្រូវអភិវឌ្ឍន៍បុគ្គលិកលក្ខណៈដូចជា៖

ក.អភិវឌ្ឍន៍រាងកាយ

- ថែរក្សាសុខភាព
- ហាត់ប្រាណ កាយសិក្សា អប់រំសុខភាព
- ជម្រើសចំណីអាហារ បំប៉នចំណីអាហារ
- ថែរក្សាបរិស្ថាន មានអនាម័យ
- មិនធ្វើការហួសកម្លាំង បរិភោគអាហារទៀងទាត់ ទាន់ពេលវេលា
- បញ្ចេញពលកម្ម ធ្វើការងារ ជំនះភាពស្តីកស្រពន់ ខ្លីលច្រអូស និងបញ្ចេញជាតិពុលពីក្នុងខ្លួន។

ខ.អភិវឌ្ឍន៍ស្មារតី

- មានភាពម្ចាស់ការ ចេះស្គាល់ខ្លួនឯងដោយខ្លួនឯង
- ឆន្ទៈមោះមុត មិនទន់ជ្រាយ
- ពង្រឹងស្មារតីក្លាហាន
- ឈ្លាសវៃ ចេះសម្របតាមកាលៈទេសៈ
- មានមនសិការក្នុងការងារ និងមានទំនួលខុសត្រូវ
- មានសីលធម៌រស់នៅល្អ ប្រព្រឹត្តិតែអំពើសុចរិត ប្រកាន់ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់
- គោរពច្បាប់សង្គម និងឧត្តមគតិសង្គម

គ.អភិវឌ្ឍចំណេះដឹង

- បង្កើនសមត្ថភាព ពង្រីកពុទ្ធិ (ទស្សនាវដ្តី ការសែត ទូរទស្សន៍...)
- ខិតខំរៀនសូត្រ
- សិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែម ដើម្បីពង្រីកគំនិតទូលំទូលាយ
- ដកស្រង់បទពិសោធន៍ល្អៗ
- ហ្វឹកហ្វាត់អនុវត្តន៍ជារៀងរាល់ថ្ងៃ (ទ្រឹស្តីផ្សាភ្ជាប់និងការអនុវត្ត) បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ឬបំនិនអាជីព ឬស្រាវ ជ្រាវជាប្រចាំ។
- សិក្សាវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស...។

៣.ក.គ្រឿងញៀនគឺជាសារធាតុទាំងឡាយណាដែលបានចូលទៅក្នុងរាងកាយហើយធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរមុខងារដំណើរ ការនៃរាងកាយ។

ខ.មូលហេតុដែលបណ្តាលឱ្យមនុស្សខ្លះប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន គឺបណ្តាលមកពី៖

- ចង់ដឹង ចង់សាកអ្វីដែលប្លែក និងអ្វីដែលថ្មី ដែលខ្លួនដឹង មិនស្គាល់។
- ត្រូវគេអូសទាញក្នុងសង្គមដែលគេសេចក្តី
- គិតថាអាចបំភ្លេចបញ្ហាផ្សេងៗដែលកើតមាន (ក្នុងគ្រួសារផ្ទាល់ខ្លួន) អផ្សុក គ្មានការងារធ្វើ។
- គិតមានអារម្មណ៍ហ៊ានជាងមុន
- ព្យាយាមបំបាត់ភាពបរាជ័យរបស់ខ្លួនកន្លងមក
- ចង់សប្បាយដើម្បីបញ្ចៀសការធុញទ្រាន់ក្នុងជីវិត
- ទទួលការគាប់សង្កត់ពីនរណាម្នាក់
- ប្រឈមមុខនឹងភាពស្មុគស្មាញក្នុងជីវិត
- តែងជួបនឹងជម្លោះ ភាពឯកោ ភាពរាវកែ និងភាពអន្ទះសា
- យល់ថាជាថ្នាំព្យាបាល បន្ថយការឈឺចុកចាប់។

គ.ផលប៉ះពាល់នៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន៖

១.ចំពោះខ្លួនឯង

- ពង្វក់ស្មារតី
- ដាច់សរសៃឈាមខួរក្បាល
- វង្វេងវង្វាន់
- បន្ថយចំណង់ក្នុងការបរិភោគអាហារនិងដំណេក
- ធ្វើឱ្យខ្លួនប្រាណចុះស្គម

- ប្រកាច់មិនអាចគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងបាន
- បំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិ
- ខាតពេលវេលាក្នុងការរៀនសូត្រ
- គ្មានការងារធ្វើ
- ថ្នាក់ខ្លួនក្រ
- សង្គមស្អប់ខ្ពើម
- ងាយឆ្លងមេរោគពិសេសមេរោគអេដស៍តាមរយៈការប្រើស៊ីរ៉ាំង ឬមូលរួមគ្នា
- បាត់តម្លៃផ្ទាល់ខ្លួន
- បាត់ភាពម្ចាស់ការ...។

២.ចំពោះគ្រួសារ

- អ្នកប្រើគ្រឿងញៀនធ្វើឱ្យគ្រួសារបាត់បង់កិត្តិយស
- ពិបាកចិត្តដោយសារតែសមាជិកគ្រួសារណាម្នាក់ជាពិសេសកូនបានប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន។
- គ្រឿងញៀននាំឱ្យមានអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារជូនកាលម្តាយឪពុកវាយតបកូន ឬក៏ប្រើអំពើហិង្សាមកលើម្តាយឪពុកវិញក៏មាន។
- គ្រឿងញៀនធ្វើឱ្យខាតបង់ទ្រព្យសម្បត្តិ បាត់បង់សុភមង្គលគ្រួសារ និងមានអំពើអវិជ្ជមានច្រើនទៀត...។

៣.ចំពោះសង្គម

គ្រឿងញៀនអាចបង្កឱ្យមានភាពអនាធិបតេយ្យក្នុងសង្គម ដូចជាចោរកម្ម ឧក្រិដ្ឋកម្ម ក្រុមក្មេង អន្តពាល បង់ធំបង់តូច ការជួញដូរមនុស្ស ការបាត់បង់ធនធានមនុស្ស ការបាត់បង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ នាំឱ្យសង្គមគ្មានការអភិវឌ្ឍ។

- ដើម្បីឱ្យជីវិតរបស់អ្នកមានអនាគតភ្លឺស្វាង និងថ្លៃថ្នូរ តើអ្នកត្រូវអភិវឌ្ឍបុគ្គលិកលក្ខណៈ និងតម្លៃដូចម្តេចខ្លះ?

ដើម្បីឱ្យជីវិតរបស់អ្នកមានអនាគតភ្លឺស្វាង និងថ្លៃថ្នូរ យើងត្រូវអភិវឌ្ឍន៍បុគ្គលិកលក្ខណៈដូចជា៖

ក.អភិវឌ្ឍន៍រាងកាយ

- ថែរក្សាសុខភាព

- ហាត់ប្រាណ កាយសិក្សា អប់រំសុខភាព
- ជម្រើសចំណីអាហារ បំប៉នចំណីអាហារ
- ថែរក្សាបរិស្ថាន មានអនាម័យ
- មិនធ្វើការហួសកម្លាំង បរិភោគអាហារទៀងទាត់ ទាន់ពេលវេលា

- បញ្ចេញពលកម្ម ធ្វើការងារ ជំនះភាពស្តីកស្រពន់ ខ្លីលច្រអូស និងបញ្ចេញជាតិពុលពីក្នុងខ្លួន។

ខ.អភិឌ្ឍន៍ស្មារតី

- មានភាពម្ចាស់ការ ចេះស្គាល់ខ្លួនឯងដោយខ្លួនឯង
- ឆន្ទៈមោះមុត មិនទន់ជ្រាយ
- ពង្រឹងស្មារតីក្លាហាន
- ឈ្លាសវៃ ចេះសម្របតាមកាលៈទេសៈ
- មានមនសិការក្នុងការងារ និងមានទំនួលខុសត្រូវ
- មានសីលធម៌រស់នៅល្អ ប្រព្រឹត្តិតែអំពើសុចរិត ប្រកាន់ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់
- គោរពច្បាប់សង្គម និងឧត្តមគតិសង្គម

គ.អភិវឌ្ឍចំណេះដឹង

- បង្កើនសមត្ថភាព ពង្រីកពុទ្ធិ (ទស្សនាវដ្តី ការសែត ទូរទស្សន៍...)
- ខិតខំរៀនសូត្រ

- សិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែម ដើម្បីពង្រីកគំនិតទូលំទូលាយ
- ដកស្រង់បទពិសោធន៍ល្អៗ
- ហ្វឹកហ្វាត់អនុវត្តន៍ជារៀងរាល់ថ្ងៃ (ទ្រឹស្តីផ្សារភ្ជាប់និងការអនុវត្ត) បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ឬបំនិនអាជីព ឬស្រាវ ជ្រាវជាប្រចាំ។
- សិក្សាវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស...។
- ដូចម្តេចហៅថា គ្រឿងញៀន? មូលហេតុអ្វីខ្លះបានជាគេប្រើប្រាស់វា? វាផ្តល់ផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះដល់អ្នកប្រព្រឹត្ត?

ក.គ្រឿងញៀនគឺជាសារធាតុទាំងឡាយណាដែលបានចូលទៅក្នុងរាងកាយហើយធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរមុខងារដំណើរ ការនៃរាងកាយ។

ខ.មូលហេតុដែលបណ្តាលឱ្យមនុស្សខ្លះប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន គឺបណ្តាលមកពី៖

- ចង់ដឹង ចង់សាកអ្វីដែលប្លែក និងអ្វីដែលថ្មី ដែលខ្លួនដឹង មិនស្គាល់។
- ត្រូវគេអូសទាញក្នុងសង្គមដែលគេសេចក្តី
- គិតថាអាចបំភ្លេចបញ្ហាផ្សេងៗដែលកើតមាន (ក្នុងគ្រួសារផ្ទាល់ខ្លួន) អផ្សុក គ្មានការងារធ្វើ។
- គិតមានអារម្មណ៍ហ៊ានជាងមុន
- ព្យាយាមបំបាត់ភាពបរាជ័យរបស់ខ្លួនកន្លងមក
- ចង់សប្បាយដើម្បីបញ្ចៀសការធុញទ្រាន់ក្នុងជីវិត
- ទទួលបានការគាប់សង្កត់ពីនរណាម្នាក់
- ប្រឈមមុខនឹងភាពស្មុគស្មាញក្នុងជីវិត
- តែងជួបនឹងជម្លោះ ភាពឯកោ ភាពរាវក និងភាពអន្ទះសា
- យល់ថាជាថ្នាំព្យាបាល បន្ថយការឈឺចុកចាប់។

គ.ផលប៉ះពាល់នៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន៖

១.ចំពោះខ្លួនឯង

- ពង្វក់ស្មារតី
- ដាច់សរសៃឈាមខួរក្បាល
- វង្វេងវង្វាន់
- បន្ថយចំណង់ក្នុងការបរិភោគអាហារនិងដំណេក
- ធ្វើឱ្យខ្លួនប្រាណចុះស្គម

- ប្រកាច់មិនអាចគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងបាន
- បំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិ
- ខាតពេលវេលាក្នុងការរៀនសូត្រ
- គ្មានការងារធ្វើ
- ថ្នាក់ខ្លួនក្រ
- សង្គមស្អប់ខ្ពើម
- ងាយឆ្លងមេរោគពិសេសមេរោគអេដស៍តាមរយៈការប្រើស៊ីរ៉ាំង ឬមូលរួមគ្នា
- បាត់តម្លៃផ្ទាល់ខ្លួន
- បាត់ភាពម្ចាស់ការ...។

២.ចំពោះគ្រួសារ

- អ្នកប្រើគ្រឿងញៀនធ្វើឱ្យគ្រួសារបាត់បង់កិត្តិយស
- ពិបាកចិត្តដោយសារតែសមាជិកគ្រួសារណាម្នាក់ជាពិសេសកូនបានប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន។
- គ្រឿងញៀននាំឱ្យមានអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារជូនកាលម្តាយឪពុកវាយតបកូន ឬក៏ប្រើអំពើហិង្សាមកលើម្តាយឪពុកវិញក៏មាន។
- គ្រឿងញៀនធ្វើឱ្យខាតបង់ទ្រព្យសម្បត្តិ បាត់បង់សុភមង្គលគ្រួសារ និងមានអំពើអវិជ្ជមានច្រើនទៀត...។

៣.ចំពោះសង្គម

គ្រឿងញៀនអាចបង្កឱ្យមានភាពអនាធិបតេយ្យក្នុងសង្គម ដូចជា ចោរកម្ម ឧក្រិដ្ឋកម្ម ក្រុមភ្លេង អន្តពាល បងធំបងតូច ការជួញដូរមនុស្ស ការបាត់បង់ធនធានមនុស្ស ការបាត់បង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ នាំឱ្យសង្គមគ្មានការអភិវឌ្ឍ។

តើពលរដ្ឋម្នាក់ៗមានករណីកិច្ចអ្វីខ្លះចំពោះជាតិមាតុភូមិ?

ចងក្រងដោយ អ៊ឹម សិរីដ្ឋ

ពលរដ្ឋម្នាក់ៗមានករណីកិច្ចចំពោះជាតិ មាតុភូមិដូចខាងក្រោម៖

- ខិតខំធ្វើការងារដើម្បីចូលរួមក្នុងកិច្ចការ ការពារជាតិ និងកសាងមាតុភូមិឱ្យបានរុងរឿង
- គោរពច្បាប់រដ្ឋ
- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស
- ថែរក្សាស្រឡាញ់ ប្រៃណីជាតិ
- ថែរក្សាកេរ្តិ៍មរតក វប្បធម៌ ឱ្យបានរុងរឿង
- ថែរក្សាសុខភាពខ្លួនឯង និងគ្រួសារឱ្យមានអនាម័យល្អ(មិនឱ្យមានជំងឺ)
- ថែរក្សាបរិស្ថាន
- ប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយបំពេញកាតព្វកិច្ចជាពលរដ្ឋល្អ
- ពង្រឹងសាមគ្គីជាតិ និងអន្តរជាតិឱ្យរឹងមាំ...
- **អ្វីជាអព្ភន្តរញ្ញាណខាងការបង្កើតថ្មី?**

ខ្ញុំគិតថាខាងក្រោមអាចជាគន្លឹះឬចម្លើយមួយដែរ

អព្ភន្តរញ្ញាណ គឺជាពុទ្ធិដែលកើតមកពីការចង់បានផ្ទាល់ និងភ្លាមៗដោយមានលក្ខណៈជាចំណេះដឹងផ្ទាល់ភ្លាមៗ ជាវិចារណភាពគ្មានតិចនិច គ្មានវិធីទាក់ទងទៅនឹងមនុស្សម្នាក់ៗដែលជាប្រធានវិស័យភាពនោះឡើយ។ អព្ភន្តរញ្ញាណចែកចេញជា

- អព្ភន្តរញ្ញាណចិត្តវិទ្យា
- អព្ភន្តរញ្ញាណឥន្ទ្រីយ៍
- អព្ភន្តរញ្ញាណបញ្ញា
- អព្ភន្តរញ្ញាណបរមត្ថវិជ្ជា ឬអស្សិរបរិជ្ជា។
- **តើវប្បធម៌ចែកចេញជាប៉ុន្មានប្រភេទ? អ្វីខ្លះ?**

វប្បធម៌ចែកចេញជាពីរប្រភេទគឺ៖

- **វប្បធម៌រូបិយ៖** សំដៅលើការបន្សល់ទុកស្នាដៃការកសាងផ្សេងៗ។ ឧទាហរណ៍៖ សំណង់ប្រាសាទអង្គរវត្ត។
- **វប្បធម៌អរូបិយ៖** សំដៅផ្នត់គំនិត បទដ្ឋានក្នុងការរស់នៅក្នុងសង្គម។ ឧទាហរណ៍៖ ពាក្យចាស់បុរាណឲ្យតម្លៃថាភូត្រីបង្វិលចង្រ្កានមិនជុំ។
- **តើដើម្បីឲ្យមានសន្តិភាពចាំបាច់ត្រូវមានកត្តាអ្វីខ្លះ? ហេតុអ្វី?**

ដើម្បីឲ្យមានសន្តិភាពចាំបាច់ត្រូវមានកត្តាដូចជា៖

- កត្តានយោបាយ៖ ត្រូវមានការរៀបចំប្រព័ន្ធនយោបាយឲ្យមានលក្ខណៈរឹងមាំដែលប្រជាពលរដ្ឋនិងអ្នករស់នៅក្នុងសង្គមអាចទទួលយកបានគ្រប់គ្នា
- សេដ្ឋកិច្ច៖ ត្រូវប្រឹងប្រែងឲ្យមានការផ្គត់ផ្គង់គ្រប់គ្រាន់ក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួនដោយពឹងពាក់ប្រទេសដទៃតិចតួចបំផុត។
- ការទំនាក់ទំនង៖ ត្រូវធ្វើការទំនាក់ទំនងឲ្យមានភាពស្មិតរមួតទាំងក្នុង និងក្រៅប្រទេស។
- ត្រូវរៀបប្រទេសឲ្យមានទម្រង់ តាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យពិតប្រាកដ។
- ហេតុអ្វីបានជាអ្នកចង់ធ្វើជាគ្រូបង្រៀន?

បានជាខ្ញុំចង់ក្លាយជាគ្រូបង្រៀនមានមូលហេតុដូចខាងក្រោម៖

- គ្រូបង្រៀនជាមុខរបរមួយសាមញ្ញសុភាពរាបសារថ្លៃថ្នូរ
- ស្រលាញ់យុត្តិធម៌ សមភាព
- ទទួលបានការគោរពរាប់អានពីមហាជន
- អាចមានលទ្ធភាពទាក់ទងជាមួយមនុស្សគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន
- គ្រូបង្រៀនជាវិស្វករកសាងធនធានមនុស្ស
- ជាមនុស្សមានឥទ្ធិពលក្នុងសង្គម
- អាចចែករំលែកនូវចំនេះដឹងដែលយើងមានទៅឲ្យអ្នកជំនាន់ក្រោយ។

សរុបមកដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនាំឲ្យខ្ញុំចង់ធ្វើជាគ្រូបង្រៀន។

- តើប្រទេសកម្ពុជាចូលជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិនៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ ឆ្នាំណា? ក្នុងអាណត្តិអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិឈ្មោះអ្វី? ជាជនជាតិអ្វី?

ប្រទេសកម្ពុជាចូលជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិនៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៥៥។ ក្នុងអាណត្តិអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិឈ្មោះ ហាំម៉ាសូល។ គាត់ជាជនជាតិស៊ុយអែត។

- ដូចម្តេចដែលហៅថាគណបក្ស?

ដែលហៅថាគណបក្សនយោបាយគឺ ជាក្រុមដែលមានគំនិត និងឆន្ទៈស្របគ្នា ហើយរួមគ្នាដោយស្ម័គ្រចិត្តតាមកិច្ចសន្យាបង្កើតនូវអង្គការមួយ ដែលមានលក្ខណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងស្វ័យភាពដើម្បីចូល

រួមក្នុងឆាកនយោបាយជាតិតាមរបបប្រជាធិបតេយ្យសេរី និងយុត្តិធម៌ស្របតាមការកំណត់នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធជាធរមាន។

- ហេតុដូចម្តេចបានជាគេនិយាយថាការស្គាល់ខ្លួនឯងច្បាស់ជាប្រភពថាមពលជុំរុញឲ្យបុគ្គលជោគជ័យក្នុងជីវិត? តើត្រូវស្គាល់អ្វីខ្លះពីខ្លួនឯងដើម្បីទទួលបានជោគជ័យក្នុងពេលប្រលង?

ការស្គាល់ខ្លួនឯងច្បាស់ជាប្រភពថាមពលជុំរុញឲ្យបុគ្គលជោគជ័យក្នុងជីវិតព្រោះ ការស្គាល់ខ្លួនឯងនាំឲ្យយើងអាចសម្របខ្លួនតាមស្ថានភាពការណ៍ យើងអាចដឹងពីភាពខ្លាំង និងភាពខ្សោយរបស់ខ្លួន ចេះរៀបចំផែនការណ៍ជីវិតរបស់ខ្លួនបានច្បាស់លាស់ ចេះធ្វើការសម្រេចចិត្តតាមត្រឹមត្រូវ និងទាន់សភាពការក្នុងសង្គម។ ហើយដើម្បីទទួលបានការជោគជ័យ ក្នុងពេលប្រលងត្រូវធ្វើការស្វែងយល់ ពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន រៀនបំប៉ននូវចំណេះដឹងលើកខ្សោយ។ ព្រមទាំងយើងអាចយល់ច្បាស់ពីតួនាទី ភារកិច្ចជាបេក្ខជនក្នុងការប្រលងប្រកួតប្រជែងផងដែរ។

- តើមានកត្តាអ្វីខ្លះជុំរុញឲ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ ទេសចរណ៍នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា?

កត្តាជុំរុញឲ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ ទេសចរណ៍នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានដូចជា៖

- ប្រទេសជាតិមានសុខសន្តិភាព
- សេដ្ឋកិច្ចប្រជាពលរដ្ឋមានភាពប្រសើរ
- ការទំនាក់ទំនងមានភាពជំនួលាយ

- ការឲ្យតម្លៃទេសចរណ៍របស់មនុស្សនាពេលបច្ចុប្បន្ន
- ផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរាជរដ្ឋាភិបាល។

• តើសមាសភាពនៃវប្បធម៌មានអ្វីខ្លះ?

ធាតុផ្សំនៃវប្បធម៌មានដូចខាងក្រោម៖

- **និមិត្តសញ្ញា៖** ជាអ្វីមួយដែលជានិមិត្តរូបដែលតំណាងអោយអ្វី

មួយផ្សេងទៀតជាច្រើន។

- **ភាសា:** ជាមធ្យោបាយដែលធ្វើអោយមនុស្សយើងអាចផ្ទេរ និងបង្កើតបាននូវនិមិត្តសញ្ញាពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយទៀត ហើយភាសាក៏ធ្វើអោយមនុស្សមានការផ្លាស់ប្តូរទស្សនៈគំនិត ការព្រួយបារម្ភ បំណងប្រាថ្នា និងបទពិសោធន៍ជាមួយគ្នា។
- **តម្លៃ:** ជាស្តង់ដាទាំងឡាយណា ដែលក្រុមឬសង្គមមួយកំណត់ពីអ្វីមួយដែលសង្គមមួយចាត់ទុកថាសមរម្យ និងល្អ។
- **បទដ្ឋាន:** ជាវិធានដែលរួមចំណែកក្នុងការដាក់កំរិតចំពោះឥរិយាបថរបស់បុគ្គលអោយអនុវត្តតាមខ្នាតគំរូសង្គមអំពីអ្វីដែលសង្គមអាចយកបានឬមិនបាន ហើយបទដ្ឋានបង្កើតឡើងការពារសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គមទាំងមូលអោយមានសន្តិសុខ។
- **ការដាក់ទណ្ឌកម្ម:** ជានីតិវិធីដែលសង្គមប្រើប្រាស់សំរាប់ពង្រឹងការអនុវត្តបទដ្ឋាន ផ្តល់ការផ្ដន្ទាទោស ឬការផ្តល់រង្វាន់។
- តើមនុស្សទាំងអស់គ្នាមានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិឬទេ?

មនុស្សទាំងអស់គ្នាមានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិព្រោះថាមនុស្សគ្រប់រូប ទោះជាបុគ្គលក្តីមានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ។ គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវបានដកហូតកម្មសិទ្ធិដោយបំពានឡើយ។

- **ក្នុងឋានៈជាអ្នកអប់រំមួយរូបតើត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីការពារវប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរ?**

ក្នុងឋានៈជាអ្នកអប់រំមួយរូបដើម្បីការពារវប្បធម៌ អរិយធម៌ត្រូវធ្វើដូចជា៖

- ខិតខំស្វែងយល់ឲ្យបានដឹងច្បាស់ពីវប្បធម៌របស់ខ្លួនឯង
- រាល់ការប្រព្រឹត្តប្រចាំថ្ងៃត្រូវស្របនឹងវប្បធម៌របស់យើង
- ធ្វើការផ្សព្វផ្សាយជូនសាធារណៈជនឲ្យបានដឹងនិងយល់ពីតម្លៃវប្បធម៌របស់ខ្មែរយើង
- ខិតខំស្រាវជ្រាវពីកម្រងវប្បធម៌ អរិយធម៌
- ត្រូវបង្រៀនសិស្សបន្តវប្បធម៌យើងទៅដល់សិស្សតែត្រូវមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់។
- ចូររៀបរាប់ពន្យល់ពីតម្លៃវប្បធម៌សុវត្ថិភាព។

តម្រូវការសុវត្ថិភាពរួមមាន៖

- ជាតម្រូវការដែលធានាដល់ការរស់នៅប្រកបដោយសេចក្តីសុខ គ្មានការភ័យខ្លាច គ្មានការបារម្ភ។
- ជាតម្រូវការដែលធានាដល់ការរស់នៅប្រកបដោយសុវត្ថិភាពទាំងផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត។

ក.សុវត្ថិភាពផ្លូវកាយ

- សុវត្ថិភាពចំណីអាហារ៖ ចំណីអាហារដែលមានគុណភាព គ្មានទំនិញក្លែងក្លាយ គ្មានជាតិគីមី គ្មានអាហារខូចគុណភាព...។
- សុវត្ថិភាពស្នាក់នៅ៖ មានសិទ្ធិសុខ ជម្រកត្រឹមត្រូវ បរិស្ថានស្អាត មានអនាម័យ ទឹកភ្លើងគ្រប់គ្រាន់ ខ្យល់អាកាសបរិសុទ្ធ...។
- សុវត្ថិភាពធ្វើដំណើរ៖ គ្មានគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ គ្មានចោរកម្មឆក់ ឬនៃ ការចៀសវាងគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗ ឬធ្វើឱ្យឈឺចាប់ដល់រាងកាយ(វាយដំ កាប់សម្លាប់)...។
- សុវត្ថិភាពផ្នែកសុខភាព៖ មានសេវាកម្មផ្នែកសុខាភិបាល (ចាក់ថ្នាំបង្ការ និងព្យាបាលជម្ងឺផ្សេងៗ) គ្មានថ្នាំពេទ្យក្លែងក្លាយ មានថ្នាំបាញ់សម្លាប់សត្វល្អិត ឬថ្នាំសម្លាប់ដង្កូវទឹក...។

ខ.សុវត្ថិភាពផ្លូវចិត្ត ឬផ្លូវអារម្មណ៍

- សុវត្ថិភាពក្នុងគ្រួសារ៖ គ្មានអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ គ្មានការរំលោភ...។
- សុវត្ថិភាពក្នុងសហគមន៍៖ គ្មានជម្លោះ គ្មានអំពើហិង្សា គ្មានការប្រមាថមើលងាយ គ្មានបទល្មើស គ្មានការរំលោភសិទ្ធិផ្សេងៗ...។
- សុវត្ថិភាពសង្គម៖ យុត្តិធម៌ ការពារសិទ្ធិមនុស្ស មានអង្គការសង្គម (នគរបាល ក្រុមពន្លត់អគ្គិភ័យ អង្គភាព សង្គ្រោះបន្ទាន់...)។

សរុបមកតម្រូវការសុវត្ថិភាពសំដៅលើការធានាដល់មនុស្សឱ្យរស់នៅប្រកបដោយនិរន្តរ៍ និងភ័យ គ្មានការបារម្ភ រស់នៅប្រកបដោយសុខុមាលភាព។

សំណួរ៖

តើព្រលឹងជាអ្វី ? តើខ្មែរមានព្រលឹងអ្វីខ្លះដែលមិនសាបសូន្យ ? (សិស្សពូកែខេត្តកំពត2012)

ចម្លើយ៖

ព្រលឹង គឺជាធាតុម្យ៉ាងដែលមិនប្រែប្រួលស្ថិតនៅក្នុងខ្លួនឬជនជាតិនីមួយៗ។

ខ្មែរមានព្រលឹងដែលមិនសាបសូន្យដូចជា៖

- ព្រលឹងជនជាតិ
- សាសនា ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់
- ជូនតា (អ្នកថែរក្សា)
- ទឹកដីភូមិសាស្ត្រ
- អក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈ ។

សំណួរ:

តើសិល្បៈខ្មែរចែកចេញជាប៉ុន្មានប្រភេទ?

ចម្លើយ:

សិល្បៈខ្មែរចែកចេញជា ៧ ប្រភេទគឺ ៖

- ១- សិល្បៈស្ថាបត្យកម្ម សិល្បៈប្រភេទនេះបានដល់ការសាងសង់ផ្ទះ រមនីយដ្ឋាន អាគារ និងប្រាសាទ ។
 - ២- សិល្បៈចម្លាក់ សិល្បៈប្រភេទនេះបានដល់ការស្ទូន រូបស្និត ជាងទង គឺការយកសម្ភារៈផ្សេងៗ ដូចជា ឈើ លោហធាតុ ដី... មកកែច្នៃជារូបផ្សេងៗដែលគេចង់បានដូចជា រូប មនុស្ស សត្វ ឬការធ្វើឱ្យចេញជារូបផ្សេងៗ ។
 - ៣- សិល្បៈគំនូរ សិល្បៈប្រភេទនេះបានដល់ការគូស វាស ផាត់ពណ៌ទៅលើវត្ថុផ្សេងៗ ដើម្បីឱ្យចេញជារូបភាពតាមចំណង់ចំណូល ចិត្ត ហើយក៏ជាទីចាប់អារម្មណ៍ផងដែរ ។
 - ៤- សិល្បៈតន្ត្រី សិល្បៈប្រភេទនេះបានដល់សិល្បៈ ដែលស្តែងចេញតាមរយៈឧបករណ៍ ផ្សេងៗ ដែលអាចបន្លឺសូរសំឡេងពីរោះជាទី ចាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍ ហើយធ្វើឱ្យរំភើបឬ កើតទុក្ខតាមរយៈសូរសំឡេងនេះ ។
 - ៥- សិល្បៈរបាំ សិល្បៈប្រភេទនេះបានដល់ការ បញ្ចេញកាយវិការប្រកបដោយគំនិតច្នៃ ប្រឌិត មានលក្ខណៈទន់ភ្លន់តាមចចង្វាក់ភ្លេងដែលធ្វើឱ្យមនុស្សទូទៅចង់ ទស្សនា ។
 - ៦- សិល្បៈអក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈប្រភេទនេះបាន ដល់ការតែងនិពន្ធឱ្យចេញជាសាច់រឿង ដើម្បីបម្រើអ្នកអាន អ្នកស្តាប់ ហើយអាចធ្វើឱ្យមនុស្សចាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍រំភើបញ្ជាប់ ញ័រ ឬកើតក្តីមិនសប្បាយចិត្តដោយសារសាច់រឿង ។
 - ៧- សិល្បៈភាពយន្ត សិល្បៈប្រភេទនេះបានដល់ ភាពយន្ត កុន ល្ខោន ដែលស្តែងចេញតាមរយៈរូបភាពពិត ឬរូបភាពឆ្លុះបញ្ចាំងដែលធ្វើឱ្យមនុស្សមានចិត្តរំភើប ញាប់ញ័រ សប្បាយ ឬកើតទុក្ខ ។
- ចំពោះខ្មែរយើង សិល្បៈប្រភេទនេះមានតាំងពីយូរយាណាស់មកហើយដែលគេស្គាល់តាមរយៈល្ខោនស្បែក ។

សំណួរ:

បុព្វបុរសខ្មែរតែងប្រៀនប្រដៅយើងឱ្យចាប់អារម្មណ៍លើគុណ ៦ យ៉ាង គឺគុណអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

បុព្វបុរសខ្មែរតែងប្រៀនប្រដៅយើងឱ្យចាប់អារម្មណ៍លើគុណ ៦ យ៉ាងគឺ ៖

- ១- គុណឪពុក រួមមានឪពុកបង្កើត ឪពុកកេរ្តិ៍ ឪពុកចិញ្ចឹម អាណាព្យាបាលប្រុស ។
- ២- គុណម្តាយ រួមមានម្តាយបង្កើត ម្តាយកេរ្តិ៍ ម្តាយចិញ្ចឹម អាណាព្យាបាលស្រី ។
- ៣- គុណបង គុណព្រះមហាក្សត្រ គុណអ្នកដឹកនាំ ដែលឃុំគ្រងរក្សាយើង ។

- ៤- គុណគ្រូបាធិការ ដែលបានផ្តល់ចំណេះដឹងសព្វសារពើស្របតាមគតិបណ្ឌិតរបស់យើង ។
- ៥- គុណញាតិមិត្ត ជាអ្នកជិតឆ្ងាយ ភូមិផងរបងជាមួយដែលធ្លាប់ជួយយើងក្នុងគ្រាមានអាសន្នអន់ក្រ ។
- ៦- គុណព្រះរតនត្រ័យ ដែលបានផ្តល់នូវការអប់រំបន្តិចត្តិឱ្យយើងបានជាមនុស្សប្រសើរ

សំណួរ:

ចូរពន្យល់ពីចំនុចសំខាន់ៗរបស់ប្តី ប្រពន្ធ ដែលមានសុភមង្គល?

ចម្លើយ:

ចំនុចសំខាន់ៗរបស់ប្តី ប្រពន្ធ ដែលមានសុភមង្គល៖

ប្តីត្រូវ

- ស្រលាញ់ស្មោះសំដីផ្អែមល្ហែមទៅរកភរិយា
- មិនបៀតបៀនមើលងាយភរិយាដូចទាសី មិនក្បត់ចិត្ត
- ប្រគល់តំណែងជាស្រីមេផ្ទះពេញលក្ខណៈ
- ផ្តល់គ្រឿងអលង្ការផ្សេងៗតាមការគួរ

ប្រពន្ធត្រូវ

- ចំអិនអាហារផ្គត់ផ្គង់តម្រូវតាមពេលវេលាមិនជិតក្បត់
- រាប់អានញាតិខាងស្វាមី និងញាតិខ្លួនយ៉ាងធម្មតា
- ថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិដែលប្តីកបានឲ្យគង់វង្ស
- ប៊ិនប្រសព្វចាត់ចែងការងារ ឧស្សាហកម្មធ្វើការ។

សំណួរ:

បច្ចុប្បន្នយើងត្រូវការចាំបាច់នូវធនធានមនុស្ស ដើម្បីសង្គមជាតិឲ្យ រីកចំរើនជឿនលឿនដូចអារ្យ ប្រទេសទាំងឡាយលើលោក។ តើធនធាន មនុស្ស ទាំងនោះត្រូវប្រកាន់សីលធម៌ និងគុណធម៌ដូចម្តេច ខ្លះ?

ចម្លើយ:

បច្ចុប្បន្នយើងត្រូវការចាំបាច់នូវធនធានមនុស្ស ដើម្បីសង្គមជាតិឲ្យ រីកចំរើនជឿនលឿនដូចអារ្យ ប្រទេសទាំងឡាយលើលោក។ ធនធាន មនុស្ស ទាំងនោះត្រូវប្រកាន់សីលធម៌ និងគុណធម៌ដូចជា៖
ក. ផ្នែកសីលធម៌:

- បណ្តុះគំនិតសន្តិភាពនិយម
- ប្រកាន់ធម៌អហិង្សា មិនកាប់សំលាប់ មិនលួចឆក់គ្នា មិនឈ្នានីស ឬផ្ទាញផ្ទាល់គ្នា
- យកអំពើល្អឆ្លើយតបនិងអំពើអាក្រក់ដោយបោះបង់ចោលនូវអំពើ និងគំនិតសងសឹកគ្នា
- ការងារនិយមសង្គមឬជាតិនិយម និងមនុស្សនិយម
- សាមគ្គីភាព សមភាព និងអភិវឌ្ឍន៍
- មិនលោភលន់និង អំណាចតណ្ហា និងមោទភាពនិយមជ្រុលជាពិសេសត្រូវ ប្រកាន់សីលធម៌ក្នុង ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃបីប្រការគឺ(ចេះសូមទោស ទទួលកំហុសកែកំហុស)
- ចេះសម្តែងអំណរគុណ
- ចេះផ្តល់កិត្តិយស លើកទឹកចិត្ត ចេះសរសើរដល់អ្នកដែលធ្វើល្អ។

ខ. ផ្នែកគុណធម៌:

ត្រូវហ្វឹកហាត់អប់រំនូវ គុណធម៌មួយចំនួនដូចជា៖

- ការទៀងទាត់ពេលវេលា ការចេះប្រមាណកុំឲ្យហួស
- ភក្តីភាព ភាពខ្ជាប់ខ្ជួន និងការគួរសម
- ធ្វើចិត្តឲ្យល្អ មិនរឹងរូស មានចិត្តសណ្តោសមេត្តា ពោលគឺត្រូវប្រកាន់នូវគុណធម៌ខ្មែរទាំងប្រាំប្រការ គឺ៖

១. គោរពមាតាបិតា ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ គ្រូបាអាចារ្យ ស្តាប់អំពើអាក្រក់ស្រលាញ់ភាព ស្មោះត្រង់ និង យុត្តិធម៌
២. គោរពសិទ្ធិមនុស្ស មិនរើសអើង អធ្យាស្រ័យចេះស្រលាញ់ព្រួយបារម្ភណ៍អ្នកដទៃដូចខ្លួនឯង
៣. រក្សាសីលប្រាំ (មិនលួច មិនកាប់សំលាប់ មិនភូតភរ មិនសេពគ្រឿងស្រវឹង)
៤. ទសពិធរាជធម៌
៥. ព្រហ្មវិហារធម៌ (មេត្តា ករុណា មុតិភា ឧបេក្ខា)។

សំណួរ:

តើអ្នកមានវិធានបែបណាខ្លះ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជនយើង ?

ចម្លើយ:

– ផ្ដើម ប្រជាជនយើង ៨៥% ជាកសិករ។ តាមតួលេខដែលទទួលបានឃើញថា ប្រជាជន៣៦ ទៅ ៤០%ស្ថិតនៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ គឺប្រមាណជា បួនលាននាក់ក្នុងចំណោម ប្រជាជនក្នុងស្រុក។ វិធានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ៖

- រក្សាស្ថេរភាព សន្តិសុខសង្គម យុត្តិធម៌សង្គម
- ការតាក់តែងច្បាប់ ត្រូវគិតដល់ផលប្រយោជន៍
- កសិករត្រូវមានដីធ្លី សម្រាប់បង្ករបង្កើនផល

- កសាងហេដ្ឋារចនា សម្ព័ន្ធផ្លូវថ្នល់ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ.....
- រដ្ឋាភិបាលត្រូវបង្កើតអត្រាចងការប្រាក់ទាបបំផុត ដើម្បីឲ្យប្រជាជនយើងខ្ចីប្រាក់ទៅធ្វើដើមទុនរកស៊ី
- ហាមកាបបំផ្លាញព្រៃឈើ ដែលជាអាយុជីវិតរបស់ប្រជាជន
- កសាងធនធាន មនុស្សឲ្យមានជំហររឹងមាំ
- ជួយរកការងារឲ្យប្រជាជនធ្វើ
- ទាក់ទាញវិនិយោគទុនបរទេសដោយបង្កើតទំនុកចិត្ត
- ជួយរកទីផ្សារ (កុំឲ្យបរទេសជ្រៀតជ្រែកទីផ្សារយើង)
- កាត់បន្ថយជាបណ្តើរៗនូវភាពមិនស្អាតស្អំ បង្កើនតម្លាភាពក្នុងសង្គម
- កាត់បន្ថយនូវល្បែងស៊ីសង និងអបិយជំនឿរបស់ប្រជាជន។

ការសន្និដ្ឋាន៖ បើអនុវត្តន៍បានចំនុចខ្លះៗ ខាងលើនេះ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងភាពស្រុតចុះមកវិញខ្លះ ដោយស្មារតី អំណត់ព្យាយាមជាទីបំផុត។

សំណួរ៖

តើការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍មានសារៈប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ ដល់មនុស្ស និងសង្គមមនុស្ស ?

ចម្លើយ៖

• **អក្សរសិល្ប៍** ជាវិទ្យាសាស្ត្រស្បែកដែលចោទនិងដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្សដោយ សីលវិធីហើយនិងទៅតាមសង្គមនីៗ។

• **សារៈប្រយោជន៍ចំពោះមនុស្ស និង សង្គមមនុស្ស៖**

- + ផ្តល់ពុទ្ធិ ឬចំណេះដឹងទាំងឡាយ
- + ផ្តល់បទពិសោធន៍តាមរយៈចំណោទ និង ដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម
- + បណ្តុះបណ្តាស្មារតី ឲ្យចេះត្រិះរិះពិចារណា
- + អប់រំចិត្ត
- + កែប្រែជីវភាពរស់នៅ
- + កែកំសាន្តផ្លូវចិត្តសំរួលអារម្មណ៍ ក្រោយពីការងារនឿយហត់

សរុបសេចក្តីមក សារៈប្រយោជន៍ទាំងឡាយនេះស្ថិតក្នុងគោលបំណង ធ្វើឲ្យមនុស្ស សង្គមមនុស្ស ឈានទៅរកសច្ចៈ កុសល វឌ្ឍនៈ និង សោភ័ណ្ឌក្នុងការរស់នៅ។

សំណួរ៖

ពាក្យថា « បាត់បង់អត្តសញ្ញាណជាតិ» មានន័យដូចម្តេច? តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលធ្វើឲ្យបាត់បង់អត្តសញ្ញាណជាតិនោះ?

ចម្លើយ:

បាត់បង់អត្តសញ្ញាណជាតិ គឺបាត់បង់លក្ខណៈសម្គាល់របស់ជាតិមួយពេលគឺ បាត់បង់ ប្រវត្តិសាស្ត្រ ជាតិកំណើតទឹកដី ភាសាវប្បធម៌ជាតិសេស ចិត្តគំនិត អាកប្បកិរិយា ឆន្ទៈមនោសញ្ចេតនា រួមរបស់ ជាតិមួយ។ មានពីរកត្តាគឺ:

កត្តាខាងក្រៅ:

- បរទេសមិនចង់ឲ្យយើងស្គាល់អត្តសញ្ញាណជាតិរបស់ខ្លួន នាំឲ្យគេពិបាកដឹកនាំបោកប្រាស់។
- បរទេសចង់លុបបំបាត់អត្តសញ្ញាណជាតិរបស់យើង ឲ្យបំបាត់អត្តសញ្ញាណជាតិរបស់គេ មកលើ វប្បធម៌របស់យើង។

កត្តាខាងក្នុង:

- ធ្វេសប្រហែសមិនអប់រំកូនចៅ
- ខ្វះភាពបន្តវប្បធម៌ជាតិ
- មកពីយើងមិនបានស្គាល់តម្លៃ យកចិត្តទុកដាក់ទៅលើវប្បធម៌ជាតិខ្លួន នាំឲ្យនិយមវប្បធម៌ចំលង តាមគេស្របតាមគេ ទាំងស្រុង។
- ភាពមិនច្បាស់លាស់ ខ្លះហៅភ្លេង ពិនពាទ្យខ្មែរថា ភ្លេងសៀម ថាខ្មែរជាឥណ្ឌាទី២ ។

សំណួរ:

ចំណេះដឹងពីសិទ្ធិមនុស្ស និងលិខិតប្រជាធិបតេយ្យមានយោជន៍អ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

ចំណេះដឹងពីសិទ្ធិមនុស្ស និងលិខិតប្រជាធិបតេយ្យមានយោជន៍អ្វីខ្លះដូចជា៖

សិទ្ធិ៖ អ្វីៗទាំងអស់ដែលមនុស្សត្រូវការជាចាំបាច់សម្រាប់រស់នៅក្នុង សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្ស។

- តាមអន្តរជាតិ សិទ្ធិ៖ គឺតម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាលបំពេញភារកិច្ច ជាចាំបាច់សម្រាប់ផលប្រយោជន៍រាស្ត្រ។

- តាមបែបពុទ្ធសាសនា សិទ្ធិ៖ គឺការគោរពលើកស្ទួយ ការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ របស់មនុស្ស(ប្រតិបត្តិ សីលធម៌ជានិច្ច)។

លិខិតប្រជាធិបតេយ្យ៖ ជាទម្រង់នៃការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ ដោយប្រជាពលរដ្ឋ ។ មានន័យថាអ្វីៗដែលរដ្ឋាភិបាលធ្វើត្រូវស្របតាមច្បាប់ផងស្របតាម ឆន្ទៈរបស់ពលរដ្ឋផង។

ផលប្រយោជន៍ យល់ពីទំនាក់ទំនងរវាងសិទ្ធិ និង ច្បាប់ (ព្រំប្រទល់សិទ្ធិ គឺច្បាប់ និង ព្រំប្រទល់ច្បាប់ គឺសិទ្ធិ)។ កត្តាទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធ នេះហើយទើបសង្គមដំណើរការ ។

- ការពារសង្គម និងថែរក្សារបៀបរបបសង្គមបានល្អ
- ផ្តល់សេវាជូនសាធារណៈ

- ជំរុញសមភាពក្នុងសង្គម
- ចេះថ្លឹងថ្លែង (សេរីភាព និង សណ្តាប់ធ្នាប់) (សេរីភាព និង សមភាព)។

សំណួរ:

តើយុវជនដែលវប្បធម៌ត្រូវប្រកាន់អាកប្បកិរិយា និងសីលធម៌ដូចម្តេច ចំពោះមាតាបិតា ចាស់ ព្រឹទ្ធាចារ្យ ច្បាប់ និង រដ្ឋ ?

ចម្លើយ:

យុវជនដែលវប្បធម៌ត្រូវប្រកាន់អាកប្បកិរិយា និងសីលធម៌ដូចម្តេច ចំពោះមាតាបិតា ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ច្បាប់ និង រដ្ឋ គឺ៖

- មាតាបិតា: គោរពដឹងគុណ ប្រកបដោយកតញ្ញតាម ដ៏ជ្រាលជ្រៅ។
- ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ: គោរពប្រតិបត្តិតាមក្បួនសុជីវធម៌ ស្គាល់ចាស់ទុំ ។
- ច្បាប់: ត្រូវអនុវត្តតាមច្បាប់ផ្សេងៗរបស់រដ្ឋ ហើយច្បាប់ជាគោលប្រតិបត្តិក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ។
- រដ្ឋ: ប្រព្រឹត្តខ្លួនជាពលរដ្ឋល្អ បំពេញករណីយកិច្ច ជូនរដ្ឋតាមកាលវេលា (សង្រ្គាម, ទុរភិក្ស, គ្រោះ អាសន្ន) មិនបង្កការលំបាក ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់ ផលប្រយោជន៍រដ្ឋអនាធិបតេយ្យ ក្នុងសង្គម។

សំណួរ:

មនុស្សដែលមានវប្បធម៌ពេញលេញ ត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តិអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

មនុស្សដែលមានវប្បធម៌ពេញលេញ ត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចជា៖

- តាមវចនានុក្រមខ្មែរ: វប្បធម៌ គឺការផ្សំបណ្តុះចំណេះវិជ្ជា និងប្រាជ្ញាស្មារតី ឲ្យបានលូតលាស់ចំរើន។
- ចំណេះដឹង (បញ្ញា) ត្រូវមានចំណេះវិជ្ជា និងមុខជំនាញច្បាស់លាស់។
- សីលធម៌ (គុណធម៌) មានសីលធម៌ថ្លៃថ្នូរ ចរិយាមាយាទល្អ ប្រកបដោយ គុណធម៌ខ្ពស់ជំនឿសាសនា។

សំណួរ:

តើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅវ័យក្មេងពេក ផ្តល់ផលអាក្រក់អ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅវ័យក្មេងពេក ផ្តល់ផលអាក្រក់ដូចជា៖

- ប៉ះពាល់ដល់សុខភាពផ្ទាល់ខ្លួន -កូន (ការចិញ្ចឹមថែរក្សាកូន)
- ខ្វះបទពិសោធន៍ក្នុងជីវិត (អប់រំ មុខរបរ)

- អាកប្បកិរិយា គំនិតនៅក្មេង សេចក្តីអំពើហឹង្ស នឹងងាយបែកបាក់ដោយ ប្រការផ្សេងៗ ប្រចាំថ្ងៃ ...។

សំណួរ:

ចំពោះយុវជនគួរប្រើសរសៃសក្រសារ (ប្តីប្រពន្ធ) នៅចន្លោះ អាយុប៉ុន្មាន? ពីព្រោះអ្វី?

ចម្លើយ:

យុវជនគួរប្រើសរសៃសក្រសារ នៅចន្លោះអាយុ ១៨-៣០ឆ្នាំ ពីព្រោះ:

- ច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន
- សរីរាង្គកាយគ្រប់លក្ខណៈ
- បទពិសោធន៍ក្នុងសង្គម (ចំណេះដឹងមុខជំនាញ ចាស់ចិត្តចាស់គំនិត កំលាំងកាយបរិបូរណ៍...)។

សំណួរ:

មែកធាងរបស់អរិយធម៌ មានវប្បធម៌ និង សង្គមធម៌។ ហេតុដូចម្តេច បានជាគេនិយាយថា វប្បធម៌ អរិយធម៌ មិននិយាយថា សង្គមធម៌ អរិយធម៌?

ចម្លើយ:

វប្បធម៌: សម្គាល់នូវការផ្សំ ការបណ្តុះបណ្តាលចំណេះវិជ្ជា ដោយចំណេះ វិទ្យាសាស្ត្រសិល្បៈ

សង្គមធម៌: សម្គាល់ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលជាធាតុ វិធីធម្មភាពរៀបចំ សង្គមមនុស្សឲ្យមានទៅរង នឹងលក្ខណៈចម្រើនលូតលាស់។ មានន័យថារៀបចំសង្គមរស់នៅ បានស្រួលប្រកបដោយគ្រឿងស ម្ភារៈ គ្រប់គ្រាន់និងសភាពល្អប្រសើរថែមទៀត។

– បានជាគេនិយាយថា វប្បធម៌ អរិយធម៌ ព្រោះពាក្យវប្បធម៌ សំដៅទៅ លើការបណ្តុះបណ្តាល ឲ្យ មានការលូតលាស់ ទៅលើបុគ្គលម្នាក់ៗ មនុស្សម្នាក់ៗ។ បើចង់វាយតម្លៃថាអ្នកនោះមានកំរិតវប្បធម៌ ទាប ឬអ្នកនោះមានកំរិតវប្បធម៌ខ្ពស់មានភាពងាយស្រួលនិងឆាប់រហ័ស គ្រាន់តែតាមដានត្រួតពិនិត្យទៅលើការនិយាយស្តី ការធ្វើការងារ ឥរិយាបថ ដេកដើរឈរអង្គុយ ក៏អាចដឹងថាអ្នកនោះមានកំរិតវប្បធម៌ទាប ឬខ្ពស់។

– បានជាគេមិននិយាយថា សង្គមធម៌ អរិយធម៌ ព្រោះពាក្យសង្គម គឺភពមនុស្ស ឬចង្កោមមនុស្ស រស់នៅរួមគ្នា មានទីលំនៅ មានរបររកស៊ី មានបែបបទរស់នៅទាក់ទងគ្នា។ បើចង់វាយតម្លៃថា សង្គមនេះ រីកចម្រើន ឬសង្គមនេះអន់ថយ លុះត្រាតែឆ្លងការត្រួតពិនិត្យទៅលើឯកសារ ដែលមាននៅក្នុងផ្នែកសម្ភារៈសង្គម របបសង្គម ទម្រង់សង្គម ដែលមានតាមក្រសួងមន្ទីរនានា ស្ថាប័នក្រុម ហ៊ុននានា ... ប្រើរយៈពេលយ៉ាងយូរទើបអាចវាយតម្លៃបានថា សង្គមនេះ អន់ថយ ឬរីកចម្រើនបាន។

– ពិតមែនតែវប្បធម៌ និងសង្គមធម៌ មានទំនាក់ទំនងនឹងគ្នា និងសំខាន់ដូចគ្នា តែជំហានដំបូងចេញពី

វប្បធម៌ដើម្បី អភិវឌ្ឍន៍ ប្រទេសមួយ(ដាំក្នុងសាលា ផ្លែផ្កាក្នុងសង្គម)(វប្បធម៌រលត់ជាតិរលាយ)។
ហេតុនេះហើយទើបគេនិយម ប្រើពាក្យវប្បធម៌មុខពាក្យអរិយធម៌ជានិច្ច។

សំណួរ:

តាមទំនៀមទំលាប់គ្រួសារបុរាណខ្មែរនិយមឲ្យកូនប្រុស សាងផ្នួសក្នុងសំណាក់ព្រះពុទ្ធសាសនា រីឯ
កូនស្រីនិយមឲ្យចូលម្ចប់:

ក. តើការបួសមានអត្ថន័យដូចម្តេច?

ខ. តើការចូលម្ចប់របស់កូនស្រីមានអត្ថន័យដូចម្តេច?

គ. តើទង្វើរបស់គ្រួសារបុរាណខ្មែរទាំងពីរខាងលើបច្ចុប្បន្នគេអនុវត្តជាទូទៅដែរឬទេ? ពីព្រោះអ្វី?
ចម្លើយ:

ការបួសមានន័យថា: បួសរៀនដើម្បីសងគុណឪពុកម្តាយក្នុងជំនឿជឿស៊ុប:

- លើព្រះពុទ្ធសាសនា
- បួសជាសាមណេដើម្បីសងគុណម្តាយ
- បួសជាភិក្ខុដើម្បីសងគុណឪពុក
- បួសដើម្បីទទួលការអប់រំ (ផ្លូវលោក-ផ្លូវធម៌)
- ចំណេះដឹងទូទៅ
- ចំណេះវិជ្ជាជីវៈ បច្ចេកទេស
- សិលធម៌គុណធម៌។

ការចូលម្ចប់ មានន័យថា ទទួលដឹងឮ ឬទទួលស្គាល់ថាកូនស្រីរបស់ខ្លួន ពេញវ័យហើយផ្សព្វផ្សាយ
ឲ្យញាតិមិត្តបានដឹងឮ

- ដើម្បីបន្តរូបសម្បជនស្រស់ថ្លា
- ដើម្បីទទួលការណែនាំពីម្តាយ និងបងប្អូនឲ្យយល់ដឹងពី:
+ កាតព្វកិច្ច ទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី សិលធម៌រស់នៅ
+ អប់រំអត្តចរិត និង គុណធម៌។
- ដើម្បីឲ្យពេញលក្ខណៈជាស្រ្តីខ្មែរ នារីគ្រប់លក្ខណៈ ភរិយាដ៏ល្អក្នុងពេលអនាគតដ៏ខ្លី។

បច្ចុប្បន្ននេះ ការបួសរៀន មិនសូវបានអនុវត្តជាទូទៅទេ ព្រោះ:

សព្វថ្ងៃនេះ មានសាលារៀនគ្រប់ទីកន្លែងសម្រាប់អប់រំសិលធម៌ គុណធម៌ សាមគ្គីធម៌ ចំណេះដឹង
ខាងភាសា វិជ្ជាជីវៈ បច្ចេកវិទ្យាទំនើប ។ល។

- ចំណែកឯប្រពៃណីចូលម្ចប់ក៏គេមិននិយមដែរ ពីព្រោះកូនស្រីមានសិទ្ធិស្មើនឹង បុរសត្រូវទៅ
សាលារៀនដើម្បីទទួលចំណេះដឹងគ្រប់ផ្នែកថែមទាំងមានឱកាស ចូលរួមក្នុងសកម្មភាពផ្សេងៗ
- ការចូលម្ចប់នាំឲ្យខាតកំលាំងពលកម្មក្នុងគ្រួសារខ្មែរ

- ការចូលម្តប់នាំឲ្យបាត់បង់ពេលវេលា ខាតទាំងកំលាំងមនុស្ស សម្រាប់ថែទាំរាល់ថ្ងៃ។
- ការចូលម្តប់នាំឲ្យខាតថវិកាគ្រួសារ សង្គមជាតិ។

សំណួរ:

តើកាតព្វកិច្ចរបស់ពលរដ្ឋមានអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

កាតព្វកិច្ចរបស់ពលរដ្ឋមានដូចជា៖

ក. គោរពប្រតិបត្តិតាមច្បាប់ និង អនុវត្តច្បាប់:

- ធ្វើអ្វីៗទាំងអស់ត្រូវតាមលំនាំច្បាប់ជានិច្ច។

ខ. ការពារកុំឲ្យមានការរំលោភច្បាប់:

- យល់ដឹងឲ្យច្បាស់អំពីច្បាប់ដើម្បីចៀសវៀងការបំពានច្បាប់
- ជួយពន្យល់គេឯងឲ្យយល់ដឹងអំពីច្បាប់
- ណែនាំកុំឲ្យមនុស្សបំពានលើច្បាប់
- ជួយកសាងយន្តការ សម្រាប់ទប់ស្កាត់ការរំលោភច្បាប់
- រាយការណ៍ទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចបើមានការរំលោភច្បាប់។

សំណួរ:

មតិមួយពេលថា ខ្ញុំរៀនបានជានិច្ច ទោះបីខ្ញុំវ័យចាស់ជរាហើយក្តី។ តើអ្នកមានទស្សនៈយ៉ាងណាចំពោះមតិនេះ?

ចម្លើយ:

ជាការពិតណាស់ការរៀនសូត្រ គឺមិនបានកំណត់ថាមនុស្សណាម្នាក់រៀនបាន ហើម្នាក់ទៀតរៀនមិនបាននោះទេ ទោះបីពួកគេមានពណ៌សម្បុរខុសគ្នា ឋានៈខុសគ្នាអាយុខុសគ្នាក៏ដោយ។ ពាក្យថា រៀន គឺបានកើតចំពោះមុនស្បែកតាំងតែពីកំណើតមកម្ល៉េះ ហើវានៅតែបន្តរហូតដល់យើងរលត់សង្វាផងដែរដែលយើងតែងនាំគ្នានិយាយថា រៀនហើយរៀនទៀត រៀនពេញមួយជីវិត។ យើងឃើញថាទារកទើបនឹងកើត រៀនយំមុនគេបង្អស់ ហើចាប់ផ្តើមរៀនសើច រៀននិយាយ រៀនដើរ រហូតដល់វ័យចូលសាលារៀន រៀនសរសេរ រៀនអានអក្សរ រៀនគិតជាដើម។ នៅផ្ទះគេរៀនរស់នៅជាមួយគ្នាជាមួយអ្នកដទៃ រៀនប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា។ ពេលដែលគេបញ្ចប់ការសិក្សា គេត្រូវរៀនរកការងារដើម្បីរកប្រាក់ចិញ្ចឹមជីវិត គឺពេលនោះហើមនុស្សគិតថា ចំណេះដែលគេបានរៀននៅសាលាមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់សរាប់គេទេ គឺគេរៀនពីអ្នកដទៃ ពីការងារដែលគេកំពុងធ្វើដែលយើងហៅថា បទពិសោធន៍។ ដល់វ័យជរាវិច្ចលនិវត្ត មានន័យថាមនុស្សផ្តាច់ខ្លួនចេញពីការងារ ប៉ុន្តែមិនមែនផ្តាច់ខ្លួនចេញពីអ្នកដទៃនោះទេ

វិធីនេះហើយដែលមនុស្សត្រូវចេះចែករំលែកបទពិសោធន៍និងរៀនបទពិសោធន៍ពីមនុស្សចាស់ផ្សេងទៀត ។

សំណួរ:

មតិមួយពេលថា ការអប់រំជាមធ្យោបាយមួយដ៏សំខាន់ដើម្បីកសាងធនធានមនុស្សប្រកបដោយសមត្ថភាពក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ចូរពន្យល់។

ចម្លើយ:

ការអប់រំ គឺជាការធ្វើសកម្មភាពទៅលើបុគ្គល ដែលមានគោលបំណងច្បាស់លាស់ ក្នុងការ ប្រើប្រាស់ចិត្តគំនិតរបស់មនុស្ស(បំរើបំរួលបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់មនុស្ស)

ការអប់រំ គឺជាលំនាំនៃការប្រព្រឹត្តទៅពេញមួយជីវិតរបស់មនុស្សក្នុងស្ថានភាពផ្សេងៗគ្នា។

ធនធានមនុស្ស ជាប្រភពធនធានមួយដ៏សំខាន់ក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សជាតិ។

វិស័យអប់រំ ជាវិស័យដ៏ចម្បងមួយក្នុងចំណោមវិស័យនានាក្នុងកិច្ចកសាងសង្គមជាតិ ឆ្ពោះទៅរកការកើនឡើង រុងរឿង ឈានទៅរកប្រទេសអភិវឌ្ឍ ព្រោះធនធានមនុស្សជិតស្និទ្ធនឹងជាសសរទ្រូងរបស់ប្រទេសជាតិ កើតចេញពីការអប់រំ មិនមែនកើតចេញពីអទិទេពទេ។

ប្រទេសមួយជួបប្រទះកង្វះខាតការអប់រំ ខ្វះការអភិវឌ្ឍ៖

- កើតមានអំពើអសីលធម៌ផ្សេងៗដូចជា អំពើហិង្សា ចោរកម្ម ឃាតកម្មជាដើម។
- បាត់បង់កិត្តិយស និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជាតិ អរិយធម៌ជាតិធ្លាក់ចុះ
- ខ្វះធនធានមនុស្សសម្រាប់ការពារ និងកសាងប្រទេស(មិនបានដាំក្នុងសាលា គ្មានផ្លែផ្កាក្នុងសហគមន៍)
- ជួបប្រទះនូវអនត្តរជន ទុគ្គតជន និងភាពក្រីក្រកោកយ៉ាកក្នុងសង្គម។
- ពិបាកក្នុងការកសាងប្រទេសឲ្យរីកចម្រើនឆាប់រហ័ស។
- មិនអាចកើតមានស្មារតីសាមគ្គីភាព ភាគរភាព មនុស្សធម៌ អហិង្សា លិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និង មិនបង្កើតឡើងនូវ ការស្រលាញ់ថែរក្សាការពារនូវអត្តសញ្ញាណជាតិដែលជាដូងព្រលឹងរបស់ជាតិខ្លួន។
- គ្មានគំនិតបង្កើតស្នាដៃ ដែលជាទេពកោសល្យរបស់ខ្លួន ឲ្យក្លាយជាកោសិការបស់សង្គមបានទេ។
- មិនអាចអប់រំលើផ្នែកសុខភាព អនាម័យ បរិស្ថាន សិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីឈានទៅស្គាល់អំពីសារៈសំខាន់ និងផលប្រយោជន៍ វី ផលវិបាកដែលកើតមានជាយថាហេតុ។

សរុបមក យើងឃើញថាការអប់រំប្រាកដណាស់ក្នុងការផ្តល់សមត្ថភាពចំពោះពលរដ្ឋគ្រប់រូប ដើម្បីឈានក្លាយទៅជាធនធានមនុស្ស ដើម្បីអភិវឌ្ឍខ្លួនឯង និងអភិវឌ្ឍសង្គមជាតិឆ្ពោះទៅរកការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

សំណួរ:

ដូចម្តេចដែលហៅថាបរិស្ថាន? មានអ្វីខ្លះ? ចូររៀបរាប់? តើគ្រូបង្រៀនត្រូវរួបចំណែកអ្វីខ្លះដល់ការការសាងនឹងការការពារបរិស្ថានឲ្យមានការអភិវឌ្ឍ?

ចម្លើយ:

បរិស្ថាន ជាអ្វីៗដែលនៅជុំវិញខ្លួនយើង។ យើងមានទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ឬដោយប្រយោលជាមួយវាដែលជីវិតត្រូវការខ្វះមិនបានឡើយក្នុងការរស់រានមានជីវិត។

បរិស្ថានមាន៣ប្រភេទគឺ៖

- បរិស្ថានធម្មជាតិ ជាអ្វីៗដែលកើតឡើងដោយឯកឯងក្រៅពីសកម្មភាពភលកម្មផលិតកម្មរបស់មនុស្សគឺវាកើតឡើងដោយធម្មជាតិខ្លួនឯងផ្ទាល់។
- បរិស្ថានសង្គម វប្បធម៌(មានជីវិតនិងឥតជីវិត) ជាអ្វីៗដែលកើតមានរូបរាងឡើងដោយស្នាដៃពលកម្មផលិតកម្មប្រកបដោយការប៉ិនប្រសប់និងច្នៃប្រឌិតរបស់មនុស្សដើម្បីសំណូមពរនឹងតម្រូវការក្នុងជីវភាពរស់នៅ។ ដោយសារតែសមិទ្ធផលនៃបរិស្ថាននេះបានញ៉ាំងឲ្យមនុស្សចាកផុតពីភាពចំណុះធម្មជាតិនិងដកខ្លួនចេញផុតពីស្ថានភាពជាសត្វ។ ប៉ុន្តែរាល់សមិទ្ធផលទាំងនោះមនុស្សបានច្នៃបង្កើតឡើង ដោយធ្វើការកែច្នៃបរិស្ថានធម្មជាតិបើគ្មានបរិស្ថានធម្មជាតិគឺមិនមានបរិស្ថានសង្គមវប្បធម៌បានឡើយ។
- បរិស្ថានមនុស្ស(មានជីវិតនិងគ្មានជីវិត) ជាមនុស្សជាតិទូទៅដែលរស់នៅលើភពផែនដីដែលក្នុងនោះរួមមាន៖ បរិស្ថានមនុស្សមានជីវិត គឺមនុស្សដែលកំពុងតែមានជីវិតរស់នៅសព្វថ្ងៃគឺស្ថិតនៅក្នុងចំណោមភាវៈមានជីវិត។ បរិស្ថានមនុស្សឥតជីវិត គឺមនុស្សដែលបានបាត់បង់ជីវិតទៅហើយ(បុព្វបុរសជំនាន់មុន) និងមនុស្សជំនាន់ក្រោយដែលពុំទាន់មានកំណើតគឺស្ថិតនៅក្នុងភាវៈឥតជីវិត។

គ្រូបង្រៀនត្រូវរួបចំណែក ដល់ការការសាងនឹងការការពារបរិស្ថានឲ្យមានការអភិវឌ្ឍព្រោះ

បរិស្ថានជាភាវៈសម្រាប់ទ្រទ្រង់ភាវៈគ្មានជីវិតនិងមានជីវិតហើយប្រភពធនធានធម្មជាតិដែលជាប្រភពនៃជីវិតព្រមទាំងមរតកជាតិដើមសម្រាប់ធ្វើការកែច្នៃបង្កើតភោគទ្រព្យនានាសម្រាប់បម្រើតម្រូវការរបស់មនុស្ស។ កន្លងមកបើមនុស្សគ្រាន់តែទាញផលពីធម្មជាតិ ដើម្បីបម្រើសំណូមពរចាំបាច់នៃជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ ធនធានធម្មជាតិក៏ដូចជាបរិស្ថានមិនទទួលនូវការវិនាសខូចខាតបាត់តុល្យភាព ជះឥទ្ធិភាពអាក្រក់ដល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីនៃភាពផែនដីឡើយ។ យើងដឹងហើយថារាល់អង្គធាតុសុទ្ធតែកើតឡើងពីធាតុបន្សុំនៃរូបធាតុនិងកត្តាផ្សេងៗតែបើកត្តាណាមួយត្រូវវិនាសខូចខាតអង្គធាតុនោះមិនអាចមានលក្ខណៈរឹងមាំយូរអង្វែងឡើយ។

ដូចនេះ យើងត្រូវតែអប់រំមនុស្សទាំងអស់ឲ្យពួកគេយល់ថាកិច្ចកសាង និងការការពារបរិស្ថានជាភារកិច្ចរបស់យើងទាំងអស់គ្នានិងមនុស្សជាតិ សាកលលោកទាំងមូល «ជួយការពារគុណភាពបរិស្ថាន» មានន័យថាស្រឡាញ់ខ្លួនស្រឡាញ់ជាតិហើយបានរៀបចំអនាគតល្អសម្រាប់កូនចៅជំនាន់ក្រោយថែមទាំងបានស្រឡាញ់មនុស្សជាតិទាំងមូលលើភពផែនដី។

សំណួរ:

តើកិច្ចការពារបរិស្ថានជាការកិច្ចរបស់នរណា? ចូរពន្យល់។ (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាប្បក្ស ១ ២០០៣)

ចម្លើយ:

កិច្ចការពារបរិស្ថានជាការកិច្ច:

- បេសកកម្មក្រសួងបរិស្ថាន:
- គ្រូគ្រងបរិស្ថានតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងណែនាំអនុវត្តន៍កម្មវិធីបរិស្ថានជាតិ
- ជាសេនាធិការអោយរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការការពារធនធានធម្មជាតិ
- យុទ្ធសាស្ត្រក្រសួងបរិស្ថានឈរលើការប្រកាន់ដោយផ្ទាល់និងសហការណ៍ជាមួយស្ថាប័នផ្សេងៗ ព្រមទាំងចូលរួមរបស់ប្រជាជន
- កិច្ចការពារបរិស្ថានជាការកិច្ចរបស់យើងទាំងអស់គ្នា និងមនុស្សជាតិនៅលើពិភពលោកទាំងមូល។ និយាយរួម កិច្ចការពារបរិស្ថានជាការកិច្ចរបស់មនុស្សជាតិទាំងមូលដោយឡែកនៅកម្ពុជា ជាការកិច្ចរបស់មនុស្សគ្រប់រូបដែលរស់នៅលើទឹកដីនៃប្រទេសនេះ។ បើនិយាយពីបរិស្ថាន គ្មាន ក្របខ័ណ្ឌបែងចែករវាងប្រទេសមួយ តំបន់មួយ ស្រុកមួយ ឃុំមួយរឺមូលដ្ឋានជាក់ស្តែងណាមួយឡើយ។
- បរិស្ថានមិនចាំបាច់ធ្វើលិខិតឆ្លងដែនទេ: ម្នាក់ៗត្រូវមានជំហរនិងទស្សនៈ: «កិច្ចការពារបរិស្ថានគឺ ជាការកិច្ចរបស់មនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍ គ្រប់ពណ៌សម្បុរ គ្រប់និន្នាការនយោបាយនិងគ្រប់សាសនា ទាំងអស់ វាមិនមែនជាការកិច្ចដោយឡែកតែបុគ្គលម្នាក់រឺស្ថាប័នណាមួយដោយឡែកឡើយ។

សំណួរ:

ផ្អែកលើទស្សនៈ: «យុវជនជាសរសរទ្រូងរបស់សង្គមជាតិ» ចាំបាច់យុវជនគប្បីកសាខ្លួន អោយក្លាយជាអ្នកដឹកនាំ។ តើយុវជនជាអ្នកដឹកនាំចាំបាច់ត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចម្តេចខ្លះ? ចូរ រៀបរាប់ពន្យល់។ (សិស្សពូកែទូទាំងប្រទេសទី១២ ឆ្នាំ២០០៤)

ចម្លើយ:

ផ្អែកលើទស្សនៈ: «យុវជនជាសរសរទ្រូងរបស់សង្គមជាតិ» ចាំបាច់យុវជនគប្បីកសាខ្លួន អោយក្លាយជាអ្នកដឹកនាំ។ តើយុវជនជាអ្នកដឹកនាំចាំបាច់ត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចម្តេចខ្លះ? ចូរ រៀបរាប់ពន្យល់។ (សិស្សពូកែទូទាំងប្រទេសទី១២ ឆ្នាំ២០០៤)

- សមត្ថភាពជួយ ឬ ជំនួយមនុស្សចាស់: មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់អាចជួយមនុស្សចាស់ក្នុងការ ចាត់ចែងកិច្ចការក្នុងសហគមន៍ ឬចូលរួមធ្វើអោយសំរេចការងារ និងកម្មវិធីនានា ដែលមនុស្សចាស់បាន ផ្តួចផ្តើមឡើង អោយមានជំនើរការល្អ ទទួលទិន្នផលខ្ពស់ ឬអាចជំនួយមនុស្សចាស់បានគ្រប់សកម្មភាព

ក្នុងការបំពេញការងារ ធ្វើអោយសំរេចចំណងដែលមនុស្សចាស់បានដាក់ឡើង។

- ចំនេះដឹងស្របតំរូវការសង្គម៖ មានចំនេះដឹងទូលំទូលាយ ចំនេះជំនាញច្បាស់លាស់ បទពិសោធន៍សំបូរបែប ឆ្លើយតបតំរូវការរបស់សង្គមនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងតំរូវការសង្គមនាពេលអនាគត សំរាប់សតវត្សរ៍។
- ចក្ខុវិស័យទូលំទូលាយ៖ មានចក្ខុវិស័យរូបកាយ អាចព្យាករណ៍បានត្រឹមត្រូវ អាចរក្សាបាននូវអនាគតវែងឆ្ងាយ អាចប្រមើមើលឃើញហេតុការណ៍ដែលនឹងអាចកើតមានឡើង ហើយមានមធ្យោបាយដោះស្រាយសមហេតុផល វិធានការទប់ស្កាត់មានប្រសិទ្ធភាព ចេះរៀបចំគំរោងផែនការណ៍ សកម្មភាពសមហេតុផល ទទួលបានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ និងសទ្ធផលវិជ្ជមាន។
- កោសល្យក្នុងការដឹកនាំ៖ ប៉ុនប្រសប់ខាងប្រមូលមនុស្សក្នុងជំនាន់ជាមួយគ្នាអោយចូលរួមការងារដោយស្មោះស្ម័គ្រ មានគំនិតផ្តួចផ្តើម ប៉ិនប្រសប់ក្នុងការចាត់ចែង និងដឹកនាំ ចេះបន្តឧកាសឲ្យអ្នកដទៃចូលរួមដោយស្ម័គ្រចិត្ត។
- សុភវិនិច្ឆ័យ៖ មានការពិចារណាល្អិតល្អន វិភាគគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ចេះធ្វើសំយោគបតិយោបល់ ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការសំរេចចិត្ត ហ៊ានអាកាត់ ហ៊ានទទួលខុសត្រូវ មិនអត់នោម៉ត។
- ឥទ្ធិពលក្នុងក្រុម៖ ត្រូវបានមហាជនទទួលស្គាល់ គាំទ្រ ផ្តល់ជំនឿ ផ្តល់ទំនុកចិត្ត គោរពស្រលាញ់ មានសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងក្រុម ក្នុងដំនើរការ ត្រូវបានអ្នកដទៃស្តាប់ និងអនុវត្តបានទៅរកការអភិវឌ្ឍសហគមន៍ និងជីវិតរបស់ខ្លួន។
- ភាពឈ្លាស់វៃ៖ គំនិតឆ្លាតវៃ ចេះយល់ពីសភាពការណ៍ ហើយប្រកាន់ឥរិយាបថទន់ភ្លន់ បត់បែនតាមកាលៈទេសៈ មិនស្លាប់ក្រឡា ស្គាល់ហេតុ ស្គាល់ផល ស្គាល់គុណ ស្គាល់ទោស។
- សាមគ្គីភាព៖ មានសាមគ្គីភាពទូលាយ សហប្រតិបត្តិការ ចេះជួយយកអាសារអ្នកដទៃ មិនរើសអើង អធ្យាស្រ័យ ចិត្តទូលាយ ចិត្តធ្ងន់
- សីលគុណធម៌៖ សុភាពរាបសារ ស្អាតបូក សមញ្ញ ស្មោះត្រង់ យុត្តិធម៌ សច្ចភាព តំណភាព តស៊ូក្លាហាន ពលិកម្ម ជាគំរូសំរាប់អ្នកដទៃ
- សុខភាពល្អ៖ មានសុខភាពល្អ កាយសម្បទាមាំមួន ថាមភលខ្លាំងខ្លា

សំណួរ៖

តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីការពារខ្លួនយើងពីគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍?

ចម្លើយ៖

ដើម្បីការពារខ្លួនយើងពីគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍យើងត្រូវ៖

- រៀននិងគោរពច្បាប់ចរាចរណ៍គ្រប់ៗគ្នា
- រៀបចំថែទាំនិងជួសជុលយានជំនិះយ៉ាងហ្មត់ចត់
- ពាក់មួកសុវត្ថិភាពគ្រប់ពេលធ្វើដំណើរ
- កុំបើកបរក្នុងពេលស្រវឹង

- កុំបើកបរហួសល្បឿនកំណត់
- ប្រកាន់ស្មារតីយោគយល់ អធ្យាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក
- កុំផែងគ្នាក្នុងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់
- ដោះស្រាយទំនាស់ដោយសន្តិវិធី

សំណួរ:

តើគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍បង្កជាផលវិបាកដូចម្តេចខ្លះ?

ចម្លើយ:

គ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍បង្កជាផលវិបាកដូចជា៖

- បាត់បង់អាយុជីវិតខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃ
- បាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិ សម្ភារៈ ថវិកានិងពេលវេលា
- មានការឈឺចាប់ វិប្បដិសារីនិងការអស់សង្ឃឹម
- រាំងស្ទះការងារសេដ្ឋកិច្ចនិងការអភិវឌ្ឍជាតិ
- បាត់បង់សណ្តាប់ធ្នាប់និងរបៀបរៀបរយសង្គម
- បង្កជាទុក្ខលំបាកដល់គ្រួសារនិងសង្គមជាតិ
- ខាតបង់ចំណូលគ្រួសារនិងចំណូលសេដ្ឋកិច្ចជាតិ
- បន្ទុកទុកនូវការបែកបាក់គ្រួសារ មានក្មេងកំព្រានិងស្ត្រីមេម៉ាយ

សំណួរ:

ដូចម្តេចដែលហៅថាគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍? តើគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍បណ្តាលមកពីមូលហេតុអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

គ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ ជាឧប្បត្តិហេតុមួយដែលបានកើតមានឡើងក្នុងពេលធ្វើដំណើរពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយទៀត។

មូលហេតុបណ្តាលឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍៖

- កត្តាយានយន្ត មធ្យោបាយធ្វើដំណើរមានបញ្ហាខូចខាតគ្រឿងឬប្រពន្ធជឺមួយ
- កត្តាផ្លូវថ្នល់ ដូចជាអវិល ជាប់ស្អិត ក្រហូង ខូច
- កត្តាអាកាសធាតុ ភ្លៀង ខ្យល់ ផ្កា រន្ទះ
- កត្តាបុគ្គល ដូចជាអ្នកបើកបរស្រវឹង មិនចេះច្បាប់ចរាចរណ៍ មិនគោរពច្បាប់ចរាចរណ៍ គ្មានការយោគយល់អធ្យាស្រ័យគ្នា។

សំណួរ:

តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលបង្កឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ចរាចរ? តើអ្នកមានវិធានការយ៉ាងណាខ្លះដើម្បីបង្ការគ្រោះថ្នាក់ទាំងនោះ?

ចម្លើយ:

កត្តាដែលបង្កឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់

- មិនចេះច្បាប់ចរាចរ
- មិនគោរពច្បាប់ចរាចរ
- ប្រើប្រាស់គ្រឿងស្រវឹង ឬគ្រឿងញៀន
- បើកបរហួសល្បឿនកំណត់ពិសេសនៅក្នុងទីប្រជុំជន
- អ្នកបើកបរមិនទាន់គ្រប់អាយុ ប្រើប្រាស់យានយន្ត
- ផ្ទុកឥវ៉ាន់ ឬទំនិញហួសកំណត់
- មិនគោរពសិទ្ធិជាអាទិភាព មិនយោគយល់អធ្យាស្រ័យគ្នា
- ធ្វេសប្រហែស
- មិនបានត្រួតពិនិត្យសុវត្ថិភាពយានយន្តមុនពេលបើកបរឲ្យបានម៉ត់ចត់
- ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធមិនសមស្រប

វិធានការបង្ការគ្រោះថ្នាក់

- បណ្តុះបណ្តាល និងបង្រៀនច្បាប់ចរាចរឲ្យបានទូលំទូលាយដល់គ្រប់ស្រទាប់ប្រជាជនជាពិសេសនៅតាម សាលារៀន និងសហគមន៍
- ពង្រឹងការគោរពច្បាប់ចរាចរឲ្យបានតឹងរឹង
- ពិន័យយ៉ាងតឹងរឹងដល់ជនណាដែលមិនគោរពច្បាប់ចរាចរ
- ពិន័យដល់អ្នកបើកបរណាដែលបរិភោគគ្រឿងស្រវឹង ឬប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនពេលកំពុងបើកបរ
- ពិន័យដល់អ្នកបើកបរណាដែលបើកហួសល្បឿនកំណត់
- ចាត់វិធានការតឹងរឹងក្នុងការត្រួតពិនិត្យបណ្តុះបណ្តាល និងម្នាក់សុវត្ថិភាពសំរាប់អ្នកបើកបរទោចក្រយានយន្ត
- ពិន័យដល់អ្នកបើកបរណាដែលមិនទាន់គ្រប់អាយុប្រើប្រាស់យានយន្ត
- ពិន័យដល់យានយន្តណាដែលផ្ទុកឥវ៉ាន់ ឬដាក់មនុស្សធ្ងន់ហួសកំណត់
- ពិន័យដល់អ្នកបើកបរណាដែលប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទនៅពេលកំពុងបើកបរយានយន្ត
- គោរពសិទ្ធិជាអាទិភាព និងយោគយល់អធ្យាស្រ័យគ្នា
- ត្រួតពិនិត្យសុវត្ថិភាពយានយន្តមុនពេលបើកបរឲ្យបានម៉ត់ចត់
- ជួសជុល ស្ថាបនា ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូនឲ្យបានសមស្រប និងដាក់ផ្លាកសញ្ញាឲ្យ បានត្រឹមត្រូវតាមបទដ្ឋានបច្ចេកទេសនៃច្បាប់ចរាចរ។

សំណួរ:

ហេតុដូចម្តេចបានជាប្រជាជនខ្មែរគ្រប់រូបត្រូវតែគោរពទង់ជាតិ ភ្លេងជាតិ និងចម្រៀងជាតិ? ចូរសរសេរចម្រៀងជាតិទាំងបីបទឲ្យបានត្រឹមត្រូវ។ (ប្រឡងសិស្សពូកែទូទាំងប្រទេសថ្នាក់ទី៩ ឆ្នាំ២០០០)

ចម្លើយ:

ព្រោះជាទង្វើសម្តែងអំពី៖

- ការគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃបុព្វបុរសខ្មែរ
- ការគោរពដល់ព្រលឹងជាតិរបស់យើង
- ការគោរពដល់អរិយធម៌រុងរឿងរបស់ខ្មែរយើងនាអតីតកាល

បទនាព័ន្ធទាំងបីបទគឺ៖

បទទី១(សរសើរព្រះបារមីនៃព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ)

១~ សូមពួកទេព្តា រក្សាមហាក្សត្រយើង
ឱ្យបានរុងរឿង ដោយជយមង្គល សិរីសួស្តី
យើងខ្ញុំព្រះអង្គ សូមជ្រកក្រោមម្លប់ព្រះបារមី
នៃព្រះនរេន្ទ្រ វង្សក្សត្រាដែលសាងប្រាសាទថ្ម
គ្រប់គ្រងដែនខ្មែរ បុរាណថ្កើនថ្កាន។
២~ ប្រាសាទសិលា កំបាំងកណ្តាលព្រៃ
គួរឲ្យស្រមៃ នឹកដល់យសសក្តិ មហានគរ
ជាតិខ្មែរដូចថ្ម គង់វង្សនៅល្អ រឹងប៉ឹងជំហរ
យើងសង្ឃឹមពរ ភ័ព្វព្រេងសំណាងរបស់កម្ពុជា
មហារដ្ឋកើតមាន យូរអង្វែងហើយ។

៣~ គ្រប់វត្តអារាម ឮតែសូរសំព្ទធម៌
សូត្រដោយអំណរ រំព្យកគុណពុទ្ធសាសនា
ចូរយើងជាអ្នក ជឿជាក់ស្មោះស្ម័គ្រ តាមបែបដូនតា
គង់តែទេវតា នឹងជួយជ្រោមជ្រែងផ្គត់ផ្គង់ប្រយោជន៍ឱ្យ
ដល់ប្រទេសខ្មែរ ជាមហានគរ។

សំណួរ:

អ្វីខ្លះជាបាវចនាជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា? តើអត្ថន័យទង់ជាតិយើងបច្ចុប្បន្នមានទំនាក់ទំនងនឹងបាវចនាជាតិដែររឺទេ? ចូរពន្យល់។ (ប្រឡងសិស្សពូកែទូទាំងប្រទេស ២០០០)

ចម្លើយ:

បាវចនាជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាគឺ «ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ»។

- ជាតិ: សំដៅលើជាតិកំណើតប្រជាជាតិ(ប្រជារាស្ត្រ) ជាតិយើងមួយជាសមាជិកនៃអង្គការអន្តរជាតិមានអត្ថិភាពស្មើនឹងសហរដ្ឋអាមេរិច ឬ ជប៉ុន...។
 - សាសនា: ប្រទេសយើងគោរពសាសនាជាច្រើនតែដោយឡែកព្រះពុទ្ធសាសនាមានអ្នកគោរពច្រើនជាងគេហើយខ្មែរយើងគោរពតាំងពីយូរលង់ណាស់មកហើយត្រូវបានគេលើកតម្កើងជាសាសនារបស់រដ្ឋ។
 - ព្រះមហាក្សត្រ: ជាស្តេចដ៏ប្រសើរ ចម្បង ខ្ពង់ខ្ពស់។ទ្រង់ជានិមិត្តរូបនៃឯកភាពជាតិនិងនិរន្តរភាពជាតិ ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់គ្រងរាជ្យតែមិនកាន់អំនាចទេ។
- អត្ថន័យទង់ជាតិមានទំនាក់ទំនងនឹងបាវចនាជាតិដូចជា៖
- ពណ៌ក្រហម: ជានិមិត្តរូបនៃស្មារតីអង់អាចក្លាហានពុះពារដើម្បីបុព្វហេតុប្រទេសជាតិ។
 - ពណ៌ស: ជានិមិត្តរូបនៃអរិយធម៌ខ្មែរដ៏រុងរឿង និងជានិមិត្តរូបនៃសាសនា សីលធម៌ ចរិយាធម៌។
 - ពណ៌ខៀវ: ជានិមិត្តរូបនៃសាមគ្គីភាព ភាគរភាព មេត្តា ករុណា សន្តិភាព អហិង្សាក្រោមម្លប់នៃព្រះមហាក្សត្រ។

សំណួរ:

តើតម្លៃរបស់មនុស្សស្ថិតនៅលើលក្ខណៈសម្បត្តិប៉ុន្មានប្រការ? អ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

តម្លៃរបស់មនុស្សស្ថិតនៅលើលក្ខណៈសម្បត្តិ៤ប្រការគឺ៖

- រូបសម្បត្តិ: មានរូបរាងការសមសួន មានសុខភាពល្អ មានសោភ័ណភាព
- វិជ្ជាសម្បត្តិ: មានចំនេះដឹង មានសត្តភាពជំនាញដែលអាចប្រកបមុខរបរមួយច្បាស់លាស់សម្រាប់រកប្រាក់ចំណូល។
- ទ្រព្យសម្បត្តិ: មានទ្រព្យធនសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាព មានទីជម្រកស្នាក់នៅសមរម្យ មានសម្ភារជាមធ្យោបាយប្រើប្រាស់ មានប្រាក់កាសសម្រាប់ប្រើប្រាស់ពេលមានអាសន្ន។
- ចរិយាសម្បត្តិ: មានចរិកមាយាទល្អ សុភាពរាបសាលីលធម៌ សុជីវធម៌ ជាមនុស្សពេញលេញ ឧស្សាហ៍ ព្យាយាម អំណត់ ស្គាល់បុណ្យបាប គុណទោស។

សំណួរ:

ដូចម្តេចដែលហៅថាសោភ័ណវប្បធម៌? ក្នុងនាមអ្នកជាកូនខ្មែរ តើត្រូវមានកាតព្វកិច្ចដូចម្តេចចំពោះវប្បធម៌ជាតិ?

ចម្លើយ:

ក្នុងនាមអ្នកជាកូនខ្មែរ ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចចំពោះវប្បធម៌ជាតិគឺ៖

- ថែរក្សាការពារវត្ថុបុរាណឲ្យគង់វង្ស
- លើកតម្កើងវប្បធម៌ខ្មែរ
- ទប់ស្កាត់ការប្រាតចូលនៃវប្បធម៌បរទេស
- ទប់ស្កាត់ការនាំចេញវត្ថុបុរាណទៅលក់នៅបរទេស
- កែច្នៃវប្បធម៌ល្អៗពីបរទេសឲ្យទៅជាលក្ខណៈរបស់ជាតិយើង។

សំណួរ:

ហេតុអ្វីបានជាក្នុងព្រះរាជពិធីច្រកព្រះនង្គ័លគេចាំបាច់ដាក់ស្មៅនិងសុរាដែលទំនាយ មិនល្អទៅឲ្យជាជម្រើស សម្រាប់គោឧសភរាជបរិភោគវិញ? តើអ្នកយល់យ៉ាងណាចំពោះទំនាយទាំងអស់នេះ?

ចម្លើយ:

តាមប្រវត្តិសាស្ត្របានបញ្ជាក់ថា ខ្មែរយើងមានអំនួតតែមិនអំនួតរហូតភ្លេចខ្លួននោះឡើយ។ ធម្មតាខ្មែរវា គូនឹងស ហើយល្អគូនឹងអាក្រក់ដែរ។ ក្នុងអាហារទាំង៧មុខដែលដាក់ឲ្យគោឧសភរាជជ្រើស រើសបរិភោគមានល្អ មានអាក្រក់ជាគូនឹងគ្នាព្រោះថាក្នុងជីវភាពប្រជាជនទូទាំងប្រទេសវាមានក្តីសុខ និងទុក្ខមិនស្មើគ្នានោះ ឡើយ ហើយក៏មិនបានសប្បាយទាំងអស់គ្នាឬទុក្ខទាំងអស់គ្នាទេ។ ហេតុដូច្នេះហើយទើបមានស្មៅ និងសុរាជា គ្រឿងមិនល្អសម្រាប់ឲ្យគោឧសភរាជទទួលទានដើម្បីធ្វើការទស្សនា(គោជាអ្នកសម្រេច)។

ការយល់ឃើញចំពោះទំនាយគឺថាបើទំនាយបានល្អក៏ជាថ្នាំសង្កូវព្យាបាលផ្លូវចិត្តធ្វើឲ្យពលរដ្ឋទាំងអស់ ធ្វើការដោយក្តីសង្ឃឹម។ កុំភ្លេចថាពុំមានអ្នកណាធ្វើការដោយសង្ឃឹមហើយបានជ័យជំនះនោះឡើយ។ ចុះបើទំនាយមិនល្អវិញ គឺថាខ្មែរនៅតែធ្វើនោះបីពុំសូវមានជំនឿជាក់ថាបានក៏ដោយក៏ខ្មែរនៅតែមិនលះបង់ការព្យាយាម និងក្តីសង្ឃឹមថានឹងបានខ្លះចោលឡើយ។

ចំពោះទំនាយទាំងអស់នេះតាមពិតទៅវាមិនមែនជាអ្នកសម្រេចជោគវាសនាអនាគតរបស់ប្រជាកសិករខ្មែរឡើយព្រោះថាកាលមុនគេប្រើគោជួយកម្លាំងមនុស្សក្នុងការធ្វើស្រែទាំងកម្លាំងវិនិច្ឆ័យនិងលាមក៏វាធ្វើដីទើបឲ្យ គោគេបែរជាប្រើត្រាក់ទ័រ គេប្រើជីគីមី ជីធម្មជាតិកែច្នៃផ្សេងៗទៀត។ បើមានស្មៅច្រើនក្នុងស្រែគេមានថ្នាំ បាញ់សំលាប់ស្មៅ បើមានសត្វល្អិតស៊ីដំណាំគេមានថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិត បើសត្វពាហនៈឈឺគេមានបសុពេទ្យនិងថ្នាំសង្កូវហើយបើស្រែចំការខ្វះខាតមានប្រឡាយ មានម៉ាស៊ីនបូមទឹក។ ឥលូវគេអាចបង្កើតភ្លៀងសប្បុរសឱ្យទៀតផង។ រួមមកវិញវាមិនគួរឲ្យកសិករមានកង្វល់ដល់ទំនាយនាព្រះរាជពិធីច្រកព្រះនង្គ័លនោះទៀតឡើយ។ រាជពិធីបុណ្យនេះគ្រាន់តែជាប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ប៉ុណ្ណោះព្រោះសម័យបច្ចុប្បន្នគេសឹងតែយប់ធ្វើស្រែចំការប្រវាសមេឃទៀតហើយ(នៅសល់ខ្លះៗប៉ុណ្ណោះ)។

សំណួរ:

តើអ្នកដឹកនាំត្រូវមានគុណសម្បត្តិប៉ុន្មានប្រការ អ្វីខ្លះ? ចូរប្រាប់។

ចម្លើយ:

អ្នកដឹកនាំត្រូវមានគុណសម្បត្តិ ៣ប្រការគឺ:

- សុខភាព: ត្រូវមានសុខភាពល្អ មិនមានជំងឺធ្ងន់ធ្ងរឡើយពិសេសគឺជំងឺខាងផ្នែកសតិអារម្មណ៍។
- សមត្ថភាព: មានចំនេះដឹងសមរម្យអាចសម្រេចចិត្តបាននិងគិតពិចារណាចំពោះការងាររបស់ក្រុមបានត្រឹមត្រូវល្អ។
- គុណធម៌: ត្រូវមានទសពិធម៌ទាំង១០ប្រការនិងព្រហ្មវិហារធម៌៤ប្រការនៅក្នុងខ្លួន។
- ទសពិធរាជធម៌: ជាធម៌សម្រាប់ព្រះរាជាដែលនឹងអាចធ្វើឲ្យមហាជនស្រែកអប់រំថាពេញចិត្តដែលរួមមានទាន សីល បរិច្ចាគ...។
- ព្រហ្មវិហារធម៌: មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា។

សំណួរ:

តើព្រះពុទ្ធសាសនាបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះចំពោះសង្គមជាតិ? ចូរបញ្ជាក់។

ចម្លើយ:

ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនាដ៏មួយក្នុងចំណោមសាសនាធំៗក្នុងពិភពលោក។

សាសនានេះត្រូវបានខ្មែរយើងនិយមគោរពប្រតិបត្តិ ហើយលើកតម្កើងជាសាសនារបស់រដ្ឋតាំងពីយូរលង់ណាស់មកហើយ។ តបស្នងដល់ការគោរពបូជានេះវិញព្រះពុទ្ធសាសនាបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់សង្គមជាតិជាច្រើនដូចជា៖

- ជាមហាមន្ទីរ គឺជាទីកកើតនូវសីលធម៌ និងប្រពៃណីដ៏ល្អដែលគួរប្រតិបត្តិតាម ទុកជាផ្លូវដើម្បីរំលត់ទុក្ខ ព្រះពុទ្ធសាសនាជួយដល់វិស័យវេជ្ជសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រ...។
- ជាសាលារៀន: ទោះបីជាការសិក្សានោះពុំបានធំទូលា ក៏អាចចិញ្ចឹមការសិក្សាឲ្យបានជាអចិន្ត្រៃយ៍។ បង្ហាត់បង្រៀនដល់សិស្សនូវផ្លូវសាសនា អក្សរសាស្ត្រ ពេទ្យ...។
- ជាទីប្រជុំជននៃមហាជន: ពេលមានពិធីបុណ្យសាសនា បុណ្យប្រពៃណី...មហាជនតែងតែនាំគ្នាជួបជុំគ្នានៅវត្តអារាម ហើយពេលទំនេរនាំគ្នាសន្ទនាគ្នាពីធម៌អាថ៌និងព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗ។ បញ្ហាជីវភាព ការធ្វើស្រែចំការបុណ្យទាន ព័ត៌មានឬការយោសាសនា គឺគេតែងតែនៅទីអារាមជានិច្ច។
- ស្ថាបនិកកិច្ចការជួយអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស: ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏បានរួមចំណែកក្នុងការជួយកសាងជាតិមាតុភូមិ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ស្ពាន ថ្នល់ វត្តអារាម សាលាដំនាក់ ស្រះទឹក អណ្តូងទឹកប្រឡាយ ប្រពន្ធិធារាសាស្ត្រ...។
- ជួយកាត់បន្ថយនូវភាពមនុស្សធម៌ និងអកុសលធម៌: តាមរយៈព្រះសង្ឃ និងមនុស្សធម៌បានអប់រំ

ឲ្យអំពើ អសីលធម៌ អកុសលធម៌ ត្រូវបានកាត់បន្ថយ។ ពេលដែលទង្វើអសកម្មទាំងឡាយកាត់បន្ថយ បាននោះ សន្តិសុខសង្គមក៏មានស្ថេរភាព ហើយការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសនឹងបានកាន់តែងាយស្រួល។

សំណួរ:

តើនៅប្រទេសកម្ពុជាមានពុទ្ធរូបប៉ុន្មានបែប? ចូរប្រាប់។

ចម្លើយ:

នៅប្រទេសកម្ពុជាមានពុទ្ធរូបដូចជា៖

- ពុទ្ធរូបសមាធិ៖ គង់ពត់ព្រះភ្នែន ព្រហស្តស្តាំផ្ទារលើកព្រហស្តឆ្វេងតម្រួតលើព្រះភ្នែន ហៅថាវិតក៍ មុទ្រា
- ពុទ្ធរូបមារវិជ័យ៖ (កាលផ្ទាញ់មារ) គង់ពត់ព្រះភ្នែនដូចពុទ្ធរូបសមាធិដែរ ប៉ុន្តែព្រហស្តស្តាំផ្តាច់លើ ព្រះឧរុ(ភ្លៅ) ចង្កុលទៅផែនដី ព្រហស្តឆ្វេងផ្ទារជាក់លើព្រះឧរុ ហៅថាភូមិស្សស៍មុទ្រា។ ពុទ្ធរូបបែបនេះ បើគេគូរនៅជញ្ជាំងព្រះវិហារ ឬ លើផ្ទាំងក្រណាត់ឃើញសុទ្ធតែមានរូបពួកពលមារាធិរាជកាន់អាវុធ គ្រប់ដៃ។
- ពុទ្ធរូបសំដែងធម្មចក្រ៖ គង់ពត់ព្រះភ្នែនព្រះហស្តស្តាំក្តោបម្រាមធ្វើជារង់មូលដូចជារបកង់រទេះ ព្រហស្តឆ្វេងធ្វើអាការដូចព្រះហស្តស្តាំក៏មានជាក់លើព្រះឧរុក៏មាន ហៅថា ធម្មចក្រមុទ្រា(ឯកសារខ្លះ ធម៌ចក្រមុទ្រា)។
- ពុទ្ធរូបបែបនេះ បើគេគូរតែងតែមានរូបបញ្ជាវគ្គិភក្តិកំពុងអង្គុយ គោរពស្តាប់ធម្មចក្ខុប្បវេណីសូត្រដែល ជាបឋមទេសនាពុទ្ធរូបប្រទានអភ័យ៖ ជាតំណាងកាលដែលព្រះអង្គសំដែងធម៌ប្រោសសត្វក្នុងទីណា មួយមានព្រាកាយឈរក៏មានគង់ពត់ព្រះភ្នែនក៏មាន ព្រះហស្តស្តាំរាចេញទៅមុខ ព្រហស្តឆ្វេងសយ៉ុង ចុះហៅថា អភ័យមុទ្រា។
- ពុទ្ធរូបប្រទានពរ៖ ព្រះហស្តទាំងពីរសយ៉ុងចុះ បែរចាតព្រះហស្តទៅខាងមុខ គង់ពត់ព្រះភ្នែនក៏មាន ទ្រង់ឈរក៏មានជាតំណាងកាលបរិស័ទណាមួយចូលមកថ្វាយបង្គំដោយត្រូវការចង់ជួប ចង់ឃើញក្តី ក្រាបទូលសួរធម៌អាថ៌ចំពោះព្រះអង្គហៅថា វរមុទ្រា។
- ពុទ្ធរូបទ្រង់ឈរឧបបាត្រ៖ ជាតំណាងកាលដែលព្រះអង្គទ្រង់និមន្តបិណ្ឌបាតហៅថា បាត្រាទាន មុទ្រា។
- ពុទ្ធរូបទ្រង់ផ្ទុះ ជាតំណាងកាលដែលព្រះអង្គផ្ទុះផ្ទៀងព្រះកាយទៅខាងស្តាំ ព្រះបាតឆ្វេងតម្រួតលើ ព្រះបាទស្តាំដោយទ្រង់ផ្ទុះធម្មតាក្តី បរិនិព្វានក្តី ហៅថា សយនមុទ្រា។
- ពុទ្ធរូបប្រក់នា៖ ជាតំណាងកាលព្រះអង្គគង់នៅភ្លឺស្រះមុចលិន្ទដែលក្នុងពេលនោះមភ្លៀងបង្ករខ្លាំង មាននាគរាជមកពេនព័ទ្ធព្រះអង្គ បើកពពារគ្របបាំងលើព្រះអង្គ ដើម្បីការពារភ្លៀង។

សរុបមក ពុទ្ធរូបទាំង៨ខាងលើនេះ នៅប្រទេសខ្មែរយើងគេមិនទាន់តែរចនាដោយឆ្លាក់ឈើ ឬ វិ
បោះពុម្ពដោយស៊ីម៉ង់ទេ ឃើញគេគូរនៅតាមជញ្ជាំងព្រះវិហារក៏មាន លើក្រណាត់ក៏មាន គឺគេគូរ
តាមរឿងពុទ្ធប្រវត្តិ។

សំណួរ:

ចូររៀបរាប់ពណ៌សំពត់ប្រចាំថ្ងៃដែលមានក្នុងទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីខ្មែរ។

ចម្លើយ:

ពណ៌សំពត់ប្រចាំថ្ងៃដែលមានក្នុងទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីខ្មែរមានគឺ៖

- ថ្ងៃអាទិត្យ ប្រើពណ៌ក្រហម មានន័យថា វិភាគ
- ថ្ងៃចន្ទ ពណ៌លឿងទុំ សន្តិភាព
- ថ្ងៃអង្គារ ពណ៌ស្វាយ ភក្តីភាព
- ថ្ងៃពុធ ពណ៌ស៊ីលៀប តម្លាភាព
- ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ពណ៌បៃតង ក្តីសង្ឃឹម
- ថ្ងៃសុក្រ ពណ៌ខៀវ មេត្រីភាព
- ថ្ងៃសៅរ៍ ពណ៌ព្រីងទុំ ទុក្ខកង្វល់

សំណួរ:

មុននឹងឈានដល់ដំណាក់កាល រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ តើខ្មែរយើងធ្វើពិធីអ្វីខ្លះ?

ចូររៀបរាប់ត្រួសៗ។

ចម្លើយ:

មុននឹងឈានដល់ដំណាក់កាល រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ខ្មែរយើងធ្វើពិធីមួយចំនួនដូចជា៖

- ពិធីចែចូវ៖ ម្តាយឪពុកឬអាណាព្យាបាលខាងប្រុសត្រូវរំលឹកមនុស្សដែលចាញ់តិប្បដ្ឋាប់ស្និតស្នាល
នឹងមាតាបិតាឬអាណាព្យាបាលខាងស្រី ជាអ្នកដែលមានគួរស្រករ(មានខាន់ស្លា)និងមានជីវិតរស់នៅ
ទាំងពីរ(មិនបាក់បែក)ឲ្យទៅសួរនិយាយចែចូវគឺមានន័យថាស្លាបសទង់មើលសិនអស់វារៈ៣ដង។
- ពិធីដណ្តឹង៖ ក្រោយពីបានចែចូវរួចសព្វគ្រប់ហើយខាងស្រីបើកឲ្យផ្លូវដើរជណ្តើរឡើង ហើយអ្នក
តំណាងឲ្យគ្រួសារខាងប្រុសសៅថា អ្នកផ្លូវចៅមហា មានភារៈជាអកចូលដណ្តឹងនិយាពិគ្រោះគ្នា
ជាមួយតំណាងគ្រួសារខាងស្រីហៅថា មេបា។ការពិគ្រោះនេះធ្វើឡើងរយៈពេល៣ថ្ងៃគឺ៖
លើកទី១ មិនទាន់សម្រេចចិត្តភ្លាមទេ
លើកទី២ គេធ្វើពិធីស៊ីស្លាកន្សែង
លើកទី៣ គេធ្វើពិធីស៊ីស្លាបញ្ចប់ពាក្យ(នៅសម័យបុរាណពិធីទី៣នេះមានការឲ្យកូនប្រុសនៅបម្រើ
គ្រួសារខាងស្រីដំបូងសាកល្បង។

- ពិធីជូនកំណត់(ពិធីជូនពលរដ្ឋ): កាលដល់ឧកាសណាមួយដ៏សមគួរហើយត្រូវជូនពលរដ្ឋកំនត់ថ្ងៃខែដែលនឹងរៀបមង្គលការឲ្យទៅខាងស្រីជាបសូមអនុញ្ញាតិរៀបការកូនតាមកំនត់នោះ។

សំណួរ:

តើពាក្យអាពាហ៍ពិពាហ៍មានន័យដូចម្តេច? ពិធីនេះធ្វើឡើងដើម្បីអ្វី?

ចម្លើយ:

តាមប្រពៃណីនៅប្រទេសឥណ្ឌាសម័យបុរាណពិធីមង្គលការកូនមាន២យ៉ាង គឺនាំកូនស្រីទៅរៀបការនៅខាងកូនប្រុសហៅថា អវាហមង្គល ឬនាំកូនប្រុសទៅរៀបការនៅខាងស្រីហៅថា វិវាហមង្គល។

ដោយខ្មែរយើងទទួលអរិយធម៌មកពីឥណ្ឌា តែខ្មែរចេះការលែងឲ្យទៅជារបស់ខ្លួនទើបខ្មែរយើងប្រារព្ធប្រពៃណីនេះដោយឲ្យតំលៃលើកូនស្រីជាង(របបមាតាធិបតេយ្យ)គឺនាំកូនប្រុសទៅរៀបការនៅផ្ទះកូនស្រីតែហៅគួបទាំងពីរថា អាពាហ៍ពិពាហ៍។

គោលបំណងនៃពិធីនេះធ្វើឡើងដើម្បី:

- ប្រកាសប្រាប់ឡើងជាផ្លូវកដល់សាច់សារលោហិតញាតិមិត្ត នៃគូរស្វាមីទាំងពីរគេបានក្លាយជាគូរស្រករ
- បង្កើតនូវអនុស្សាវរីយ៍ដ៏ស្ម័គ្រចិត្ត សម្រាប់គូរស្រករថ្មីឲ្យចេះរួមរស់ជាមួយគ្នាបានយូរអង្វែង
- ជាការតបស្នងសងគុណមាតាបិតាទាំងសងខាង ដែលបានចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូនចៅតាំងពីតូចរហូតបានដល់ថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
- រក្សាប្រពៃណីដ៏ល្អផ្ទៃផងនៃប្រជាជនខ្មែរ ដែលធ្លាប់មានតាំងពីបុរាណមក។

សំណួរ:

នៅប្រទេសកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចចម្រុះ។ តើក្នុងប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចចម្រុះមានសេដ្ឋកិច្ចអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់ពីលក្ខណៈសម្បត្តិ និងគុណវិបល្លាសនៃសេដ្ឋកិច្ចនីមួយៗ។ (ប្រឡងទូទាំងប្រទេស ០៦.០៥.០៦)

ចម្លើយ:

នៅប្រទេសកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចចម្រុះ។ ក្នុងប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចចម្រុះមានដូចជា៖

១.សេដ្ឋកិច្ចប្រពៃណី៖ ជាសេដ្ឋកិច្ចដែលធ្វើបន្តពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយទៀតតាមរបៀបផ្ទេរទ្រព្យផលិតកម្មបែបបុរាណហើយផលិតផលទទួលតាមយថាផល។

គុណសម្បត្តិ

- បង្កឲ្យមានមុខរបរចាំបាច់តាមជំនាញអាចម្ចាស់ការរស់បាន
- មានសេរីភាពក្នុងមុខរបរផលិតកម្ម ឬមានស្វ័យភាពក្នុងអាជីព

- ប្រើប្រាស់ប្រភពទុនតិច និងអាចមានលទ្ធភាពធ្វើបានគ្រប់ៗគ្នា
- មិនកង្វះដល់រដ្ឋ និងរដ្ឋាភិបាលក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងមុខជំនាញ
- មិនកង្វះដល់រដ្ឋ និងរដ្ឋាភិបាលក្នុងការរកការងារឲ្យធ្វើ

គុណវបត្តិ

- ខៀនផលិតកម្មនិងសេដ្ឋកិច្ចខ្លួនមិនបានចូលរួមក្នុងផលិតកម្មទំនិញនាំចេញ
- ផលិតបានបន្តិចបន្តួចគ្រប់គ្រងនិងចង្ហើមក្រពះ ពិបាកក្នុងការលើកកម្ពស់គុណភាពនៃជីវិត
- ពិបាករកទីផ្សារក្តាប់ទីផ្សារមិនបានហើយអាចផលិតខុសឬលើសតម្រូវការ
- អាចខាតទុនឬធ្លាក់ខ្លួនក្រដូបគ្រោះទុក្ខប្រសិនបើមានគ្រោះធម្មជាតិ
- មិនបានចូលរួមចំណែកខ្លាំងក្លាក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ

២. សេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋ៖ ជាសេដ្ឋកិច្ចដែលមធ្យោបាយផលិតកម្មគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលហើយផលិតផលតាមផែនការកំណត់។

គុណសម្បត្តិ

- ទំនិញមានតម្លៃថោកប្រជាជនអាចប្រើប្រាស់បានគ្រប់ៗគ្នា
- តម្លៃទំនិញមានលំនឹង(តុល្យភាព)និងគ្មានចិត្តវណ្ណៈ
- គ្មានការប្រើល្បិចកលផ្តល់រំលំគ្នារវាងក្រុមហ៊ុន និងក្រុមហ៊ុនណាឡើយ
- រដ្ឋក្តាប់បានល្អិតល្អន់លើមុខទំនិញ(គ្មានការក្លែងបន្លំទំនិញក្លែងក្លាយ និងទំនិញហួសកាលកំណត់ប្រើ ប្រាស់ឡើយ)
- មានការសន្សំសំចៃរត់គេចដើម និងថែរក្សាការពារបរិស្ថានបានល្អ

គុណវិបត្តិ

- គិតតែពីបរិមាណជាងគុណភាព
- សមិទ្ធផលមិនសូវមានការរីកចម្រើនព្រោះគ្មានការប្រកួតប្រជែងដណ្តើមទីផ្សារ
- ប្រជាពលរដ្ឋមិនអាចជ្រើសរើសទំនិញតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួនឡើយ ព្រោះផលិតផលមិនសូវសម្បូរបែប
- រដ្ឋអាចទទួលបានការខាតបង់ដោយសារការផលិត មិនតាមតម្រូវការរបស់ប្រជាជន

៣. សេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ៖ ជាសេដ្ឋកិច្ចមានចរិតសកម្មភាពលក់និងទិញនៅលើទីផ្សារ។ មធ្យោបាយផលិតកម្ម សិទ្ធិកំណត់ហើយផលិតផលសមតាមតម្រូវការនិងការផ្គត់ផ្គង់។

គុណសម្បត្តិ

- មានការប្រកួតប្រជែងផលិតផលនៅលើទីផ្សារយ៉ាងស្រួចស្រាល
- ផលិតផលសម្បូរបែប
- ផលិតផលមានការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកគុណភាព និងឈានដល់ទំនើបកម្ម

- មានគំនិតច្នៃប្រឌិតខ្ពស់ដើម្បីដណ្តើមទីផ្សារ
 - ប្រជាជនអាចជ្រើសរើសទំនិញតាមតម្រូវការ និងលិខិតភាពរបស់ខ្លួន
- គុណវិបត្តិ**

- ទំនិញមានចរិតវណ្ណៈ (អ្នកមានប្រើរបស់ទំនើប អ្នកក្រគ្មានប្រាក់ទិញ)
- តម្លៃទំនិញគ្មានតុល្យភាព ព្រោះអនុលោមតាមការផ្គត់ផ្គង់ និងតម្រូវការទីផ្សារ
- មានការប្រើល្បិចផ្តល់រំលឹកយកឈ្នះរៀងៗខ្លួនដើម្បីដណ្តើមទីផ្សារ
- អ្នកមានទុនតិចត្រូវក្ស័យធន បាត់អាជីព
- ខ្វះខាតយុត្តាធិការដើម និងបំពុលបរិស្ថាន

សន្និដ្ឋាន៖ បច្ចុប្បន្នការអនុវត្តប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចចម្រុះ គឺជាគោលនយោបាយជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ជាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការស្តារ កសាង និងពង្រីកវិស័យសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ សេដ្ឋកិច្ចចម្រុះផ្តល់នូវវិធីដ៏មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់ សេវាកម្មនិងផលិតផលដល់អតិថិជន។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបទាមទារឲ្យរដ្ឋាភិបាលត្រូវតែព្រឹងស្ទើរ ភាពនយោបាយ សង្គមកិច្ច និងរក្សាសន្តិសុខសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គមបានល្អដើម្បីទាក់ទាញវិនិយោគិនក្នុងនិងក្រៅប្រទេសរួមកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងនិស្សិតដៅពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារអន្តរជាតិថែមទៀត។

សំណួរ៖

តើស្ត្រីដែលទទួលបានការអប់រំខ្ពស់ មានសមត្ថភាពអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ៖

ស្ត្រីដែលទទួលបានការអប់រំខ្ពស់ មានសមត្ថភាពដូចជា៖

ក. កសាង និងអនុវត្តផែនការគ្រួសារ

- ផែនការចំណូលចំណាយក្នុងគ្រួសារមានតុល្យភាព ដើម្បីជីវភាពក្នុងគ្រួសារ រកប្រាក់ចំណូលចំណាយ
- ផែនការពន្យាកំណើត និង ការកំណត់ចំនួនសមាជិកគ្រួសារតាមបំណងប្រាថ្នា(មានបុត្រតាមផែនការ)
- បន្ស៊ី ឬ ផ្សារភ្ជាប់ផែនការក្នុងគ្រួសារជាមួយសកម្មភាពសង្គម ឬ ផែនការការអារធានាឲ្យបានពារលូន ដើម្បីធ្វើឲ្យសម្រេចទាំងផែនការគ្រួសារ ការងារ និង ទាំងសកម្មភាពសហគមន៍/សង្គម

ខ. អប់រំគ្រួសារ

- អប់រំប្តីដោយផ្ទាល់ ឬប្រយោល ដើម្បីឲ្យប្តីដើរតាមគន្លងសីលធម៌សង្គមបានត្រឹមត្រូវ និង ស្របតាមគោលដៅ និងបំណងប្រាថ្នារបស់ខ្លួន ពិសេសចេះការពារខ្លួនកុំឲ្យមានជំងឺអេដស៍...
- អប់រំកូនចៅឲ្យទំលាប់អនុវត្តវិន័យគ្រួសារ ប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ ការប្រឹក្សាផ្នែកសាសនា ច្បាប់សង្គម សីលធម៌សង្គម វិន័យការងារ អប់រំអនាម័យសុខភាពដល់សមាជិកគ្រួសារ...

- ជួយបង្កាត់បង្រៀនកូនចៅ ឬយ៉ាងហោចណាស់ក៏ត្រូវឆ្លៀតពេលពិនិត្យតាមដានការសិក្សារបស់កូនចៅ និង អាចឈានទៅដល់ការជួយបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដល់កូនចៅសម្រាប់ទុកជាអាជីពនាពេលអនាគត

គ. រក្សាសុខភាពគ្រួសារ

- ចេះរក្សាសុខភាពផ្ទាល់ខ្លួនជាប្រចាំ ជាពិសេសត្រូវចេះថែរក្សាសុខភាពមុន និង ក្រោយពេលសម្រាលបុត្រ។
- ចេះចាត់ចែងចាក់ថ្នាំបង្ការឲ្យកូន ថែរក្សាសុខភាពសមាជិកគ្រួសារឲ្យចេះអនាម័យខ្លួនប្រាណ និងចេះ អនុវត្តតាមវេជ្ជបញ្ជា
- ចេះរក្សាអនាម័យសុខភាពគ្រួសារដូចជា អនាម័យខ្លួនប្រាណ សម្លៀកបំពាក់ ម្ហូបអាហារ ផ្ទះ សម្បែង ភូមិឋាន សហគមន៍។

ឃ. អនុវត្តសិទ្ធិអំណាច

- សិទ្ធិស្មើភាពគ្នារវាងប្តី ប្រពន្ធ ក្នុងការចាត់ចែងទុកដាក់ៈការប្រើប្រាស់ទ្រព្យធន ការគ្រប់គ្រងប្រើប្រាស់ ប្រាក់ចំណូលចំណាយ ការចាត់ចែងឲ្យកូនសិក្សារៀនសូត្រ និងការឲ្យកូនបន្តការសិក្សាលើជំនាញឯក ទេស ការសម្រេចកិច្ចការក្នុងគ្រួសារលើអចលនទ្រព្យ ការទុកដាក់កូនចៅឲ្យមានគ្រួសារ និងការចែករំលែកទ្រព្យសម្បត្តិដល់កូននៅពេលដែលមានគ្រួសារ។ល។
- ធ្វើឲ្យស្វាមី និង សង្គមទទួលស្គាល់ពីតម្លៃ និង សិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនព្រមទាំងស្គាល់ពីសមត្ថភាពរបស់ ខ្លួនជាករិយា។
- សិទ្ធិអំណាចជ្រើសរើសមុខរបរ ឬ ការងារ ឬ ចូលរួមសេវាកម្មសាធារណៈក្នុងការរកប្រាក់ចំណូលបន្ថែមដោយភាពម្ចាស់ការដើម្បីផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ ឬដោះស្រាយបញ្ហាចំពោះមុខដែលកើតឡើងជាយថាហេតុ

ង. អភិវឌ្ឍ

- ផ្នែកតំលៃៈ រំដោះខ្លួនឲ្យផុតពីទាសភាពនៃគ្រួសារ ទាសភាពនៃស្នេហា មិនពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើសេដ្ឋកិច្ចប្តី មានតម្លៃស្មើនឹងបុរសអាចរស់ដោយឯករាជ្យម្ចាស់ការ អាចគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងបាន...
- ផ្នែកឥរិយាបថៈ មានជំនឿជាក់លើខ្លួនឯងចេះទុកចិត្តលើខ្លួនឯង និងអាចចាត់ចែងក្នុងគ្រួសារបានទាំងស្រុង ឬអាចមានលទ្ធភាពចិញ្ចឹមកូនចៅនៅពេលដែលគ្មានប្តី
- ផ្នែកសង្គមៈ ធ្វើឲ្យសង្គមមានការរីកចម្រើន សប្បុរសធនមនុស្សកាត់បន្ថយបានភាពក្រីក្រគ្មានកើតអំពើអនាចារ្យ គ្មានការជួញដូរផ្លូវភេទ គ្មានការរើសអើងមនុស្ស ឬវណ្ណៈ និងចេះថែរក្សាមនុស្សនិងវប្បធម៌ ជាតិ...។

សំណួរៈ

តើកូនល្អ មិត្តល្អ សិស្សល្អ និង ពលរដ្ឋល្អមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចម្តេចខ្លះ?

ចម្លើយ:

**កូនល្អ មិត្តល្អ សិស្សល្អ និង ពលរដ្ឋល្អមាន
លក្ខណៈសម្បត្តិដូចជា៖**

កូនល្អ៖

- ជាកូនដែលមានអត្តចរិតស្អាតបូកសុភាពរាបសា ទន់ភ្លន់
- ស្តាប់ដំបូន្មានឪពុកម្តាយ គោរពចាស់ទុំ ព្រឹទ្ធាចារ្យ ព្រះសង្ឃ ចេះជួយកិច្ចការឪពុកម្តាយ បងប្អូន ជីដូនជីតា ចេះថែទាំប្អូនតូចតាចតាមសមត្ថភាព និង លទ្ធភាព
- ស្រឡាញ់ពលកម្ម អនាម័យ ការពារបរិស្ថាន ស្រឡាញ់ការអប់រំកាយ និងកីឡា
- ចេះសន្សំសំចៃថវិកា និង ថែទាំសម្ភារដើម្បីជួយសម្រួលដល់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់គ្រួសារ
- ចេះថែរក្សា ការពារកិត្តិយសគ្រួសារ និងមិនធ្វើឲ្យមាតាមិតា ក្រុមគ្រួសារពិបាកចិត្ត ឬខកចិត្តដោយប្រការណាមួយ

សិស្សល្អ

- ជាសិស្សដែលមានសេចក្តីឧស្សាហ៍ព្យាយាមរៀនសូត្រ និងរៀនពូកែ
- គោរពបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងសាលារៀន គោរពគ្រូ មករៀនទៀងទាត់ពេលវេលា
- មានស្មារតីស្រាវជ្រាវបំពេញបន្ថែមចំនេះដឹង
- ចូលរួមសកម្មភាពសង្គម ក្លឹបសិក្សាទាំងក្នុងសាលា និង ក្នុងសហគមន៍
- មិនបង្កការលំបាកដល់សាលារៀន ការពារកិត្តិយសសាលា

មិត្តល្អ

- ធ្វើខ្លួនឲ្យល្អទប់នឹងបាតុភាពអសកម្មក្នុងសង្គម
- មានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយមិត្តភក្តិទាំងក្នុង និង ក្រៅសាលា មានចិត្តស្រលាញ់មិត្តភក្តិ ជួយគ្នាទៅវិញ ទៅមក
- ចេះដាស់តឿនមិត្តភក្តិដែលគេច និង បោះបង់ការសិក្សាឲ្យវិលត្រឡប់មករៀនសូត្រវិញ
- មានស្មារតីឧស្សាហ៍ព្យាយាម មានអំណត់អត់ធន់ ពិសេសជួយមិត្តភក្តិដែលក្រីក្រ និង ចូលរួមសកម្មភាពសិល្បៈ ការអប់រំកាយ កីឡា និងមានវិធានការការពារជំងឺដើម្បីថាមពល និងសុខភាពល្អ

ប្រសើរ

- មិនបង្កការលំបាកដល់មិត្តភក្តិ

ពលរដ្ឋល្អ

- អត្តចរិត ឬកពារល្អ
- សីលធម៌រស់នៅល្អ
- គោរពច្បាប់សង្គម
- ចូលរួមការពារច្បាប់សង្គម
- ចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍សង្គម
- មិនបង្កការលំបាកដល់សង្គម
- មិនបង្កកង្វល់ដល់អ្នកដទៃ
- ស្រឡាញ់ថែរក្សាការពារ សម្បត្តិសាធារណៈ
- ស្រលាញ់ថែរក្សាការពារ សម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិមាតុភូមិ

សំណួរ:

តើការចូលរួម មានផលប្រយោជន៍ដូចម្តេចខ្លះចំពោះកូនស្រី និងការប្តូររៀនមានផលប្រយោជន៍ដូចម្តេចចំពោះកូនប្រុស?

ចម្លើយ:

ការចូលរួម មានផលប្រយោជន៍ចំពោះកូនស្រី និងការប្តូររៀនមានផលប្រយោជន៍ចំពោះកូនប្រុសគឺ៖
ក.កូនស្រីទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការចូលរួមលើផ្នែក៖

- សម្ផស្ស សាច់ស្អាត ស្រស់ផ្សេងៗតាមរយៈការបន្តិកសាច់ក្នុងម្ហូប ការអនុវត្តអនាម័យខ្លួនប្រាណពេលពេញវ័យគ្រប់ការ ការអប់រំសុខភាព
- ចំណេះដឹងទូទៅ(លេខនព្វន្តអក្សរ ច្បាប់ស្រី ច្បាប់ពាក្យចាស់) ដើម្បីប្រតិបត្តិក្នុងជីវភាពរស់នៅជាក់ស្តែង
- ចំណេះធ្វើ ឬចំណេះជំនាញវិជ្ជាជីវៈ តាមរយៈសកម្មភាពប្រតិបត្តិ(ធ្វើម្ហូប ត្បាញ រវៃ ដេរប៉ាក់...)
- យល់ដឹងពីតួនាទីជាភរិយាល្អៈ ជាស្រ្តីមេផ្ទះ ចេះគ្រប់គ្រងចាត់ចែងកិច្ចការងារក្នុងគ្រួសារ ចេះគ្រប់គ្រង ប្រើប្រាស់ទ្រព្យ(ស្រីគ្រប់លក្ខណ៍)
- ផ្លូវចិត្តៈមានសីលធម៌រស់នៅសមជាស្រ្តី គោរពទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី មិនភ្លើតភ្លើន ឧស្សាហ៍ព្យាយាម អត់ធ្មត់មានចិត្តបុណ្យទឹកចិត្តកតញ្ញ ដឹងខុសត្រូវស្គាល់គុណស្គាល់ទោស...

ខ. កូនប្រុសទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការប្តូររៀនគឺ៖

- មានចំណេះដឹងផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ លេខនព្វន្តអាចយកទៅប្រើការបានក្រោយពីការចាក់សិក្ខាបទ ឬក្រោយពីមានគូស្រករ។

- មានចំណេះវិជ្ជាជីវៈ(ជាងសំណង់ អ្នកព្រហ្មចារិយបែបបុរាណ សិប្បករ) ដែលអាចយកទៅប្រកបមុខ របរក្រោយពីការលាចាកសិក្ខាបទ។
- មានសីលធម៌រស់នៅល្អអារម្មន៍នឹងនរ មិនភ្លើតភ្លើនចេះអត់ធ្មត់ សន្សំសំចៃ រស់នៅសាមញ្ញប្រកាន់ខ្ជាប់ដំណោះស្រាយដោយអហិង្សា មានសទ្ធាជ្រះថ្លាមានសាមគ្គីភាពទូលំទូលាយ...។
- មានទំលាប់រស់នៅល្អ ចេះអនាមយ័(ហូបស្អាត ផឹកស្អាត រស់នៅស្អាត ហូបទៀងទាត់ពេល...)
- មានចំណេះដឹងច្បាប់ផ្សេងៗ សំរាប់ប្រតិបត្តិក្នុងជីវិតរស់នៅជាក់ស្តែង ក្នុងសង្គមនិងសហគមន៍មិនប្រព្រឹត្តអំពើអបាយមុខ។

សំណួរ

តើវត្ថុអារាមពុទ្ធសាសនាមានតួនាទីដូចម្តេចខ្លះចំពោះសង្គមខ្មែរ?

ចម្លើយ:

វត្ថុអារាមពុទ្ធសាសនាមានតួនាទីចំពោះសង្គមខ្មែរជាកន្លែង៖

- ថែរក្សា និងផ្សព្វផ្សាយទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី(ភាសា សិល្បៈ កីឡា ប្រពៃណី អាពាហ៍ពិពាហ៍ បុណ្យតាមប្រពៃណី...)
- ប្រមូលផ្តុំ និងពង្រឹងសាមគ្គីប្រជាជាតិដើម្បីរួមគ្នាធ្វើបុណ្យទាន
- ប្រមូលផ្តុំកម្លាំងសាមគ្គី កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក្នុងសហគមន៍
- ព្យាបាលជំងឺបែបបុរាណទាំងជំងឺផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត
- សង្គ្រោះកុមារកំព្រា ជនអនាថា ចាស់ជរាគ្មានទីពឹង
- អប់រំសីលធម៌ពុទ្ធសាសនាបង្កើតសទ្ធាជ្រះថ្លា ការលះបង់ដើម្បីផលប្រយោជន៍រួម
- ដោះស្រាយទំនាស់ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងសន្តិវិធី និងសីង្សា
- រក្សាទុកគម្ពីរក្បួនខ្នាតទាក់ទងនឹងព្រះពុទ្ធសាសនា ល្បែងប្រជាប្រិយ រឿងនិទាន។ល។
- បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ(ជាងសំណង់ ជាងចំលាក់ អាចារ្យ សិប្បកម្ម...)
- ផ្តល់ចំណេះដឹងវប្បធម៌ទូទៅ(អក្សរសាស្ត្រ លេខ នព្វន្ត ច្បាប់ផ្សេងៗ ល្បែងប្រជាប្រិយ)
- ផ្តល់សម្ភារៈអោយសមាជិកសហគមន៍ ប្រើប្រាស់មិនយកកំរៃ
- អប់រំអត្តចរិត ផ្លូវចិត្តមនុស្ស កុំអោយភ្លើតភ្លើន
- អប់រំសុខភាព អនាមយ តាមរយៈសកម្មភាពប្រតិបត្តិផ្ទាល់
- ផ្តល់សមត្ថភាពធ្វើជាភ្នាក់ងារ តាមរយៈការទេសនា(ទេសតែពីរប្រទេសតែបី)

សំណួរ:

ដើម្បីសំរេចបាននូវសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំចំនេះទូទៅមូលដ្ឋាន ៩ឆ្នាំ សាមីខ្លួននិងអ្នកពាក់ព័ន្ធ(បុគ្គល រឺស្ថាប័ន)នីមួយៗមានករណីកិច្ចដូចម្តេចខ្លះ?

ចម្លើយ:

ដើម្បីសំរេចបាននូវសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំចំនេះទូទៅមូលដ្ឋាន ៩ឆ្នាំ តើសាមីខ្លួននិងអ្នកពាក់ព័ន្ធ(បុគ្គល រឺ

ស្ថាប័ន)នីមួយៗមានករណីកិច្ចដូចជា៖

សមីខ្លួនផ្ទាល់

- ខិតខំព្យាយាមរៀនសូត្រ ស្វ័យសិក្សា និងស្រាវជ្រាវ។
- យកចិត្តទុកដាក់រាល់កិច្ចការរបស់គ្រូ និងសាលារៀន។
- គោរព និងអនុវត្តតាមវិន័យ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងសាលារៀន និងច្បាប់សង្គម ឬ នីយ័តភាពសិក្សាទៀងទាត់។
- គោរព និងអនុវត្តតាមការទូន្មាន អប់រំរបស់មាតាបិតា ឬអាណាព្យាបាល និងគ្រូបាធាន។
- ចេះរស់នៅក្នុងសង្គម មានសាមគ្គីភាព រក្សាមិត្តភាព ចេះរក្សាសុខភាព។

គ្រូសារ(មាតាបិតា ឬអាណាព្យាបាល និងបងប្អូន)

- បញ្ជូនកូនឲ្យទៅសាលារៀន
- ផ្គត់ផ្គង់កូនឲ្យរៀនសូត្រ ឬបង្កលក្ខណៈ និងឱកាសឲ្យកូនបានរៀនសូត្រ ទាំងនៅសាលារៀននិងនៅផ្ទះ។
- តាមដានការសិក្សារបស់កូនជាប្រចាំនិងមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយសាលារៀន លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ ហើយជាពិសេសគឺគ្រូប្រ ចាំថ្នាក់(គ្រូទទួលបន្ទុក)
- អប់រំដាស់តឿនកូនឲ្យរៀនសូត្រ ធ្វើរាល់កិច្ចការរបស់គ្រូ និងកិច្ចការសាលា។
- លើកទឹកចិត្តឲ្យកូនខិតខំរៀនសូត្រ។
- បង្រៀនកូននៅផ្ទះបន្ថែម ជួលអ្នកផ្សេងឲ្យបង្រៀនបើអាច។

សាលារៀន ឬ នាយ នាយិកា និងគ្រូ

- គ្រប់គ្រងវិន័យ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង សកម្មភាពបង្រៀននិងរៀន។
- អប់រំទូន្មានប្រៀបប្រដៅសិស្ស។
- តាមដានគ្រប់សកម្មភាពរបស់សិស្ស និងមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយមាតាបិតា ឬអាណាព្យាបាល សិស្ស ពិសេសយកចិត្ត ទុកដាក់ចំពោះសិស្សទុគ៌ត ក្រីក្រ។
- ផ្តល់ចំណេះដឹង ជំនាញងាយៗ បំណិនជីវិត និងបរិស្ថាន។
- សហការល្អជាមួយសហគមន៍ និងរដ្ឋអំណាចមូលដ្ឋាន។

រដ្ឋាភិបាល និង ក្រសួង

- បង្កើតសាលារៀន និងរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអ្នកអប់រំ។
- ពង្រឹងការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូគ្រប់កម្រិត។
- ជួលគ្រូបង្រៀន។
- រៀបចំកម្មវិធីសិក្សាឲ្យបានម៉ត់ចត់ ច្បាស់លាស់ សមស្របមានស្តង់ដា។
- ពង្រឹងគុណភាពអប់រំ។

សហគមន៍

- ចូលរួមជួយកសាង ថែរក្សា ការពារ មូលដ្ឋានសម្ភាររូបវន្ត។

- ជម្រុញមាតាបិតា អាណាព្យាបាល ឲ្យបញ្ជូនកូនទៅសាលារៀន។
- ចូលរួមគ្រប់គ្រងទុនវិនិយោគសម្រាប់វិស័យអប់រំ។
- ចូលរួមតាមដាលការសិក្សារបស់កុមារ។
- ចូលរួមសហការបង្កើតថ្នាក់អក្ខរកម្ម ថ្នាក់បំពេញវិជ្ជា សម្រាប់មនុស្សពេញវ័យ។

អាជ្ញាធរដែនដី

- រក្សាការពារសុវត្ថិភាពសង្គម សន្តិសុខសាធារណៈ។
- គ្រប់គ្រងស្ថិតិផែនការអប់រំ។
- ចាត់វិធានការធានានិរន្តរភាពសិក្សា។
- ទប់ស្កាត់បាតុភាពអសកម្មនៅជុំវិញសាលារៀន។
- បំផុស និងសម្រួលឲ្យប្រជាជនជួយផ្គត់ផ្គង់ និងសហការជាមួយសាលារៀន។

សង្គមស៊ីវិល ឬអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល

- រួមចំណែកជួយជនងាយរងគ្រោះ ឬ ក្មេងអនាថាឲ្យបានចូលរៀន។
- រួមចំណែកបង្កើនថ្នាក់ពិសេស ថ្នាក់សមាហរណ៍។
- រួមចំណែកលើកកម្ពស់វិស័យអប់រំក្នុងរង្វង់សមត្ថកិច្ចដើម្បីសម្រេចបានសិទ្ធិអប់រំរបស់កុមារ។
- ផ្តល់ជាថវិកា សំលៀកបំពាក់ សម្ភារសិក្សា...។
- ជួយបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្ស(វគ្គខ្លីៗ...)។

សំណួរ:

អំណាចកើតចេញពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ឥស្សរភាពកើតចេញពីការផ្តល់ផលប្រយោជន៍គ្នាទៅវិញទៅមក ហើយភាពជាបុគ្គលដ៏ឆ្លើយតបកើតចេញមកពីការមិនគិតតែផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។ ចូរបកស្រាយពន្យល់។

ចម្លើយ:

ក. អំណាច គឺជាកម្លាំងឬឥទ្ធិពលដែលអាចធ្វើអ្វីៗបាន។បកស្រាយ៖

- ក្នុងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ អំណាចកើតចេញពីប្រជាជន
- ប្រជាជនជាអ្នកជ្រើសរើស និងប្រគល់អំណាចអោយតំណាងរបស់ខ្លួន
- តំណាងប្រជាជនត្រូវយកអំណាច ដែលប្រជាជនប្រគល់អោយ ទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីបំពេញផលប្រយោជន៍រួម
- តំណាង និងប្រជាជនត្រូវតែចូលរួមពិគ្រោះយោបល់គ្នា ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ផលប្រយោជន៍រួម។ ឬតំណាង និងប្រជាជនត្រូវតែគោរពសិទ្ធិគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់។
- តំណាងប្រជាជនកើតចេញពីប្រជាជន ជាប់ប្រជាជន និងធ្វើអ្វីៗដើម្បីប្រជាជន។

ខ.ប្រជាជនបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រ ដើម្បីចូលរួមតាក់តែងច្បាប់ និងធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់...។

ខ. ឥស្សរភាព គឺភាពនៃអ្នកធំ ភាពជាសេរី ភាពជាម្ចាស់។ ដូចនេះអ្នកដឹកនាំ ប្រ.ជ ឬប្រធាន និងសមាជិកត្រូវ៖

- ចេះគោរពដល់ប្រយោជន៍គ្នាទៅវិញទៅមក។
- ចេះយោគយល់ និងអធ្យាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក។
- ចេះផ្តល់ទំនុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមក។
- ចេះគោរពផលប្រយោជន៍ជាតិ ឬប្រយោជន៍រួម។
- ចេះផ្តល់ឧកាសអោយគ្នាទៅវិញទៅមក។
- មិនត្រូវមានគំនិតរើសអើងគ្នាទៅវិញទៅមក។ ឧ.និយោជកត្រូវគិតពីផលប្រយោជន៍និយោជិកឬត្រូវគិតសុខទុក្ខរបស់និយោជិក។ រីឯនិយោជិកត្រូវគិតគូរគោរព និងយោគយល់ដល់និយោជកវិញដែរ, អ្នកមាន រក្សាខ្យល់ ដូចសំពត់ពង្រីក្រៅអ្នកប្រាជ្ញរក្សាខ្លៅ ដូចសំពៅនូវសំប៉ាន។

គ. ភាពជាបុគ្គលដ៏ឆ្លើម គឺភាពជាបុគ្គលដែលលេចធ្លោជាងគេ។ បកស្រាយបុគ្គលឆ្លើមជា

- បុគ្គលដែលមិនគិតពីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន
- ហ៊ានលះបង់គ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីផលប្រយោជន៍រួម
- ខិតខំបង្កើតបង្កើនស្នាដៃនានាដើម្បីជាគំរូ និងកេរដំណែលដល់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ
- បានកសាងសមិទ្ធផលប្រកបដោយទេពកោសល្យខ្ពស់ ដែលគ្មានអ្នកណាអាចធ្វើបាន
- បុគ្គលប្រកបដោយសីលធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់។ ឧ.ព្រហ្មទជ័យវន្តទី៧ ជាវិរក្សត្រង់ឆ្លើម, សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ «ជួនណាត» ជាព្រះសង្ឃដ៏ឆ្លើម, ព្រះភិរម្យភាសា «អ៊ូ ហៅ ក្រមង្គុយ» ជាការីដ៏ឆ្លើម។

សន្និដ្ឋាន៖ ចំនុចក. អំណាចមានស្ថេរភាពអាស្រ័យលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការល្អរវាងអ្នកដឹកនាំនិប្រជាជនរើស ហេតុម្យ៉ាងណា ផ្ទុយមកវិញបើគ្មានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទេនោះអំណាចគ្មានភាពគង់វង្សបានឡើយ។

ចំនុចខ. ឥស្សរភាពមានតម្លៃអាស្រ័យដោយសារការមិនប្រកាន់គំនិតអាត្មានិយម។ ផ្ទុយទៅវិញបើមនុស្សគ្រប់រូបគិតតែពីប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននោះធ្វើអោយសង្គមកើតមានភាពអនាធិបតេយ្យសង្គមអន់ថយ។

ចំនុច គ. សង្គមដែលសំបូរធនមនុស្សនិងបុគ្គលឆ្លើមច្រើនធ្វើឲ្យសង្គម រីប្រទេសនោះឈាន ទៅរកការអភិវឌ្ឍន៍មានស្ថេរភាព។

សន្និដ្ឋានរួម៖ រាល់សង្គមដែលមានការអភិវឌ្ឍន៍អាស្រ័យលើសង្គមនោះសំបូរទៅដោយប្រជាជនយល់និងស្គាល់ពីតម្លៃនៃអំនាចនិងអធិបតេយ្យភាពរបស់ខ្លួន។ ក្នុងការចូលរួមប្រសិនបើពួកគេយល់និងស្គាល់នូវតម្លៃទាំងនេះហើយនោះទើបធ្វើឲ្យពួកគេហ៊ានលះបង់អ្វីៗទាំងអស់ (កម្លាំងកាយ ចិត្ត ប្រាជ្ញា ស្មារតី និងសម្ភារៈ) ដើម្បីក្លាយជាជនដ៏ឆ្លើមសម្រាប់កេរដំណែលដល់ប្រទេសគេ។

សំណួរ:

ហេតុដូចម្តេចបានជាប្រាសាទអង្គរវត្តបែរមុខទៅទិសខាងលិច?

ចម្លើយ:

បានជាប្រាសាទអង្គរវត្តបែរមុខទៅទិសខាងលិចគឺ៖

- អង្គរវត្ត ជាអាជ្ញាធរតូចមួយដែលស្ថិតនៅក្នុងចំណុះរាជធានីធំគឺសោធរបុរៈត្រង់អាគ្នេយ៍។ ដូចនេះ បើតាមក្បួនរៀបចំទីក្រុងអង្គរវត្តដែលជាក្រុងតូចក្នុងរណបក្រុងធំ ជាប់ខាងត្រូវបែរមុខទៅរកក្រុងធំគឺ ខាងលិច។
- អង្គរវត្តត្រូវបានសាងឡើង ដើម្បីឧទ្ទិសថ្វាយដល់ព្រះនារាយណ៍ ដែលជាអាទិទេពនៃទិសបច្ចិម ព្រោះព្រះបាទសុរិយវរ្ម័នទី២ជាក្សត្រគោរពព្រះនារាយណ៍(ព្រះវិស្ណុ) រួចក្លាយខ្លួនជាអាទិទេពដោយ សន្មតក្រោយមក ការចូលទីវង្គតដូចមានបញ្ជាក់ក្នុងមរណនាមថាព្រះបរមវិស្ណុលោក។
- តាមរឿងព្រេងខ្មែរបានបញ្ជាក់ថា អង្គរវត្តនេះត្រូវបានសាងឡើងដោយព្រះវិស្ណុការ តាមបញ្ជា របស់ព្រះឥន្ទ្រដើម្បីថ្វាយចំពោះព្រះកេតុមាលា ដែលជាក្សត្រមានកំណើតនៅស្ថានមនុស្សលោក។
- ជាផ្លូវរបស់ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី២ “ទិសខាងលិចតំណាងមរណភាព”
- លក្ខនៈភូមិសាស្ត្រនៅខាងកើតអង្គរវត្តចង្អៀតនឹងដងស្ទឹងសៀមរាបគ្មានទីធ្លាសំរាប់រៀបចំពីធីផ្សេងៗបាន។

សំណួរ:

តើសីលធម៌ជាអ្វី? ក្នុងការរស់នៅមនុស្សត្រូវមានសីលធម៌អ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

សីលធម៌ ជាធម៌ដែលនាំមនុស្សឆ្ពោះទៅរកអំពើដែលជាកុសល ឬជាគន្លងនៃចរិយារបស់មនុស្ស ដែលរស់ប្រកបដោយគុណធម៌ដើម្បីរស់នៅសមរម្យក្នុងសង្គម ឬជាទ្រឹស្តី ពាក្យទូន្មានទាំងឡាយ ណាដឹកនាំមនុស្សទៅរកផ្លូវល្អ។

គុណធម៌ ជាតំលៃល្អដែលស្តែងចេញតាមរយៈកាយវិការ ចិត្តនិងសកម្មភាពរបស់មនុស្ស។

ក្នុងការរស់នៅមនុស្សត្រូវមានសីលធម៌ប្រាំយ៉ាងគឺ៖

- សីលធម៌ផ្ទាល់ខ្លួន៖ ដឹងខុសដឹងត្រូវ ល្អអាក្រក់ ស្គាល់គុណស្គាល់ទោស ក្លាហានហ៊ានទទួលខុស ត្រូវលើកតម្កល់ខ្លួន តាំងជាម្ចាស់នៃចិត្តរបស់ខ្លួនបាន។
- សីលធម៌ក្នុងគ្រួសារ៖ ស្គាល់នូវកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនជាម្តាយឪពុក ជាកូនជាបងប្អូន

ម្តាយឪពុកចំពោះកូនគឺត្រូវ៖

- ចិញ្ចឹមកូនមិនគិតពីការតបគុណវិញ
- ធ្វើអោយមានភាពសុខដុម

- ស្រលាញ់ឧប្បមកូនស្មើគ្នា
- អប់រំកូនឲ្យក្លាយទៅជាពលរដ្ឋល្អ

កូនចំពោះឪពុកម្តាយគឺត្រូវ៖

- គោរពតបស្នងគុណនិងចិញ្ចឹមបីបាច់លោកទាំងពីរឲ្យបានល្អ
- ថែរក្សាកិត្តិយសវង្សត្រកូលឲ្យបានល្អ
- ព្រាយាមរៀនសូត្រឲ្យបានល្អ
- ស្តាប់ដំបូន្មានជួយធ្វើការនិងរក្សារាល់ទ្រព្យសម្បត្តិសម្ភារៈដែលលោកបានផ្តល់ឲ្យ
- ប្រកាន់ឥរិយាបថឲ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះលោកទាំងពីរ

• សីលធម៌ក្នុងវិជ្ជាជីវៈ៖ មានមនសិការក្នុងការងារ រកស៊ីតាមសម្ភារៈ តាមសមាជិកពលកម្មមិនរំលោភសិទ្ធិអ្នកដទៃឬអ្នកដែលតូចជាងខ្លួន មិនធ្វើការហួសកំលាំងនាំអោយខូចសុខភាព។

• សីលធម៌ក្នុងសង្គម៖ មានសមត្ថភាពល្អ រស់នៅដោយភាគរភាព មិនបង្កទំនាស់ គោរពសិទ្ធិមនុស្ស ស្រលាញ់យុត្តិធម៌ ស្រលាញ់មនុស្សជាតិទូទៅ ចេះយកអាសាគ្នាទទួលស្គាល់ទុក្ខវេទនាអ្នកដទៃ

• សីលធម៌លើពិភពលោក៖ មានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយបរទេស មិនប្រកាន់ជាតិសាសន៍ ជំនឿសាសនា សហការនិងប្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍ ដើម្បីអភិវឌ្ឍរៀងៗខ្លួន។

សីលធម៌យល់តាមពុទ្ធសាសនាហឺនយានស្ថិតនៅត្រង់

- ការកសាងកុសលដូចជាចេះអាណិតអាសូរអ្នកខ្សត់ខ្សោយជាងខ្លួន(រឿងវេស្សន្តរ)
- ភាពពុំតបតនិងបាតុភូតទាំងឡាយដែលកើតមានឡើងពេលគឺ បើគេប្រឆាំងត្រូវថយខ្លួនចេញមិនត្រូវតបតនឹងអ្នកប្រឆាំងទេទោះបីគេថាចាញ់ក៏ដោយ
- ពលិកម្មដើម្បីអ្នកដទៃដូចជាសុខចិត្តពិបាកខ្លួនឯងដើម្បីឲ្យអ្នកដទៃបានសប្បាយ
- ការដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗដោយសន្តិវិធីទើបនៅគ្រប់ជាតិរបស់ព្រះពោធិសាត្វដូចមានអធិប្បាយនៅក្នុងគុម្ពីជាតកតែងសង្កេតឃើញថាការដោះស្រាយដោយសន្តិវិធីដូចរឿងព្រះវេសន្តរពេលប្រជានុរាស្ត្របំបរបងព្រះអង្គយល់ព្រមតាមការនេះ

សីលធម៌របស់ពុទ្ធសាសនាមហាយានស្ថិតនៅត្រង់

- ការងារនិយម សង្គមនិយម និង មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា

សីលធម៌របស់ សាសនាព្រាហ្មណ៍ដែលចាប់កំណើតពីស.វទី៩មុនគ.សស្ថិតនៅត្រង់

- ការគោរពអាទិទេព ការគោរពពាក្យសច្ចៈ

សីលធម៌របស់គ្រិស្តសាសនាស្ថិតនៅត្រង់

- ព្រះជួយមនុស្សទាំងអស់ឲ្យតែមនុស្សប្រាប់ការពិតដល់ព្រះគ្រីស្ទ

សីលធម៌របស់ឥស្លាមសាសនាចែងក្នុងគម្ពីរកូរ៉ានស្ថិតនៅត្រង់

- ផ្លូវគំនិតប្រសើរជាងផ្លូវកាយ ឲ្យបរិភោគចំពោះអ្នកដែលឃ្លាន

- ហាមមិនឲ្យសម្លាប់មនុស្សម្នាក់ជាដាច់ខាត ព្រោះសម្លាប់មនុស្សម្នាក់ដូចសម្លាប់ទាំងអ
- ស្រឡាញ់សន្តិភាព យកអំពើល្អឆ្លើយតបនឹងអំពើអាក្រក់

គុណធម៌ប្រាំយ៉ាងគឺ៖

- គោរពមាតាបិតា និងចាស់ទុំ៖ ស្គាល់នូវអំពើល្អនិងអាក្រក់, ប្រកាន់សុចរិត ស្មោះត្រង់ យុត្តិធម៌ តម្លាភាព
- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស៖ មិនរើសអើង, ចេះអត់អោនអធ្យាស្រ័យ និងសណ្តោសប្រណី
- ព្រហ្មវិហារធម៌ទាំងបួន៖ មេត្តា(ការរាប់អានចំពោះមនុស្សសត្វ) ករុណា(ការអាណិតអាសូរចំពោះមនុស្សដែលមានវិបត្តិមានទុក្ខ) មុទិតា(សេចក្តីត្រេកអរចំពោះមនុស្សសត្វ) ឧបេក្ខា(ការតាំងចិត្តជាកណ្តាលចំពោះមនុស្សក្នុងលោកទាំងអស់)

• សីលប្រាំ៖

- មិនកាប់សំលាប(បាណាទបាតាវេរមណី)
- មិនលួចប្លន់(អទិន្នាទានាវេរមណី)
- មិនលួចប្រពន្ធកូនគេ(ការមេសុមិច្ឆារាវេរមណី)
- មិនភរភូតកុហកបោកបញ្ឆោត(មុសាវាទាវេរមណី)
- មិនសេពគ្រឿងញៀន មានលំនឹង(សុរាមេរយមជ្ជប្បទដ្ឋានាវេរមណី)

• ទសពិធរាជធម៌ទាំងដប់ប្រការ៖

- ទាន(បរិច្ចាក)
- សីល(មិនប្រព្រឹត្តអាក្រក់)
- បរិច្ចាក(អំនោយរឹចនាយ)
- អាជ្ជវៈ(ស្មោះត្រង់)
- មន្ទវៈ(ទន់ភ្លន់)
- តបៈ(គង់ឧបោសុសីល)
- អក្កោធនៈ(មិនក្តៅក្រហាយ)
- អវិហឹង្សា(មិនប្រើហឹង្សា)
- ខន្តី(អត់ធ្មត់ទន់ភ្លន់)
- អវិរោធនៈ(មិនបំពាន)

សំណួរ៖

តើ វប្បធម៌ជាអ្វី? តើ អរយធម៌ជាអ្វី?

ចម្លើយ៖

អត្ថន័យនៃពាក្យ វប្បធម៌ និង អរយធម៌៖

- **វប្បធម៌** ជាក្បាមនៃចំនេះដឹងដែលបានមកជទ្រព្យ ហើយដែលនាំអោយយើងមានគំនិតរីក
ដុះដាលអភិវឌ្ឍឆ្ពោះទៅរកការចេះប្រៀបធៀបពិចារណាវិនិច្ឆ័យនិងមានចំណុចចិត្តទៅលើអ្វីមួយដូច
ជា អំនាន រឺវិចិត្រកម្មជាដើមហើយវប្បធម៌តែងតែមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងចំនេះដឹងអរិយធម៌និង
មានអន្តរកម្មរវាងការអប់រំជាដើម។

- **អរិយធម៌** ជាផលរួមនៃវប្បធម៌សំដៅលើផលនិងធាតុខុសគ្នាដោយបរិមាណព្រោះវប្បធម៌មានច្រើន
មុខច្រើនមែកធាងទើបកើតបានជាអរិយធម៌នីមួយៗតាមសង្គមជាតិនិងជាតិសាសន៍ផ្សេងៗគ្នា។ ម្យ៉ាង
ទៀតពាក្យ វាអាចសំដៅលើចំនេះដឹងសំរាប់សំគាល់ទៅលើការរស់នៅ ការរៀបចំជីវភាពនៃសង្គម
អោយមានរបៀបនិងបានសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង។

សំណួរ:

ដើម្បីធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសកុសលជូនជូនតាក្នុងពេលបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌរឺបុណ្យផ្សេងៗយើងតែងតែអុច ធូបនិង
ឧទ្ទិសដល់ញាតិការពសន្តាន។

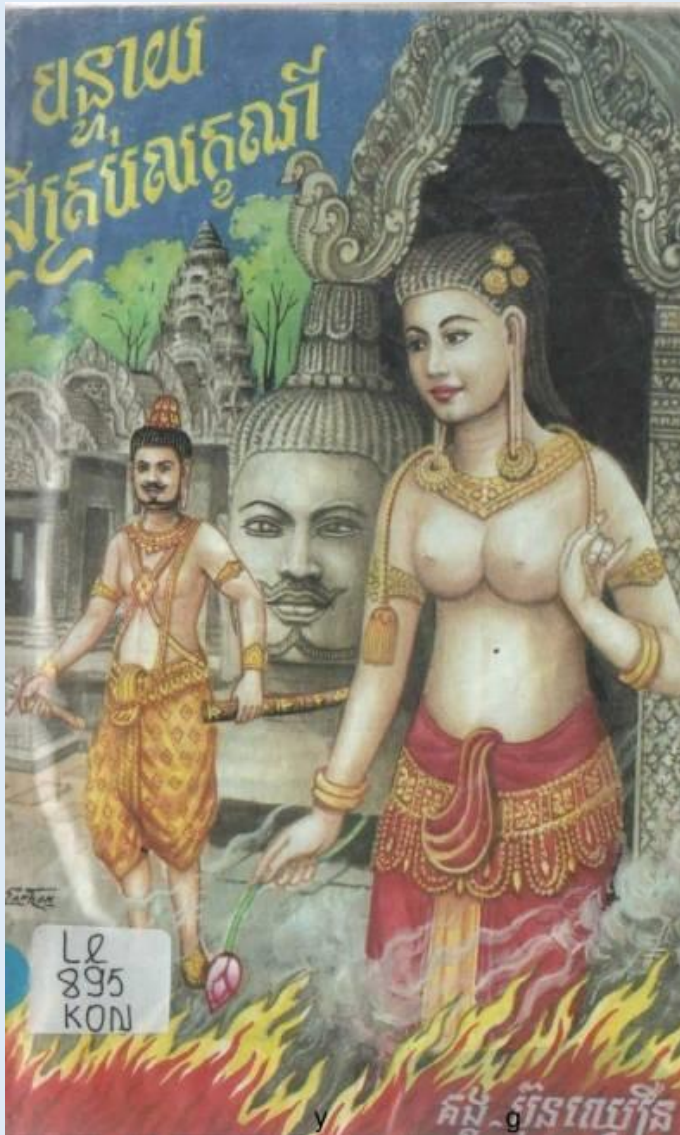
តើការអុចធូបពសរសៃ៥សរសៃ៧សរសៃនិង៩សរសៃមានន័យដូចម្តេច?

ចម្លើយ:

ដើម្បីធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសកុសលជូនជូនតាក្នុងពេលបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌរឺបុណ្យផ្សេងៗយើងតែងតែអុច ធូបនិង
ឧទ្ទិសដល់ញាតិការពសន្តាន។

ការអុចធូបពសរសៃ៥សរសៃ៧សរសៃនិង៩សរសៃមានន័យដូចជា៖

- ធូបពសរសៃ តំណាងអោយ៖ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ(ពុទ្ធសាសនា), ព្រះសីវ ព្រះវិស្ណុ ព្រះព្រហ្ម
(ព្រាហ្មណ៍),មាតា បិតា គ្រូ។
- ធូប៥សរសៃ តំណាងអោយ៖ គុណព្រះទាំង ៥ព្រះអង្គក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាគឺ ព្រះកុក្កសន្នោ(ស្តេច
មាស) ព្រះគោនាគមនោ(ស្តេចនាគ) ព្រះកសៈប៉ោ(ស្តេចអណ្តើក) ព្រះគោត្តមោ(ស្តេចគោ) ព្រះសេ
អាមេត្រី(ស្តេចរាជសី)បើក្នុងព្រាហ្មណ៍សាសនាគឺនិមិត្តរូបភ្នំព្រះមេនុរាជ(សិរីរាជ)ដែលមានកំពូល៥
ក្នុងនោះមានភ្នំសុមេរុនៅចំកណ្តាលនៃទ្វីបទាំង៥គឺជម្ពូទ្វីប(ត្បូង) អបរគោយាន(លិច) ឧត្តរកុរុ(ជើង)
បុព្វវិទេហៈ(កើត) សីល៥(បាណា អទិន្ធាទាន កាមេ មុសា សុរា) ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ មាតា
បិតា
- ធូប៧សរសៃ តំណាងអោយ៖ព្រះពុទ្ធសាសនា(ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ព្រះពោធិសត្វ ព្រះអរហន្ត
ព្រះអនាគមី ព្រះសកទាគាមី ព្រះសោតាបន្ទៈ) ចំនួនថ្ងៃតាមសប្តាហ៍(ចន្ទ អង្គារ ពុធ ព្រហស្បតិ៍ សុក្រ
សៅរ៍ អាទិត្យ) មង្គលល្អប្រពៃមាន៧ប្រការ(អាយុវឌ្ឍនាការ វណ្ណវឌ្ឍនាការ សុយវឌ្ឍនាការ ពល
វឌ្ឍនាការ ធនវឌ្ឍនាការ សិរីវឌ្ឍនាការ យសវឌ្ឍនាការ ។
- ធូប៩សរសៃ តំណាងអោយ៖ទិសទាំង៤(អរិទិស៤ កណ្តាល១) ផ្កាយ១១គ្រោះ(ចន្ទ អង្គារ ពុធ

ព្រហស្បត្តិ សុក្រ សៅរ៍ អាទិត្យ រាហ៊ូ កេតុ) មគ្គ៤ ផល៤ និព្វាន១។

• ញាតិសណ្តាន មានន័យថា ៣ សណ្តានមុន(ឪពុកម្តាយ ដីដូនជីតា ដីដូនជីតាទូត) ៣សណ្តានក្រោយ(កូន ចៅ ចៅទូត) និងខ្លួនឯងមួយសណ្តាន។

សំណួរ:

ហេតុអ្វីបានជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនិយមប្រារព្ធពិធីបុណ្យ ៧ថ្ងៃ ១០០ថ្ងៃ ឬខួបចំពោះបុគ្គលណាមួយបានទទួលអនិច្ចកម្ម?

ចម្លើយ:

បានជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនិយមប្រារព្ធពិធីបុណ្យ ៧ថ្ងៃ ១០០ថ្ងៃ ឬខួបចំពោះបុគ្គលណាមួយបានទទួលអនិច្ចកម្ម គឺដើម្បីឧទ្ទិសកុសលបញ្ជូនទៅបុគ្គលដែលបានទទួលអនិច្ចកម្មទៅតាមជំនឿនិងមនោសញ្ចេតនារបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតចំពោះអ្នកដែលបាត់បងជីវិតឯពិធី

ទាំងនោះគេបានខិតខំរកហេតុផលពន្យល់ដូចជា៖

• ពិធីបុណ្យ៧ថ្ងៃ គេមានជំនឿថាអ្នកដែលស្លាប់៖ ព្រលឹងដែលបានចាកចេញពីខ្លួនទៅហើយនោះចេះតែធ្វើដំណើរជាធម្មតាមិនាន់ដឹងថាខ្លួនស្លាប់ទេ, ពេលបានរយៈពេល៧ថ្ងៃ ព្រលឹងក៏នឹងដើរមកដល់ផ្ទះក៏ដឹងខ្លួនស្លាប់ ហើយក៏យំសោកស្តាយស្រណោះរបងកាយដែលមរលេះរលួយ ឬបូជាទៅជាធាតុហើយនោះ សរុបមកគឺ ដើម្បីអោយអ្នកស្លាប់ដែលរិលមកផ្ទះបានរួចផុតពីទុក្ខសង្សារៗដែលបានកសាងក្នុងពេលរស់។

• ពិធីបុណ្យ១០០ថ្ងៃ គេមានជំនឿថា៖ អ្នកស្លាប់ទៅតែងតែទៅកាន់ស្ថានយមរាជ ដើម្បីកាត់ទោសពីអំពើទាំងឡាយដែលខ្លួនបានសាងនូវអំពើផ្សេងៗ, លុះបាន១០០ថ្ងៃ យមរាជបានសម្រេចថាទៅសោយសុខឬទុក្ខនៅឯឋានណាមួយ មុនពេលរៀបនឹងចេញទៅចាប់ជាតិឬទៅកើតនៅទីស្ថានណាមួយ ប្រសិនបើមានសាច់ញាតិ បងប្អូនគ្រួសារជូនឧទ្ទិសកុសលបញ្ជូនទៅអោយទាន់លេវេលា អ្នកដែលបានសោយសុខ រឹតតែប្រសើរបានឈានឡើងទៅស្ថានខ្ពស់ៗថែមទៀត។

• ពិធីបុណ្យខួប៖ ពិធីនេះគឺគេប្រារព្ធធ្វើជារៀងរាល់ឆ្នាំនៃខួបនោះ ដើម្បីឧទ្ទិសកុសលជូនដល់អ្នក

ដែលចែកស្ថានទៅ ក៏ដូចជាការកសាងកុសលដើម្បីបានមគ្គផលដល់ខ្លួនគេ។ដើម្បីរំលឹកពីអនុស្សាវរីយ៍អ្នកដែលស្លាប់។ចំពោះកម្មវិធីបុណ្យ ៧ថ្ងៃ ១០០ថ្ងៃ ១ឧបមាសៈ ពេលរសៀលនិមន្តព្រះសង្ឃចំរើនព្រះបរិត្តនិងទេសនា,ពេលស្អែកឡើងវេរភក្ត្រប្រគេនព្រះសង្ឃដោយធ្វើកិច្ចទុក្ខិណានុប្បទាន ឧទ្ទិសជូនអ្នកចែកស្ថានទៅ។

សំណួរ:

ចូពន្យល់ដោយសង្ខេបពីប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ខ្មែរនៅពេលស្លាប់។

ចម្លើយ:

ការស្លាប់មានពីរប្រភេទគឺ ស្លាប់មិនតាមកាល និងស្លាប់តាមកាល។

១.ស្លាប់មិនតាមកាលគឺស្លាប់ដោយគ្រោះថ្នាក់ដូចជលង់ទឹកចងកតាមទំនៀមគេយកទៅកប់ចាក់ឧកាសល្អទើបយកឆ្អឹងមកធ្វើបុណ្យ។

២.ស្លាប់តាមកាលគឺ ស្លាប់ដោយជំងឺរីចាស់ជរា។តាមទំនៀម

ក.មុនពេលស្លាប់:គេនិមន្តព្រះសង្ឃសូត្រមអោយអ្នកជំងឺទន្ទេញជមកាន់ស្លាក្រយចងកំណាត់សចងព្រះបត់គឺដើម្បីអោយអ្នកជំងឺតាំងស្មារតីប្រមូលអារម្មណ៍អោយបានល្អក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា។គេធ្វើទង់ព្រលឹងហើយយកទៅដាក់លើក្បាលត្រៃអ្នកជិតស្លាប់ហើយបន្តអំបោះពីទង់ព្រលឹងទៅព្រះពុទ្ធរូបតាមជំនឿលុះស្លាប់ទៅទង់ព្រលឹងនឹងទ្រព្រលឹងរហូតដល់ចាប់ភពថ្មី។គេរៀបចំគ្រឿងបន្លែហើយយកទៅបង្ហាញអ្នកជំងឺគឺដើម្បីអោយអ្នកជំងឺត្រេកអរនឹងកុសលផលបុណ្យនោះផង។

ខ.ពិធីនៅផ្ទះក្រោយពេលស្លាប់នៅពេលអ្នកជំងឺផុតដង្ហើមអាចារ្យចូលទៅបិទភ្នែកបិទមាត់សពអុជទៀនកល្យាណទៀនគោលគេអាចអុជមុនដាច់ខ្យល់ក៏បានទៀនកល្យាណទៀនដែលគេអុជសំរាប់បំភ្លឺផ្លូវជូនដំណើរបុគ្គល់ទៀនគិលជាទៀនបោះទុនសំរាប់សំគាល់អោយដឹងក្នុងពេលស្លាប់។គេរៀបចំល្អិតទានត្បូងរួចយកមកដាក់ចុងជើងសព។ក្នុងល្អិតនោះមានស្រូវពន្លៃ ចេកណាំវ៉ាទុំមួយស្លឹកស្លាធម៌ដូងមួយនិងចង្កៀងប្រេងកាតមួយ។គេអុជបន្តភ្លឺពីទៀនកល្យាណចង្កៀងប្រេងកាតមានន័យថាជីវិតដែលរលត់ពីរូបមួយទៅបន្តក្នុងរូបថ្មីតៀត។នៅតំបន់ខ្លះគេយកដីអាច់បំនះម្តុំដាក់ក្នុងល្អិតស្រូវពន្លៃ។សំគាល់រូបកាយនឹងក្លាយទៅជាដីវិញ ហើយនឹងផ្គុំផ្សំកើតបានជារូបកាយមនុស្សថ្មី។នៅមុខផ្ទះមានជោតទង់ក្រពើ ដើម្បីបញ្ជាក់ថា ផ្ទះនោះមានមនុស្សស្លាប់ថ្មីៗ។មុនដាក់សពទៅក្នុងក្តារឈូសគេចំអាស់ទឹកលាបម្សៅទឹកអប់សិតសក់ទៅក្រោយបីដងទៅមុខបីដង ចំអាស់ទឹកការដឹងគុណចំពោះអ្នកមានគុណលាបម្សៅទឹកអប់ដើម្បីអោយសពនោះជាតិក្រោយមានរូបស្អាត ក្លិនក្រអូបសិតសក់ដើម្បីជាប្រស្នាៃនការវិលកើតវិលស្លាប់ត្រឡប់ចុះឡើងក្នុងភពបី។គេយកខ្សែបាសចងក កដៃ កជើងតាមផ្លូវជម្រកមនុស្សយើងមានចំណងលោកីយបីប្រការគឺប្រពន្ធវីថ្មីកូនសម្បត្តិ។បើរួចផុតពីចំណងនេះបាននឹងរួចផុតពីសំសារវដ្ត។យកប្រាក់កាក់មួយបង់ទៅក្នុងមាត់សព។នេះជាគ្រឿងពិចារណាថានៅពេលស្លាប់គេពុំអាចយកទ្រព្យអ្វីទៅផងបានទេសូម្បីតែលុយមួយកាក់ក៏ពុំអាចយកទៅបានដែរ។គេយក

កន្លែងដែលកំណត់បួនជ្រុងមកគ្របមុខសព្វចលើកសពដាក់លើស្នូលចងខ្សែបាសរួចលើកដាក់ទៅក្នុងក្តារឈូស។ តំកល់ពីរបីថ្ងៃហើយរៀងរាល់ថ្ងៃគេតែងនិមន្តព្រះសង្ឃបង្សកូល ទេសនានិងប្រភេទចង្កាន់គឺដើម្បីឧទ្ទិសកុសលជូនវិញ្ញាណក្ខន្ធសព។

គ.ពិធីដង្ហែសពមុនរំកិលសពទៅកាន់ឈាបបនដ្ឋានគេនិមន្តព្រះសង្ឃបង្សកូលបង្វិលពពិលបង្វិលពពិលគឺដើម្បីអោយសពជួបតែនឹងកុសលផលបុណ្យបានទៅកើតនៅក្នុងសុគតិភព។ ក្នុងដង្ហែសពព្រះសង្ឃអភិធម្មអារាហ៍យោគីកាន់ទង់ព្រលឹងអ្នកប្រាយលាជអ្នកបួសមុខភ្លើងគេបំពាក់កំរងស្បូវភ្លាំងវីខ្សែលើក្បាលបន្តភ្ជាប់មកឈូសសពរថយន្តរទេះតំកល់សពដោយមានព្រះសង្ឃ៤អង្គអង្គុយអមក្តាមឈូសមុខពីរក្រោយពីរអ្នកទូលទានក្បូងក្រុមគ្រួសារសពនិងញាតិមិត្តនៃសព។ គ្រាប់លាជបាចលើដីតំណាងឆ្អឹងខ្មោចដែលនៅរាយប៉ាយលើដី។ ស្បូវភ្លាំងតំណាងកិលេសតណ្ហាដែលបណ្តាលអោយមានជរាព្យាធិមរណៈ។ ការសណ្តោងកំរងស្បូវភ្លាំងមកជាប់នឹងសពនេះជាកសុតាងអោយមនុស្សគ្រប់រូបមើលឃើញចាមនុស្សម្នាក់ៗមុនជាស្លាប់ដូចគ្នាមិនអាចជៀសផុតបានឡើយ។ ការបួសមុខភ្លើងគឺជាកិច្ចតបស្នងសងគុណមួយដែរ។

ឃ.ពិធីរំលាយសព ទៅដល់ឈាបបនដ្ឋានគេលើកសពដាក់លើបាឡាចគេហែរប្រទក្សិណបីជុំជាខត្តកព័តដោយមានអា ចារ្យនាំមុខ។ គេបើកមឈូស ដើម្បីមើលមុខចុងក្រោយអាចារ្យបើកស្នូប បើកកន្លែងមុខ កាត់ខ្សែបាសកូនចៅតែងនាំគ្នាសុំកន្លែងគ្របមុខយកទៅទុក។ កន្លែងគ្របមុខគឺគេមានជំនឿថាបានសេចក្តីសុខរកស៊ីមានបាន។ គេបញ្ចូលសពទៅក្នុងឡ អាចារ្យដុតភ្លើងបូជាសព ពេលភ្លើងកំពុងឆេះគេនិមន្តព្រះសង្ឃបំបួសអ្នកបួសមុខភ្លើង។ ពិធីប្រែរូបគ្រួសារវើសធាតុលាងតឹកម្ហូរទឹកសំបូរទឹកដូងខ្លីរួចយកទៅដាក់ក្នុងកោដ្ឋហើយអាចារ្យសូត្របាលីសីមាធាតុពុទ្ធសីមាគឺដើម្បីកុំអោយខ្មាចនឹងសណោះអាសាសនាអាល័យដល់កូនចៅនឹងសូមអញ្ជើញអោយទៅចាប់ជាតិថ្មី។

ង.ពិធីបុណ្យឧទ្ទិសកុសលក្រោយយកធាតុមកផ្ទះគេនិមន្តព្រះសង្ឃសូត្រមន្តនិងទេសនា។ ព្រឹកឡើងគេធ្វើចង្កាន់ប្រភេទព្រះសង្ឃដើម្បីឧទ្ទិសកុសលដល់សព។ បន្ទាប់មកមានពិធីបុណ្យ៧ថ្ងៃ បុណ្យ ១០០ថ្ងៃ បុណ្យខួប។

សំណួរ:

ចូរប្រៀបធៀបបុណ្យភ្នំបិណ្ឌ និងបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរ?

ចម្លើយ:

• **បុណ្យភ្នំបិណ្ឌ:** ពាក្យថា ភ្នំបិណ្ឌ > ភ្នំ + បិណ្ឌ ។ ភ្នំ(កិ)ប្រជុំ, ជួបជុំ, ប្រមូលផ្តុំ ។ បិណ្ឌ(ន)ដុំបាយ, ពំនូតបាយ។

ដូចនេះ បុណ្យភ្នំបិណ្ឌមានន័យថា គឺសំដៅយកន័យថាជាពិធីបុណ្យប្រពៃណីបែបព្រះពុទ្ធសាសនាដែលព្រះពុទ្ធសាសនិកយើងនាំគ្នាយកចង្កាន់ និងបាយបិណ្ឌទៅប្រគេនព្រះសង្ឃដើម្បីឧទ្ទិសកុសលជូនវិញ្ញាណខ្ញុំនូវបេតជន។

• បុណ្យចូលឆ្នាំ: គឺជាបុណ្យប្រពៃណីខ្មែរ ដែលប្រារព្ធឡើងដើម្បីទទួលអំណរសាទរឆ្នាំថ្មី។
លក្ខណៈដូច្នេះ:

- ជាពិធីបុណ្យប្រពៃណីជាតិ
- ឧទ្ទិសកុសលដល់វិញ្ញាណខ្លួនបេតជន
- និងជួបជុំគ្នាក្នុងទីវត្តអារាម។

លក្ខណៈខុសគ្នា:

បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ

- គ្មានពូជភ្ជុំខ្សាច់
- គ្មានលេងល្បែងប្រជាប្រិយ
- គ្មានស្រង់ព្រះពុទ្ធរូបទេ
- រយៈពេល១៥ថ្ងៃ(១-១៥រោចខែកទ្របទ)
- គ្មានជូនសំលៀកបំពាក់ដល់អ្នកមានគុណ
- បេតជនដើររកលវត្ថុ
- មានបាយបិណ្ឌ
- ប្រវត្តរឿងប្រែក្លាយដែលជាញាតិព្រះបាទពិម្ពិសារ
- បង្កកូលឧទ្ទិសកុសល
- គ្មានការតុបតែងគេហដ្ឋាន
- គ្មានគ្រឿងបូជាទេ

បុណ្យចូលឆ្នាំ

- មានពូជភ្ជុំខ្សាច់
- មានលេងល្បែងប្រជាប្រិយ
- មានស្រង់ព្រះពុទ្ធរូប
- រយៈពេល៣ថ្ងៃ(១៣,១៤,១៥ខែមេសា)
- មានជូនសំលៀកបំពាក់ដល់អ្នកមានគុណ
- គ្មានបេតជនដើររកទេ
- គ្មានបាយបិណ្ឌ
- ប្រវត្តរឿងកបិលមហាព្រហ្មនិងធម្មបាលកុមារ
- អបអរសាទរផ្តាច់ឆ្នាំចាស់ឈានចូលឆ្នាំថ្មី
- មានការតុបតែងគេហដ្ឋាន
- មានគ្រឿងបូជាទទួលទេវតា

សំណួរ:

នៅប្រទេសខ្មែរ តើបុណ្យចូលឆ្នាំត្រូវលើកខែណាថ្ងៃណា?

ចម្លើយ:

ចាប់តាំងពីសម័យនគរធំឡើងទៅ ខ្មែរនិយមប្រើច័ន្ទគតិ(វិធីដើនៃព្រះច័ន្ទ) ដោយកំណត់យកខែមិគសិរ ជាខែចូលឆ្នាំយើងជាខែទី១ ខែកក្កដាជាខែទី១២។ លុះក្រោយមកទើបគេប្រើសុរិយគតិ(វិធីដើនៃព្រះ អាទិត្យ)ដោយកំណត់ថ្ងៃចូលឆ្នាំត្រូវថ្ងៃទី១៣ ខែមេសា(ខែចេត្រ) រៀងរាល់ឆ្នាំ ប៉ុន្តែយូរៗម្តងចូលឆ្នាំ ថ្ងៃទី១៤។

សំណួរ:

តើគេធ្វើបុណ្យពិសាខបូជានៅថ្ងៃ ខែ ណា?ដើម្បីអ្វី?

ចម្លើយ:

បុណ្យពិសាខបូជា ធ្វើឡើង១៥កើត ខែពិសាខ។

បុណ្យពិសាខបូជា ធ្វើឡើងដើម្បី៖

- រំលឹកខួបថ្ងៃព្រះពុទ្ធប្រសូត្រ(ថ្ងៃសុក្រ១៥កើតខែពិសាខឆ្នាំចមុនគ្រិស្តសករាជ៦២៣ឆ្នាំ។
- រំលឹកខួបថ្ងៃព្រះពុទ្ធត្រាស់ដឹង(ថ្ងៃពុធ១៥កើតខែពិសាខឆ្នាំរកា មុនគ្រិស្តសករាជ ៥៨៨ឆ្នាំ។
- រំលឹកខួបថ្ងៃព្រះពុទ្ធចូលបរិនិព្វាន(ព្រះជន្ម៨០វស្ស ទ្រង់ចូលបរិនិព្វានថ្ងៃអង្គារ១៥កើត ខែពិសាខ ឆ្នាំម្សាញ់ មុនគ្រិស្តសករាជ៥៤៣ឆ្នាំ)។

សរុបមក ដោយពិធីបុណ្យនេះសុទ្ធតែប្រារព្ធឡើង ត្រូវនឹងថ្ងៃ១៥កើត ខែពិសាខ ទើបគេអោយ ឈ្មោះថាបុណ្យពិសាខបូជា។

សំណួរ:

បុណ្យផ្កា បុណ្យកបិនមានអត្ថន័យដូចម្តេច?ចូបំភ្លឺ?

ចម្លើយ:

បុណ្យផ្កា បុណ្យកបិនមានអត្ថន័យដូចជា៖

- បុណ្យផ្កា: តាមទ្រឹស្តីពុទ្ធនិយមបុណ្យផ្កាចែកជាពីរគឺ សម័យព្រះពុទ្ធទ្រង់គង់ និងបន្តមកព្រះមហា ក្សត្រតែងយកផ្កាឈើផ្សេងៗដូចជា ផ្កាម្លិះ ផ្កាវារីជាតិ ផ្កាក្រហមស និងលំចង់។ល។ ចងក្រងជាកំរង មកបុជាដល់ពុទ្ធបដិមាករនៅផ្ទះព្រះរាជមន្ទីរ និងគ្រប់វត្តអារាមដែលព្រះអង្គគ្រប់គ្រង។ ចំពោះព្រះ មហាក្សត្រទ្រង់និយមធ្វើនៅខែវស្សាវិងប្រជារាស្ត្រវិញឡើងនៅរដូវប្រាំង។តែកន្លងមកដោយមាន ការរីកចម្រើនរបស់មនុស្សគេនិយមយកប្រាក់កាសមកសន្មត់ធ្វើជាផ្កា ហើយហៅបុជាចំពោះព្រះសង្ឃ ក្នុងបំណងកសាងសមិទ្ធិផលអ្វីមួយទៅតាមការសំរេចរបស់សមីដើមបុណ្យ។បុណ្យធ្វើឡើងបានកា លៈទេសៈមិនមានពេលកំណត់ទេ។

• បុណ្យកបិនៈជាបុណ្យមួយដែលពុទ្ធបរិស័ទហែរជីវទៅប្រគេនព្រះសង្ឃគង់ចំព្រះវស្សាអស់ត្រីមាស។ បុណ្យនេះមានរយៈពេលមួយខែ ក្នុងមួយឆ្នាំចាប់ពីថ្ងៃ១រោចខែអាសាឍដល់១៥កើតខែកត្តិក។ តាមទំលាប់ពុទ្ធបរិស័ទមានរៀបរោងនីយការហារជូនចំពោះភ្ញៀវដែលបានអញ្ជើញចូលរួមក្នុងពិធីនេះ។ ឯប្រាក់ចំណូលគេប្រគេនព្រះសង្ឃដើម្បីកសាងកុដ៏ វិហារ។ ល។ បុណ្យនេះព្រះសង្ឃអាចគ្រងកបិនបាន លុះគ្រាគង់ចាំវស្សាអស់រយៈពេលមួយត្រីមាស។ បើព្រះសង្ឃអង្គណាគង់ក្រៅវត្តមួយយប់មួយថ្ងៃត្រូវដាច់វស្សា មិនទទួលអនិសង្សៗអាចនៅក្រៅវត្តមួយយប់ មួយថ្ងៃបានលុះត្រាតែលើកសប្តាហ៍។ ក្នុងវត្តមួយគ្រងកបិនបានតែម្តងទេ។

សំណួរ:

ចូរអ្នកផ្តល់អត្ថន័យអំពីបុណ្យអំទូក អកអំបុកនៅប្រទេសខ្មែរ?

ចម្លើយ:

បុណ្យអំទូក និងអកអំបុក ជាបុណ្យទសមាស(បុណ្យជាតិ)ដែលប្រជាជនយើងតែងប្រារព្ធនៅថ្ងៃពេញបរមី ខែកត្តិករៀងរាល់ឆ្នាំនៅរដូវទឹកស្រក។ អត្ថន័យសំខាន់មានដូចតទៅ:

- ក)នឹកគុណដល់ព្រះគង្គា ដែលបានឡើងមកស្រោចស្រពដំណាំ និងនាំដីល្បាប់សំរាប់ដំណាំដាំដុះ របស់ប្រជាកសិករ។
- ខ)នឹកគុណដល់ការសមយុទ្ធយោធាតាមជើងទឹក នៅពេលដែលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧លើកទ័ពតាមទន្លេទៅប្រយុទ្ធជាមួយទ័ពពួកចាមនៅឆ្នាំ(១១៧៧-១១៨១) មានចំលាក់នៅប្រាសាទបាយ័ន និងបន្ទាយឆ្មារ។
- គ)នឹកគុណដល់ព្រះធរណី និងព្រះគង្គាដែលយើងបានធ្វើទក់ និងកករលាក់។
- ឃ)ឧទ្ទិសដល់ចង្កូមកែវរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលប្រតិស្ថនៅស្ថានទាំង៥(ត្រៃត្រឹង ពិភពនាគ ស្រុកគន្ធារ និងទន្លេបុរល្លឹងរដ្ឋ)
- ង)និមិត្តរូបនៃអំណរសាទរលើភោគផលដំណាំដូចជា ស្រូវជាដើមដែលគេយកមកធ្វើក្នុងពិធីអកអំបុក។

សំណួរ:

តើហេតុអ្វីបានជាគេនិយាយថាសម័យអង្គរជាសម័យរុងរឿង?

ចម្លើយ:

បានជាគេនិយាយថាសម័យអង្គរជាសម័យរុងរឿងដោយសារ៖

- សំណង់ប្រាសាទ(អង្គរវត្តបាយ័ន) ប្រពន្ធិធារាសាស្ត្រ(បារាយណ៍គូទឹកស្កាន)
- សិលាចារិកនិងកំណាព្យ ប្រកបដោយសំរស់ទឹកដៃនិងឧត្តមគតិខ្ពស់
- រូបបដិមាបំពាក់ដោយគ្រឿងអលង្ការលោហកម្ម
- វិសាលភាពទឹកដីធំទូលាយ(ឧ.រជ្ជកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧មាន៥៤ខេត្ត)

សង្គមកិច្ចមន្ទីរពេទ្យ១០២កន្លែង សាលាសំណងតាមបណ្តាញផ្លូវជាតិលេខ១២១កន្លែង(តាមសិលាចារឹកព្រះខ័ន)

សំណួរ:

ចូរអ្នករៀបរាប់ពិធីមង្គលការ ដែលខ្មែរយើងធ្លាប់ធ្វើតាំងពីដើមរៀងមក។

ចម្លើយ:

- មុនមង្គលការ៖

មើលថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ កូនប្រុស

ពិធីចែចូរ

ពិធីស្តីដណ្តឹង

ពិធីជូនពេលាភ្ជាប់ពាក្យ

- ក្នុងថ្ងៃមង្គលការ៖

ដង្ហែកូនកំលោះចូលរោងផ្កាស្លា(ផ្ទះខាងស្រី)

ការបេះផ្កាស្លា

ការលើកកំនត់

ស៊ីស្លាមើលពាលាកូនប្រុស ស្រី

ការហែរឡើងអ្នកតា

ពិធីកាត់សក់

ការដង្ហែកូនប្រុស ស្រីទៅងូតទឹក

ការសែនក្រុងពាលី

ការសែនចងដៃទោល

ពិធីជុំពេលា ជារ់ខាន់ស្លា

ពិធីបុកលក្ខី

ការរៀបរៀងផ្លែឈើ

ការដោតផ្កាស្លា

ការសំពះពាលា(ជិតភ្លឺ)

ការដង្ហែកូនប្រុសទៅកន្លែងធ្វើម

ការសំពះផ្កាស្លា

ការធ្វើម(ចងដៃ បង្វិលពពិល បាចផ្កាស្លា)

ការទប់ទឹកសាកធ្នូល(តោងជាយស្បែកកូនក្រមុំចុលបន្ទប់)

ការសែនលាបំនន់ តាដុង យាយជ័យ

ពិធីផ្សំដំណេក។

• ក្រោយពិធីមង្គលការ៖

កូនប្រុស ស្រីយកផ្កាស្លាច្បងនិងចង្កាន់ទៅវត្តប្រគេនព្រះសង្ឃដើម្បីទទួលពរជ័យ។

ឪ ពុកម្តាយ កូនប្រុស ស្រីទៅសាលាសង្កាត់ចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍។

ស្វាមីភរិយាថ្មីនាំគ្នាទៅសួរសាច់ញាតិ។

សំណួរ៖

តើអត្តសញ្ញាណមានសារៈសំខាន់ដូចម្តេចខ្លះ? អ្នកមានជំហរបែបណាជុំវិញបញ្ហាអត្តសញ្ញាណជាតិ
នេះ? ចូរពន្យល់អំពីលក្ខណៈពិសេសរបស់អរិយធម៌ខ្មែរ?

ចម្លើយ៖

សារៈសំខាន់អត្តសញ្ញាណជាតិ៖

• ស្គាល់ពីប្រភពលក្ខណៈ និងតម្លៃរបស់ព្រលឹងជាតិបានច្បាស់លាស់ ក៏ដូចឈានទៅស្គាល់អរិយ
ធម៌ខ្មែរ ជាហេតុនាំអោយមនុស្សខ្មែរមានមោទនៈភាព មនសិការជាតិ ពិសេសស្គាល់ពីអត្ត
ប្រយោជន៍របស់ជាតិ និងប្រជាជន។

• ស្គាល់ពីតំលៃអរិយធម៌ជាតិ យល់ដឹងស៊ីជម្រៅពីព្រលឹងជាតិ ស្គាល់ពីអត្តចរិតពិតរបស់ជា

• ចេះឡាញ់ពេញចិត្ត ថែរក្សាការពារ អត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ

• ចេះទប់ស្កាត់រាល់អរិយធម៌បរទេសដែលអសកម្ម និងចេះទទួលស្គាល់អ្វីដែលល្អ

ចេះបដិសេធអ្វីដែលអន់ថយ អាសអាភាស។

លក្ខណៈពិសេសអរិយធម៌ខ្មែរមានពីយ៉ាងគឺ៖

• លក្ខណៈជាតិ៖ ជាលក្ខណៈស្ថិតស្ថេររបស់ប្រជាជនខ្មែរមានទំនៀមទំលាប់ ប្រពៃណី ភូមិសាស្ត្រ
ទឹកដី។ ឥទ្ធិពលណាដែលមិនសមស្របតាមវប្បធម៌អរិយធម៌ខ្មែរយើងមិនអាចទទួលយកបាន។

• លក្ខណៈសំយោគ៖ ជាលក្ខណៈបត់បែនទៅតាមប្រទេសរីកចម្រើននានា មានលក្ខណៈវិទ្យាសា
ស្ត្រទំនើប។ អ្វីដែលមិនមែនជារបស់ជាតិខ្លួន យកមកកែច្នៃប្រែទៀងអោយសមស្របតាមចំណង់
ចំណូលចិត្តរបស់ប្រជាជនអោយមកជារបស់ជាតិខ្លួន «ជាតូបនីយកម្ម» ខ្មែរមិនទទួលយកអរិយធម៌
បរទេសទាំងស្រុងឡើយ។

សំណួរ៖

តើអត្តសញ្ញាណជាតិជាអ្វី? រួមមានអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ៖

• អត្តសញ្ញាណជាតិ ជាគ្រឿងសំគាល់របស់មនុស្ស ក្រុមមនុស្សមានកំណើតនៅក្នុងដែនដីជាមួយគ្នា
រស់នៅលើទឹកដីជាមួយគ្នា ប្រវត្តិដូចគ្នា មានភាសានិយាយ និង វប្បធម៌(ទំនៀមទំលាប់ ប្រពៃណី

សាសនា សិល្បៈ)ដូចគ្នា និងឆន្ទៈរួមគ្នាបង្កើតបានជាចរិតដូចគ្នា។ រូបសម្បត្តិ ចរិយាសម្បត្តិដូចគ្នា (ឧ. ខ្មែរមានសម្បុរសណែកបាយ បបូរមាត់ក្រាស់ ហើយរឹមពង្សជុំវិញច្រមុះមិនទាល មិនស្រួច ត្របកភ្នែកមានពីផ្ចាត់ ចូលចិត្តធ្វើម្ហូបសម្លម្ហូរ កកូរ ប្រហើរ ប្រហុក មាំ។

អត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរមាន៖

- ឈ្មោះមនុស្ស៖ ឈ្មោះមួយមាត់(ស្រទាប់ក្រោម) ឈ្មោះពីរមាត់(ស្រទាប់កណ្តាល)ឈ្មោះបីមាត់ ឡើង(ស្រទាប់លើ) ឈ្មោះខ្លះអាចឆ្លុះបញ្ចាំងពីបុព្វកាលមនុស្ស
- ឈ្មោះខ្លះអាចឆ្លុះបញ្ចាំងអត្តចរិតមនុស្ស
- ទឹកនៃង ធម្មជាតិ សត្វ៖ ទន្លេសាប ដើមឆ្នោត ជ្រៃ ត្រាំង គោ ព្រៃ ទន្លេរាង ត្រីខ្យាន
- អក្សរសិល្ប៍ ភាសា គ្មានការលើកដាក់សំលេង៖ អក្សរ លេខ ក្រៀមភាសា ការនិយាយស្តីពាក្យ ពេច សូរសំសៀងនៀង
- ការស្លៀកពាក់៖ ហូល ផាមុង ក្រមា សារុង ចបាប់ អាវកត្រង់ ខោថ្មេប្រាំ សំពត់
- ការប្រាស្រ័យទាក់ទង៖ សំពះ អង្គុយបត់ជើងរាប សារសុភាព
- ការរស់នៅ ការហូបចុះ៖ សំឡកកូរ សម្លក់ ប្រហើរ ទឹកគ្រឿង ប្រហុក ផ្អក ត្រីប្រឡាក់ងៀត នំ បញ្ចុក
- សិល្បៈ (តូរ្យតន្ត្រី៖ភ្លេងពិណពាទ្យ ខ្មែរមហោរី អាម៉ែ ចាប៉ីដងវែង, កាយវិការ៖ អាម៉ែរឿង ល្ខោន បាសាក់ ល្ខោនខោល, ឧបករណ៍ភ្លេង៖ទ្រ ស្តរ រនាត យឹម សាដៀវ ខ្លុយ ប៉ី,សម្តីនិយាយ៖ កំណាព្យ បទកាកតិ ពំនោល ព្រហ្មកតិ ពាក្យ៧ កំរងកែវ, រូបភាព៖ ស្បែកធំ តូច)
- របាំបុរាណ ប្រពៃណី ប្រជាប្រិយ៖របាំជូនពរ របាំទេពមន របាំអប្សរា របាំសុវណ្ណមច្ឆា ឆែយ៉ាំ, របាំ គ្រុឌី បាំក្លោក របាំគោរអង្រែ របាំស្នែងទន្លេរាង គោ៖ត្រឡោក រាំវង់ ក្បាច់ ព្រះរាជទ្រព
- ល្បែងប្រជាប្រិយ៖ បោះអង្កុញ ចោលឈូង ទាញព្រីត លាក់កន្សែង ស្តេចចង់...
- ទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី ក្បាច់ចម្លាក់៖ ក្បាច់ភ្នំល្វី ភ្នំភ្លើង ភ្នំទេព
- ស្ថាបត្យកម្ម៖ ផ្ទះប៉ុត ផ្ទះកាតាំង ផ្ទះរោងខឿង ប្រាសាទ ទំនប់ទឹក គូទឹក
- មធ្យោបាយផលិត៖ រទេះគោ រទេះសេស ត្បាល់កិន បក់ នង្គុល រនាស់ កន្លៀ អង្រុត បង្កី សង្រែក លប ទ្រូ លាយ ដុច អង្រុត ឈ្មៀង សន្ទូច
- ឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ក្នុងផ្ទះ(វែក ចង្រាន ឆ្នាំងខ្លាស់ ផ្តិលខាត់ ផ្តិលស្ពាន់ ត្រឡោក កញ្ជ្រែង ភាចន៍ ក្អម ពាង ក្រឡ ជើង សាជី តោក...)
- ពិធីផ្សេងៗ(បង្អក់កូនពេលកើត ចម្រើនព្រះជន្ម ខួបកំណើត បំបួស ចូលម្ហូប...)
- មធ្យោបាយកត់ត្រា៖ ផ្ទាំងថ្ម ស្លឹករឹត ស្បែកសត្វ...
- បង្អែម៖ ចេកឬជំឡូងឆឹងស្ករ នំគម នំបត់ នំជាល នំអន្សម ក្រឡាន នំកំរាងទ្រាប នំក្រៀម ដំណាប់ផ្លែឈើឬសំបកផ្លែឈើ...
- រចនាបថនម្មិតរូបនៃការបង្រួបបង្រួមជាតិ៖ ហរិហរ៖ ព្រហ្មមុខ៤ គ្រុឌឧបកនាគ...

- កីឡា: ប្រដាល់ ល្បក្កតោ គុណដំបង គុណទ្វាប្រាំបី បោកចំបាប់...
- ខ្នាតរង្វាស់: ធ្លាប់ ចោម ចំអាម ហត្ថ ក្បាម យោជន៍ លី ហ៊ុន ជី តម្លឹង នាឡិ ហាប តៅ ចាំង ល្អី ស្មើ តំបក គូ តំប ដៃ បួន ស្លឹក ប្រាក់សេន ប្រាក់ស្លឹក(១ក=២០សេន)

សំណួរ:

ដូចម្តេចដែលហៅថា ច្បាប់ សិទ្ធិ? តើសិទ្ធិ និង ច្បាប់មានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច?

លើកឧទាហរណ៍អំពីសិទ្ធិធ្វើចរាចរ និងច្បាប់ចរាចរ។

ចម្លើយ:

ក) ច្បាប់ ជាសណ្តាប់ធ្នាប់ដែលរដ្ឋបានដាក់ចុះ មានលក្ខណៈបង្ខិតបង្ខំជាទូទៅ សំដែងឡើងនូវឆន្ទៈរបស់ប្រជារាស្ត្រ ដើម្បីសម្រួលរវាងមនុស្សនិងមនុស្សក្នុងសង្គមមួយជាកំណត់។

ច្បាប់ ជាបទបញ្ញត្តិដែលតាក់តែងឡើងដោយមតិភាគច្រើនក្នុងរដ្ឋមួយ ដើម្បីអនុវត្តជាទូទៅ។តាមលោក ឡេចនីច ច្បាប់ជាសិល្បៈអំណាចមួយ។

សិទ្ធិ ជាអំណាចលទ្ធភាព។ សិទ្ធិជាអំណាចពីសេសរបស់បុគ្គលសំរាប់ការពារខ្លួនក្នុងករណីដែលមានការរំលោភពីបុគ្គលដូចគ្នាដែលច្បាប់បានហាមប្រាម។

ខ)ទំនាក់ទំនងរវាងសិទ្ធិ និងច្បាប់គឺ:

- សិទ្ធិ ជាអំណាចលទ្ធភាពដែលត្រូវអនុវត្តតាមគោការណ៍ច្បាប់។
- ច្បាប់ គឺទទួលស្គាល់ ការពារ និងគោរពសិទ្ធិ។ច្បាប់កំណត់ព្រំដែនអោយសិទ្ធិ។

គ)ខ.ច្បាប់ចរាចរទទួលស្គាល់ ការពារ ការគោរពសិទ្ធិធ្វើចរាចរ។សិទ្ធិធ្វើចរាចរចាំបាច់ត្រូវគោរពច្បាប់ចរាចរព្រោះដើម្បីបង្ការគ្រោះថ្នាក់ចរាចរ និងរក្សារបៀបរៀបរយសាធារណៈ។

សំណួរ:

តើទង់ពុទ្ធសាសនាមានពណ៌អ្វីខ្លះ? មានអត្ថន័យយ៉ាងណា? តើឡើងឆ្នាំណា?

ចម្លើយ:

- ពណ៌ខៀវ កាលព្រះអង្គយកកំនើតជាព្រះបាទស្រីពិរាស្ត្រឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍មកសុំព្រះនេត្រទាំងគូ ព្រះពោធិសត្វខ្លះភ្លៀលភ្នែកខ្លួនឯងដាក់ទានដល់ឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍។
- ពណ៌ក្រហម កាលព្រះអង្គយកកំណើតជាមាណពឈ្មោះបុទុមកុមារ ពស់ចឹកមាតា ពេទ្យអោយរកបេះដូងផ្សំថ្នាំអោយព្រះមាតាសោយដើម្បីអោយបាត់ឈឺចុកចាប់ ហើយរស់ឡើងវិញបាន។
- ពណ៌លឿង កាលព្រះអង្គយកកំនើតជា វៃបណ្ឌិតព្រះឥន្ទ្រនិមិត្តធ្វើជាងទង។វៃបណ្ឌិតបានអារកាត់សាច់ខ្លួនឯងហុចអោយជាងវាយដំផ្សំផែបិទព្រះពុទ្ធរូបដែលខ្វះខាតអោយពេញឡើងវិញ។
- ពណ៌ស កាលព្រះអង្គកើតជាព្រះមហាវេស្សន្តរ អោយទានដំរីសដល់ព្រាហ្មណ៍។
- ពណ៌ហង្សបាទ កាលព្រះអង្គកើតជាវិទ្យាធរយក្ខចាប់មាតាទៅ។វិទ្យាធរបានអារសាច់អោយយក្ស

ស៊ីដើម្បីជួយកម្ពុជាតាមកវិញ។

- ពណ៌ស្លេក ឬឥន្ទធន ឬចំរុះ កាលព្រះអង្គកើតជាសត្វទន្សាយលោតចូលភ្លើងដើម្បីយកសាច់ឈាម អោយទានដល់ឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍ធ្វើជាអាហារ។
- ទង់នេះកើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៥០ដោយពុទ្ធិកៈសមាគមបិកពលោក សំរេចតាមលំអានឆ្លៀតនៃ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ។

សំណួរ:

ចូរពន្យល់ពំនោល “នៅម្នាក់ឯងយើងត្រូវប្រយ័ត្នគំនិតរបស់យើង នៅក្នុងគ្រួសារយើងត្រូវ ប្រយ័ត្នទឹក មុខ នៅក្នុងសង្គមយើងត្រូវប្រយ័ត្នពាក្យសំដី”

ចម្លើយ:

- នៅម្នាក់ឯងយើងត្រូវប្រយ័ត្នគំនិតរបស់យើងគឺនៅពេលគិតម្នាក់ឯងមិនគ្រប់គ្រាន់ទេត្រូវពិចារណា កុំប្រហែស
- នៅក្នុងគ្រួសារយើងត្រូវប្រយ័ត្នទឹកមុខគឺ សមាជិកក្នុងគ្រួសារត្រូវប្រកាន់កិរិយាវិកាយរកគ្នាព្រោះ ទឹកមុខអាចបង្ហាញនូវអំពើ។ បើមិនដូចនោះនឹងអាចបង្កអោយមានទំនាស់។
- នៅក្នុងសង្គមយើងត្រូវប្រយ័ត្នពាក្យសំដីគឺ ត្រូវប្រយ័ត្នសំដីមុននិយាយសំដី ត្រូវស្គាល់ឬយល់ដល់ លំដាប់វណ្ណៈសង្គម ត្រូវចេះពិចារណាកុំចេះតែថា ត្រូវមានហេតុផលច្បាស់។ សំដីត្រូវមានដោយ សីលធម៌មិនអោយប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិអ្នកដទៃ។ សំដីរិះគន់ត្រូវស្ថិតក្នុងគំនិតស្ថាបនា ដើម្បីជៀសវាង ការបែកបាក់គ្នា រួមមកត្រូវពិចារណាបុគ្គលម្នាក់ ត្រូវប្រកាន់ល្អក្នុងគ្រួសារ ត្រូវប្រើសំដីសមរម្យក្នុងស ង្គម។ ចលនាអក្សរសិល្ប៍ជាការយកគំនិតតាមបែបគោលនិយមអក្សរសិល្ប៍ណាមួយ អក្សរសិល្ប៍ ខ្មែរមាន៤ចលនាគឺ: ចលនាព្រាហ្មហ៍និយម(ឧ.រាមកេរ្តិ៍) ចលនាពុទ្ធនិយម(ឧ.វេស្សន្តរ) ចលនាខ្មែរ និយម(ឧ.ទុំទាវ) ចលនាបរទេសនិយម(សាមកុក)

សំណួរ:

តើទង់ជាតិខ្មែរមានពណ៌អ្វីខ្លះ? មានន័យដូចម្តេច?

ចម្លើយ:

ទង់ជាតិខ្មែរមាន៣ពណ៌ហើយមានន័យដូចជា៖

- ពណ៌ខៀវ ជានិមិត្តរូបទឹកដីធំទូលាយសំបូរស្តុកស្តម្ភដោយសម្បត្តិធម្មជាតិនិងសម្បត្តិវប្បធម៌
- ពណ៌ក្រហម ជានិមិត្តរូបនៃសេចក្តីអង់អាចក្លាហានរបស់ជាតិខ្មែរក្នុងការការពារនិងកសាង មាតុភូមិ
- ពណ៌ស ជានិមិត្តរូបនៃសម្បត្តិវប្បធម៌ កេតនភណ្ឌជាតិ និងសេចក្តីរុងរឿងរបស់ជាតិ ខ្មែរ។ រដ្ឋសភាបានអនុម័តជាឯកច្ឆន្ទនាថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៨។

សំណួរ:

មាគ៌ាអហិង្សារបស់សិទ្ធិមនុស្សមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងទ្រឹស្តីពុទ្ធនិយត្រង់ចំណុចណាខ្លះ?

ចំណុចនីមួយៗមានអត្ថន័យដូចម្តេច?

ចម្លើយ:

មាគ៌ាអហិង្សារបស់សិទ្ធិមនុស្សមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងទ្រឹស្តីពុទ្ធនិយត្រង់ចំណុច៖

ក) មាគ៌ាអហិង្សារបស់សិទ្ធិមនុស្ស គឺជាមធ្យោបាយមួយដែលធ្វើឡើងមិនប្រើការគំរាមគំហែង។

ខ) ទ្រឹស្តីពុទ្ធនិយមានបួនចំណុច៖ មេត្តា គឺការរាប់រកមនុស្សទូទៅមិនប្រកាន់វណ្ណៈ សញ្ជាតិ ពូជសាសន៍, ករុណាគឺអាណិតអាសូរចំពោះអ្នកមានគុណ, មុទិតា គឺការជួយត្រេកអរអ្នកបានសុខ, ឧបេក្ខា គឺការតាំងចិត្តជាកណ្តាលមិនលំអៀង។

គ) តាមមាគ៌ាអហិង្សារបស់សិទ្ធិមនុស្ស មានគោលបំណងដើម្បីស្វែងរកសន្តិភាពសុភមង្គលជូនមនុស្សជាតិ ដូចនេះទ្រឹស្តីអហិង្សារបស់ពុទ្ធនិយមក៏មានគោលបំណងដូចនេះដែរ។

សំណួរ:

តើរបៀបប្រពៃណី និងរបៀបជាប្រិយខ្មែរខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ? ចូររកឧទាហរណ៍?

ចម្លើយ:

- របៀបប្រពៃណី: ជារបៀបដែលសំដែងជាផ្លូវការមានទីតាំងបុរាណកាលទៅតាមក្បួនខ្នាត។
- របៀបជាប្រិយ: ជារបៀបដែលប្រជាជននិយមចូលចិត្តទៅតាមតំបន់។ លក្ខណៈ: ខុសគ្នា៖

របៀបប្រពៃណី	របៀបជាប្រិយ
ហាត់រៀនតាមក្បួនខ្នាត	ធ្វើត្រាប់តាម
ទាក់ទងនឹងជំនឿសាសនា	ទាក់ទងជីវភាពរស់នៅ
ឧបករណ៍ភ្លេងបែបបុរាណ	ឧបករណ៍ភ្លេងចំរុះ
មានទីតាំងពិសេសសំរាប់សំដែង	ទីតាំងសំដែងសាមញ្ញ
សំលៀកបំពាក់និងគ្រឿងអលង្ការបុរាណ	សំលៀកបំពាក់តាមការនិយមចូលចិត្ត
មានកម្មវិធីសំដែងច្បាស់លាស់	តាមឧកាសផ្តល់
មានលក្ខណៈផ្លូវការ(លក្ខណៈជាតិ)	លក្ខណៈតាមតំបន់

សំណួរ:

តើអ្នកយល់ដូចម្តេច ចំពោះបញ្ហាវប្បធម៌មហាទេសដែលកំពុងជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងសង្គមខ្មែរបច្ចុប្បន្ន? ចូរ
អធិប្បាយ។

ចម្លើយ:

ចំពោះបញ្ហាវប្បធម៌មហាទេសដែលកំពុងជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងសង្គមខ្មែរបច្ចុប្បន្ន៖

• ចំណុចអវិជ្ជមាន

បាត់បង់ជំនឿសាសនាទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណីល្អរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរ។ ឧទាហរណ៍៖ ប្រជាជនខ្មែរ
មួយចំនួនបានបោះបង់ជំនឿសាសនា ទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណីដែលដូនតាខ្មែរយើងបានគោរពបូជា
ច្រើនសតវត្សមក ហើយបែរជាប្រកាន់យកជំនឿសាសនាទំនៀមទំលាប់ដទៃទៅវិញ។ ឈប់លើកដៃ
សំពះ ត្រឡប់មកចាប់(បែបអឺរ៉ុប)ជំរាបលាបែរទៅបាយៗ។ កានិយមប្រើប្រាស់របស់របរមហាទេស។
ការនិយមចម្លៀងបរទេសរាំតាមបែបមហាទេស ពិធីកាត់នំក្នុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍។ និយមការសាង
សង់ទេពដ្ឋានម៉ូត រឺឈុតថែដែលធ្វើអោយបាត់បង់សក្ខណៈជាតិ។ និយមសំលៀកបំពាក់ស៊ីវិល័យ
ហួសហេតុពិសេសកូនស្រី។ និយមទស្សនារឿងបរទេសតាមរយៈទូរទស្សន៍។ កាយល់មិនច្បាស់ពី
លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងសិទ្ធិមនុស្សនាំអោយមានផលវិបាកដល់សង្គមជាតិ។

• ចំណុចវិជ្ជមាន:

ទទួលនូវចំនេះដឹងថ្មីៗពីវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកទេសដើម្បីសំរួលក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃដូច
ជា៖ បង្កើនទន្ទឹងផលក្នុងវិស័យកសិកម្ម, បំបាត់ជំនឿអប្សិហួសហេតុ, យល់ពីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិង
សិទ្ធិមនុស្សបានត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់ នាំអោយស្គាល់ពីតំលៃមនុស្សពិតប្រាកដ។ សំយោគ៖ គ្រប់
ជាតិសាសនតែងតែមានទំនាក់ទំនងវប្បធម៌មធ្យមទៅវិញទៅមក។ ការជ្រៀតចូលនូវវប្បធម៌មហាទេស
បានទទួលផលវិជ្ជមានរឺអវិជ្ជមាន វាអាស្រ័យលើការខិតខំពង្រីកជមនៃម្ចាស់ស្រុក។ សរុបមក យើង
ជាកូនខ្មែរត្រូវខិតខំពង្រីកវប្បធម៌ជាតិ និងចេះកែច្នៃវប្បធម៌មហាទេសមកបម្រើសង្គមជាតិ។

សំណួរ:

ដើម្បីអោយប្រទេសជាតិរីកចំរើន តើគេត្រូវយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

ដើម្បីអោយប្រទេសជាតិរីកចំរើន គេត្រូវយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យមួយចំនួនដូចជា៖

• វិស័យវប្បធម៌

ចំនេះដឹង៖ ជំនឿសាសនា វិជ្ជា-វិទ្យាស្យង់

ផ្សព្វផ្សាយ៖ ភាសា អក្សរ សញ្ញា អក្សរសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈ ព័ត៌មាន(វិទ្យុ ទូរទស្សន៍)

អនុវត្ត៖ ទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី ការសិក្សាអប់រំ កីឡា ល្បែងកំសាន្ត ច្បាប់។

• វិស័យសង្គមផ្ទៃម

គ្រឿងសង្គម: មានលំនៅដ្ឋាន ចំណីអាហារ សំលៀកបំពាក់ មានម៉ាស៊ីន (សំនង់ បង្កើនផល មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ) មានមុខរបរវិជ្ជាជីវៈ

របបសង្គម: សេដ្ឋកិច្ច(កសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម) សង្គមកិច្ច(សន្តិសុខ សុខភាព ការងារ) នយោបាយក្នុងប្រទេស(របៀបរបបគ្រប់គ្រង) និងនយោបាយក្រៅប្រទេស (ទាក់ទងការទូត)

ទំរង់សង្គម: គ្រួសារ វណ្ណៈជាតិកំណើត វណ្ណៈការងារ និងស្ថាប័នផ្សេងៗ

សំណួរ:

តើកាកបាទក្រហមអន្តរជាតិ ចាប់បដិសន្ធិឡើងនៅឆ្នាំណា ?

មានចំនុចសំខាន់ៗប៉ុន្មានយ៉ាង? អ្វីខ្លះ ?

ចម្លើយ:

កាកបាទក្រហមអន្តរជាតិ ចាប់បដិសន្ធិឡើងនៅឆ្នាំ1863 អ្នកផ្ដើមគំនិតឈ្មោះ ហង់ប៊ីឌុយណង់ ជាជនជាតិស្វីស។

គោលការណ៍ចំនុចសំខាន់ៗមាន៧យ៉ាង៖

ក)មនុស្សធម៌: ជួយសង្គ្រោះដល់អ្នករងរបួសដោយមិនរើសមុខនៅសមរភូមិ,ការពារនីតិសំរាលទុក្ខ វេទនាមិនថាជួបប្រទះនៅកន្លែងណា។

ខ)មិនលំអៀង: មិនរើសអើងជាតិសាសន៍ ជំនឿសាសនា វណ្ណៈ រឺនយោបាយឡើយ។

គ)អព្យាក្រឹតភាព: មិនចូលរួមខាងបក្សពួកណានៅក្នុងការច្បាំងគ្នា,មិនជាប់ទាក់ទិន មិនថានៅពេល ណាដែលរវាងជំលោះខាងនយោបាយ ពូជសាសន៍ សាសនា ឬមនោគមវិជ្ជាណាមួយ។

ឃ)ឯករាជ្យភាព: កាកបាទក្រហមរក្សាឯករាជ្យភាពរបស់ខ្លួនជនិច្ច ដើម្បីនឹងអាចប្រតិបត្តិការណ៍ តាមគោលការណ៍កាកបាទក្រហមគ្រប់ពេលវេលា។

ង)ស្ម័គ្រចិត្ត: កាកបាទក្រហមជាអង្គការស្ម័គ្រចិត្តបំរើសំរាលទុក្ខដោយមិនប្រាថ្នាផលប្រយោជន៍ប ស្នងឡើយ

ច)ឯកភាព: ក្នុងប្រទេសនីមួយៗត្រូវមានកាកបាទក្រហមរបស់ខ្លួនតែមួយ។កិច្ចការកាកបាទក្រហម ត្រូវលើកទូលាយសំរាប់មនុស្សទូទៅ ហើយត្រូវប្រតិបត្តិខាងផ្លូវមនុស្សធម៌ប្រទេសរបស់ខ្លួន។

ឆ)សកលភាព: អង្គការកាកបាទក្រហម ជាអង្គការសកលគឺអ្នកកាកបាទក្រហមនីមួយៗត្រូវមាន ឋានៈស្មើ

គ្នានិងមានចំណែកទទួលខុសត្រូវមុខនាទីស្មើគ្នាក្នុងការជួយគ្នាទៅវិញទៅមក។

សំណួរ:

ចូរនិយាយពីការផ្សព្វផ្សាយ ព្រះពុទ្ធសាសនានៅលើពិភពលោក។

ចម្លើយ:

- ទោះបីព្រះពុទ្ធសាសនានៅប្រទេសឥណ្ឌាសាបរលាបស្ទើរតែទាំងអស់ក៏ដោយ ក៏ឃើញព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងនិកាយមហាយាន និងហីនយានបានផ្សព្វផ្សាយទៅបរទេសជាច្រើន។ បើតាមស្ថិតិឆ្នាំ ១៩៦១ មានពុទ្ធសាសនិកជាង៥០០លាននាក់(តាមឯកសារវប្បធម៌របស់លោក សរ សារុន)។ របៀបផ្សព្វផ្សាយមានវិធី+ទ្រឹស្តីមធ្យោបាយ...។ បណ្តាប្រទេសដែលកាន់សាសនាព្រះពុទ្ធ៖
 - ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយមហាយាន: ចិន វៀតណាម ទីបេ ភូមី ជប៉ុន ម៉ុងហ្គោលី ហ្វីលីពីន ប៉ាគីស្ថាន នេប៉ាល់ និងឥណ្ឌាផ្នែកខ្លះ។
 - ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយហីនយាន: ខ្មែរ សេរីលង្កា ភូមា ថៃ ឡាវ ជាដើម។

សំណួរ:

ក. អាពាហ៍ពិពាហ៍ជាអ្វី?

ខ. ដើម្បីឲ្យជីវិតអាពាហ៍ពិពាហ៍មានតំលៃតើសាមីខ្លួនប្រុសស្រីត្រូវបំពេញ លក្ខខណ្ឌអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

អាពាហ៍: នាំកូនប្រុសទៅរៀបការផ្ទះកូនស្រី។

ពិពាហ៍: នាំកូនស្រីទៅរៀបការផ្ទះកូនប្រុស។

អាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាការផ្សំផ្គុំយ៉ាងឧទ្យាវិកជាផ្លូវការមួយរវាងបុរសម្នាក់ និងស្រីម្នាក់ ដើម្បីបង្កើតគ្រួសារថ្មីមួយ។

ដើម្បីឲ្យជីវិតអាពាហ៍ពិពាហ៍មានតំលៃត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចតទៅ៖

- លក្ខខណ្ឌសំភារៈ សាមីខ្លួនទាំងសងខាងត្រូវមានសុខភាពលក់គ្រប់គ្រាន់ កាយសម្បទាមាំមួន, មានមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិត មានការងារធ្វើដើម្បីកសាងគ្រួសារដោយខ្លួនឯង,ត្រូវមានធនធាន,មានកំរិតវប្បធម៌ចុះសំរុងនឹងសង្គម មានសញ្ញាប័ត្រខ្ពស់ចំពោះកូនប្រុស។
- លក្ខខណ្ឌវេទនា: សាមីខ្លួនសងខាងត្រូវចេះស្រលាញ់គ្នាទៅវិញទៅមកដោយស្មោះ, សាមីភរិយាមិនត្រូវទទួលការគំរាមគំហែងពីសំណាក់មាតាមិតារបស់ខ្លួនឡើយ, ត្រូវបានទទួលស្គាល់ពីឪពុកម្តាយទាំងសងខាង ពីចាស់ទុំនិងភ្ញៀវ ហើយមេឃុំ តាអាចារ្យក៏សំរេចសួរសាមីខ្លួនទាំងពីរត្រូវស្រលាញ់គ្នាអស់មួយជីវិត។
- លក្ខខណ្ឌសង្គម: អ្នកទាំងពីរត្រូវបំពេញកិច្ចសន្យា ចំពោះសង្គមដែលខ្លួនរស់នៅ, ត្រូវចុះកិច្ចសន្យា ចំពោះចៅក្រមមានការយល់ព្រមពីឪពុកម្តាយទាំងសងខាង និងធ្វើពិធីតាមប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ របស់សង្គមជាតិ,មេឃុំ ចៅសង្កាត់បញ្ជាអោយឪពុកម្តាយអាណាព្យាបាលទាំងសងខាងប្រកាសបាន៧ថ្ងៃ មុននឹងអនុញ្ញាតអោយរៀបពិធីបាន, បញ្ជាក់សំបុត្រ

អាពាហ៍ពិពាហ៍។

• លក្ខខណ្ឌសីលវិជ្ជា: សន្យាមិនប្រើអំពើហិង្សាទៅវិញទៅមក, ស្បថថាពិតជាស្មោះត្រង់ទៅវិញទៅមក, រួមសុខរួមទុក្ខជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក, មិនមើលងាយភរិយាដូចទាសី។

សំណួរ:

ក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាទំលាប់មានផ្កាស្លាបី។ តើផ្កាស្លាបីនេះតំណាងឲ្យអ្វី?

ចម្លើយ:

ផ្កាស្លាបី គឺជាផ្កាស្លាដែលគេចងជាបីដុំដាក់ក្នុងកែវបី រឺតំកល់លើជើងពានបី។

- ផ្កាស្លាទី១៖ សំនុំផ្កាស្លាមាន២១ទង រុំស្រោបដោយស្លឹកម្លូ២១សន្លឹក ចងផ្កាបដោយអមអំបោះនៅព័ណ៌ស ហើយដោតផ្លែស្លា២១ជុំវិញពីក្រៅ។ ផ្កាស្លានេះគេហៅថាផ្កាស្លាច្បង ជានិមិត្តរូបគុណទាំង២១របស់ឪពុក។
- ផ្កាស្លាទី២៖ សំនុំផ្កាស្លាមាន១២ទង រុំស្រោបដោយស្លឹកម្លូ១២សន្លឹក ចងផ្កាបដោយអំបោះនៅព័ណ៌ស ហើយដោតផ្លែស្លា១២ជុំវិញពីក្រៅ។ ផ្កាស្លានេះហៅថា ផ្កាស្លាកណ្តាលជានិមិត្តរូបគុណទាំង១២របស់ម្តាយ។
- ផ្កាស្លាទី៣៖ សំនុំផ្កាស្លាមាន៦ទង រុំស្រោបដោយស្លឹកម្លូ៦សន្លឹក ចងផ្កាបដោយអំបោះនៅព័ណ៌ស ហើយដោតផ្លែស្លា៦ជុំវិញពីក្រៅ។ ផ្កាស្លានេះហៅថាផ្កាស្លាពៅ ជានិមិត្តរូបគុណទាំង៦របស់បង។

សំណួរ:

ពាក្យទំនៀមខ្មែរមួយឃ្លាចែងថា ទឹកដោះម្តាយថ្លៃ តើពាក្យនេះបង្កប់អត្ថន័យដូចម្តេច?

ចម្លើយ:

ពាក្យទំនៀមខ្មែរមួយឃ្លាចែងថា ទឹកដោះម្តាយថ្លៃ បង្កប់អត្ថន័យដូចជា៖

- ន័យត្រង់: ទឹកដោះម្តាយថ្លៃជាអាហារដ៏សំខាន់ និងចាំបាច់គ្មានពិរសំរាប់ចិញ្ចឹមទារកដែលគ្មានលក់នៅទីផ្សារ
- ន័យផ្សេងៗ: ជានិមិត្តរូបរបស់កូន(ពេលប្រឈមមុខមុនពេលនឹងគ្រោះថ្នាក់), ជានិមិត្តរូបនៃព្រហ្មវិហាធំមរបស់ម្តាយលើកូន, ជាព្រះកន្លែងមួយក្នុងគេហដ្ឋាន, ជានិមិត្តរូបនៃរបបមាតាធិតេយ្យ(មេឃុំ, មេទំព, មេផ្ទះសូរស្លាប់បារកុំអោយស្លាប់មេ។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយើងតែងតែមានពាក្យទំនៀមល្អៗជាច្រើនដែលកើតចេញពីសភាពជាក់ស្តែង ដើម្បីអប់រំប្រៀនប្រដៅកូនចៅប្រុសស្រីតួយ៉ាងដូចជា ពាក្យទំនៀមមួយបានពោលថា ទឹកដោះម្តាយថ្លៃ។

ការបកស្រាយតាមបែបផ្សេងទៀត៖

• ន័យចំ: ទឹកដោះម្តាយថ្លៃជាអាហារដ៏សំខាន់ និងចាំបាច់គ្មានពីរសំរាប់ចិញ្ចឹមទារក ដែលគ្មានលក់នៅទីផ្សារទេ

• ន័យប្រៀបធៀប: ជានិមិត្តនៃរបបមាតាធិបតេយ្យ បានជាសង្គមខ្មែរយើងប្រកាន់យករបបមាតាធិបតេយ្យ ដោយអោយតំលៃទៅលើស្ត្រីជាធំ។

ដូចនេះ ឥទ្ធិពលរបបមាតា ធិបតេយ្យ តែងតែធ្វើអោយកូនប្រុសស្រីនឹកឃើញដល់ម្តាយជានិច្ច ដែលបានចិញ្ចឹមខ្លួនដោយទឹកដោះ ហើយបើទឹកដោះមានមហិទ្ធិវិទ្យា កូននឹងពិតជាបានសុខសប្បាយរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់នានា។ ឯក្នុងសង្គមកេរ្តិ៍បានឲ្យតំលៃអោយស្ត្រីដូចជា: មេឃុំ មេទ័ព មេផ្ទះជាដើម។ មិនតែប៉ុណ្ណោះតាមទស្សនៈខ្មែរ គេតែងតែនិយមអោយតំលៃលើស្ត្រីជាធំដោយពោលថា “សូវស្លាប់បា កុំអោយស្លាប់មេ” ជាដើម។ និមិត្តរូបនៃព្រហ្មវិហាររបស់ម្តាយទៅលើកុលបុត្រធីតា។ ជានិមិត្តរូបរបស់កូនតែម្តងបានន័យថា កូនទាំងឡាយបានរស់រានមានជីវិតពីគ្រោះថ្នាក់ អាសន្នអន់ក្រគ្រប់បែបយ៉ាង គឺដោយសារតែទឹកដោះ ម្តាយ។ ដូច្នេះហើយ បានជាគេនិយាយថា ដោយសារតែកដោះម្តាយថ្លៃ ឈាមកូន អណ្តែត។ គឺជាព្រះកន្លែងមួយ ក្នុងគេហដ្ឋានដែលគេចាត់ទុកជាព្រះរស់ គឺម្តាយនេះ ឯង។ តាមអត្ថន័យខាងលើឃើញថា ពាក្យទំនាមនេះ មានតំលៃពុំអាចកាត់ថ្លៃបានទេនិងបញ្ជាក់អោយឃើញពីទឹកចិត្តម្តាយដែលទាក់ទងនឹងព្រហ្មវិហារផ្ទៃមចំពោះកូនប្រុសស្រី ព្រមទាំងអប់រំកូនចៅអោយក្លាយជាពលរដ្ឋដ៏ល្អក្នុងសង្គមជាតិ។

សំណួរ:

ចូរអ្នករៀបរាប់ពីពុទ្ធប្រវត្តិចាប់ពីបដិសន្ធិរហូតដល់ថ្ងៃបរិនិព្វាន?

ចម្លើយ:

រៀបរាប់ពីពុទ្ធប្រវត្តិចាប់ពីបដិសន្ធិរហូតដល់ថ្ងៃបរិនិព្វាន:

បដិសន្ធិ: ព្រហស្បតិ ១៥កើត អាសាឍ។

ប្រសូត្រ: សុក្រ១៥កើត ពិសាខ ឆ្នាំចក្នុងព្រៃសុម្ព្ពិនី។

អភិសេក: ព្រះជន្មាយុ១៦វស្សាជាមួយនាងពិម្ពា មានស្នំ៤មីនជាបិរា។

ចេញបួស: ២៩។

ត្រាស់ដឹង: ៣៥ ត្រូវថ្ងៃពុធ១៥កើត ពិសាខ ឆ្នាំរកានៅក្បែរស្ទឹងនេរពា។

បរិនិព្វាន: ៨០ត្រូវថ្ងៃអង្គារ ១៥កើតពិសាខ ឆ្នាំម្យាញ់នៅក្បែរក្រុងកុសិនរា។

សំណួរ:

ហេតុអ្វីបានជាថា សិល្បៈខ្មែរបុរាណជាសិល្បៈសាសនា?

ចម្លើយ:

បានជាថា សិល្បៈខ្មែរបុរាណជាសិល្បៈសាសនាព្រោះ

សំណង់(ស្ថាបត្យកម្ម)

- ប្រាសាទឧទ្ទិសដល់ព្រហ្មញ្ញសាសនា
- វត្តអារាមព្រះពុទ្ធសាសនា
- គូទឹកពង្សជុំវិញប្រាសាទ។

រូបបដិមា(រចនាបថ)

- រូបព្រះព្រហ្ម រូបព្រះពោធិសត្វ អ៊ីសូ ហោជាង ផ្លែរ រូបទេពអប្សរាជាដើម។

សំណួរ:

ហេតុដូចម្តេចបានជា ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកំណត់យកបាវចនាដែលមានឈ្មោះថា ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ ? តើវាមានទំនាក់ទំនងដូចម្តេច ? (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ ២០១០)

ចម្លើយ:

បាវចនាមានន័យថា គឺសំដៅដល់ពាក្យជាប្រធាន រឺជាគោលចារឹកសំដី ជាសំអាងទុកជាគោលប្រតិបត្តិ។

- **ជាតិ:** សំដៅលើមនុស្ស មានអំបូរពូជសាសន៍រស់នៅលើទឹកដីមួយ មានព្រំដែនរួមមួយ ការគ្រប់គ្រងស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចមួយ មានរដ្ឋ មានអធិបតេយ្យភាព អត្តសញ្ញាណជាតិ អរិយធម៌ ផ្ទាល់ខ្លួនជាកំណើត គឺមានប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ របៀបរបបរស់នៅ ជំនឿ ផ្គត់ផ្គង់និរន្តរ៍ ការទាក់ទងភាសា និង ប្រកាន់គោលនយោបាយមួយដូចគ្នា។
 - **សាសនា:** ការអប់រំ កាទូន្មានប្រៀនប្រដៅ(ល្អ សុខៈ)។ សំដៅលើសាសនាមួយដែលប្រជាពលរដ្ឋគោរពប្រតិបត្តិគ្រប់ៗគ្នា ហើយរដ្ឋធម្មនុញ្ញក៏ព្រមទទួលសាសនានេះជាសាសនារបស់រដ្ឋដោយបានកំណត់ថា «ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនារបស់រដ្ឋ»។
 - **ព្រះមហាក្សត្រ:** ជាម្ចាស់ដ៏ត្រជាក់ត្រជុំរបស់ប្រជារាស្ត្រ ជនដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជានិមិត្តរូបរបស់ប្រទេសជាតិ។ តាំងពីដើមមក ប្រទេសកម្ពុជាយើងមានព្រះមហាក្សត្រសោយរាជ្យ ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រទេសមានសុខសន្តិភាព ឯកភាពជាតិ និងភាពរុងរឿងសំបូរសប្បាយ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះមហាក្សត្រគ្រប់ព្រះអង្គត្រូវប្រកបដោយទសពិតរាជធម៌ គួរជាទីគោរពសក្ការបូជាពិតៗ។
- សរុបមក ដោយយោងតាមចំណុចទាំងបីខាងលើនេះហើយ ទើបបាវចនារបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងកំណត់ថា «ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ» ហើយចំណុចទាំងបីនេះ បើខ្វះខាតចំណុចណាមួយនោះប្រទេសយើងគ្មានវឌ្ឍនភាពឡើយ។
- =ចំនងទាក់ទងមិនអាចកាត់ផ្តាច់ចេញពីគ្នាបានទេ។ ជាតិ ជាកត្តាសំរេច។ ឧទាហរណ៍:បើមានជាតិ ៥មានសាសនាសំរាប់អប់រំ ៥ព្រះមហាក្សត្រជានិមិត្តរូប។

សំណួរ:

បន្ទាប់ពីបានសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ តើអ្នកមានមោទនភាពជាតិដូចម្តេចខ្លះ?

តើអ្នកមានគំនិតយ៉ាងណាខ្លះ ដើម្បីធ្វើអោយអក្សរសាស្ត្រជាតិរីកចំរើន?

ចម្លើយ:

មោទនភាពជាតិ ជាអំនួនអំពីជាតិរបស់ខ្លួន ស្រឡាញ់ជាតិ មានភាពជឿជាក់លើជាតិរបស់ខ្លួន។

បន្ទាប់ពីបានសិក្សាមានមោទនភាពជាតិដូចតទៅ៖

- ទឹកដី: (ទំហំ: មានវិសាលភាពធំល្វឹងល្វើយ)
- សម្បត្តិនិងទីតាំង: តំបន់ត្រូពិចអាកាសធាតុអំណោយផល, មានសត្វគ្រប់ប្រភេទ, ព្រៃឈើ, ទន្លេ, បឹង, ភ្នំ, សមុទ្រ
- មនុស្ស: មានដើមកំនើតលើទឹកដីរបស់ខ្លួន ឧស្សាហ៍ព្យាយាមអត់ធ្មត់ និងមានគំនិតច្នៃប្រឌិតទន់ភ្លន់ស្តុកបូត
- វប្បធម៌អរិយធម៌តាំងពីបុរាណ: ជំនឿប្រពៃណី សាសនា អក្សរសាស្ត្រ ភាសា សិល្បៈ សង្គមធម៌: របបនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សុខាភិបាល គមនាគមន៍... ឧ.រឿទុំទៅ

ដើម្បីអោយអក្សរសាស្ត្រជាតិរីកចំរើនយើងត្រូវ:

- រក្សាទំរង់អក្សរសាស្ត្រជាតិឲ្យបានគង់វង្ស និងបន្តការស្រាវជ្រាវឯកភាពនិងអភិវឌ្ឍន៍
 - ប្រើប្រាស់ភាសាជាតិអោយបានត្រឹមត្រូវតាមក្បួនខ្នាត(វេយ្យាករណ៍)
 - ជួយបណ្តុះបណ្តាលផ្សព្វផ្សាយក្នុងមជ្ឈដ្ឋានជាតិឲ្យបានទូលំទូលាយពិសេសតាមគ្រឹស្ថានសិក្សា
 - ប្រើប្រាស់ភាសាជាតិជាយាន(ទិដ្ឋការដ្ឋបាល ទំនាក់ទំនងផ្សេងៗ)
 - លើកតម្កល់ភាសាជាតិ(មោទនភាពចំពោះភាសាជាតិ)ឧ.ការផ្សព្វផ្សាយពាណិជ្ជកម្មតាមទីសាធារណៈត្រូវតែសរសេរជាភាសាខ្មែរ ឲ្យមានទំហំធំជាងអក្សរបរទេស
 - បង្កើតស្នាដៃដែលបំរើអោយអក្សរសាស្ត្រជាតិ(ឧ.ឯកសារនានាសរសេរជាអក្សរជាតិដូចជា អក្សរសិល្ប៍អត្ថបទទំនាក់ទំនង និងវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស និងច្បាប់ជាដើម)។
- សរុបមក យើងត្រូវរួមគ្នាជួយថែរក្សា ពង្រឹងនិងពង្រីកអក្សរសាស្ត្រជាតិអោយរីកចំរើននិងគង់វង្ស ចៀសវាងកុំធ្វើអ្វីដែលនាំអោយអន្តរាយដល់អក្សរសាស្ត្រជាតិ...។ ទន្ទឹមនឹងមោទនភាពចំពោះអក្សរជាតិ តែយើងក៏ត្រូវសិក្សាស្វែងយល់ភាសាជាតិ តែយើងក៏ត្រូវសិក្សាស្វែងយល់ភាសានិងអក្សរសាស្ត្របរទេសដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិ(អង្គគ្រួសនិងបារាំងជាដើម) ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេសនយោបាយពិភពលោក។

សំណួរ:

តើការបោះឆ្នោតមានអត្ថន័យដូចម្តេចខ្លះ?

ចម្លើយ:

អត្ថន័យការបោះឆ្នោតមាន៖

- រដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទាំងអស់ត្រូវតែឆ្លងកាត់ការបោះឆ្នោត និងការបញ្ចេញមតិ។
- ជ្រើសរើសរបបគ្រប់គ្រង និងបុគ្គលិកដឹកនាំដែលគេពេញចិត្តបញ្ចៀសអំពើហឹង្សា។
- មានរបបពហុបក្ស នាំទៅដល់ការអភិវឌ្ឍន៍។
- ការបោះឆ្នោតបានល្អ សេរី យុត្តិធម៌ នាំអោយមានការទទួលស្គាល់ពីសង្គមជាតិ និងសហគមន៍អន្តរជាតិ។

សំណួរ:

ចូរបង្ហាញពី សិទ្ធិ សេរីភាព លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងការអនុវត្តរបស់វា។ (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ២០០៣)

ចម្លើយ:

សិទ្ធិ: ជាអ្វីៗដែលជាតំរូវការសំខាន់ សម្រាប់រស់ក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ដើម្បីរស់កើតជាមនុស្ស។

សេរីភាព: ភាពសេរីរបស់មនុស្ស គ្មានព្រំដែនកំណត់ ដែលមានតាំងពីកំណើតមកម្ល៉េះ។

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ: ជារបបគ្រប់គ្រងរដ្ឋដោយប្រជាពលរដ្ឋ។

ក្នុងការអនុវត្តត្រូវចេះប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដើម្បីកុំអោយក្លាយទៅជាការរំលោភសិទ្ធិ

- ព្រំដែននៃសិទ្ធិគឺច្បាប់ ព្រំដែននៃច្បាប់គឺសិទ្ធិ
- ការប្រើប្រាស់សិទ្ធិមិនគោរពច្បាប់ នាំអោយអណាធិបតេយ្យ
- ការប្រើប្រាស់ច្បាប់មិនគោរពសិទ្ធិ នាំអោយផ្តាច់ការ

តាមគោលការណ៍ល្អៗនៃរបបប្រជាធិបតេយ្យដូចជា:

- មានសមភាព មិនរើសអើង មិនប្រកាន់វណ្ណៈ ពណ៌សម្បុរ
- មានភាគរភាព និងការអនុគ្រោះអធ្យាស្រ័យគ្នា
- ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ដោយបំពេញភារកិច្ចតាមតួនាទី ឋានៈ និងយុត្តិធម៌
- ផ្តល់សិទ្ធិសេរីភាពគ្រប់បែបយ៉ាង និងតម្លាភាព
- មានសិទ្ធិនិយាយស្តី បញ្ចេញមតិ វែកញែករកខុសត្រូវ
- មានសិទ្ធិទាមទារអោយរដ្ឋាភិបាលធ្វើតាមឆន្ទៈរបស់ខ្លួន
- មានសិទ្ធិចូលរួមប្រជុំ និងអប់រំ រឺ បង្កើតសមាគមផ្សេងៗ
- មានសិទ្ធិក្នុងជំនឿសាសនាផ្សេងៗ
- មានការបោះឆ្នោតដោយសេរី និង យុត្តិធម៌
- គោរពតាមលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត
- សេរីភាពលើវិស័យសេដ្ឋកិច្ច ដោយរាស្ត្រជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើទ្រព្យធនខ្លួន និងជំនួញ

- មិនរំលោភបំពានលើសិទ្ធិអ្នកដទៃ ដោយមានតុលាការឯករាជ ដើម្បីកាត់ទោសលើជនល្មើស
 - មានប្រព័ន្ធពហុបក្ស ដូចជាបក្សជំនាន់ក្នុងសភា ដើម្បីរក្សាតុល្យភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងល្អ
 - មាននីតិវិធី ជាការគ្រប់គ្រងច្បាប់
 - មន្ត្រីរាជការ ទាហាន នគរបាល ប្រកាន់ជំហរអក្សក្រឹត។
- ដូចនេះ សិទ្ធិ សេរីភាព លិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ជារបស់បាននាំមកនូវសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ សុភមង្គល សមភាព យុត្តិធម៌ សាមគ្គីភាព និង វឌ្ឍនសង្គមយ៉ាងពិតប្រាកដ។

សំណួរ:

តើអ្វីជាសិទ្ធិមនុស្ស? សិទ្ធិចូលរួមរបស់កុមារ? សិទ្ធិពលរដ្ឋ? (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក ១ ឆ្នាំ២០០៩)

ចម្លើយ:

សិទ្ធិ ជាអំណាចពីកំណើតដែលមនុស្សរាល់រូបមានដូចៗគ្នា មនុស្សត្រូវតែទទួលបានសិទ្ធិ ជាមូលដ្ឋាន ដែលជាចំណងដៃពីធម្មជាតិរួមមាន:

- សិទ្ធិក្នុងការរស់នៅ
- សិទ្ធិទទួលនូវសេរីភាព (ជំនឿ ដើរហើរ ប្រកបរបរអាជីវកម្ម ការសិក្សា...)
- សិទ្ធិសំដែងឆន្ទៈ (ការធ្វើនយោបាយ...)
- សិទ្ធិទទួលនូវសុភមង្គល

សិទ្ធិចូលរួមរបស់កុមារ

សិទ្ធិពលរដ្ឋ ជាសិទ្ធិនិងជាករណីកិច្ច កាតព្វកិច្ចដែលពលរដ្ឋគ្រប់រូបក្នុងសង្គមចាំបាច់ត្រូវបំពេញចំពោះរដ្ឋ សហគមន៍ រួមមាន:

- ការគោរពច្បាប់រដ្ឋ
- ការគោរពឆន្ទៈរួមក្នុងសហគមន៍
- ចូលរួម និង ឈរឈ្មោះឲ្យគរហោះឆ្នោត
- បង្កើតសហជីព សហគមន៍ ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍រួម(របបប្រជាធិបតេយ្យ)
- ការរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍សង្គម
- រួមចំណែកធ្វើពលិកម្មដើម្បីជាតិ មាតុភូមិ (ការពារចូលរួមចលនាសង្គម)

សំណួរ:

តើប្រជាពលរដ្ឋក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យមានសិទ្ធិ កាតព្វកិច្ចនិងស្មារតីយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរបង្ហាញ។ (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ២០០៥)

ចម្លើយ:

សិទ្ធិ:

- បោះឆ្នោតនិងឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនអោយគេបោះឆ្នោត
- ចូលរួម រឺ បង្កើតគណបក្សនយោបាយ
- ចូលរួម រឺ បង្កើតសមាគមផ្សេងៗ
- ទាមទារឲ្យរាជរដ្ឋាភិបាលធ្វើតាមឆន្ទៈរបស់ខ្លួន

កាតព្វកិច្ច:

- គោរពប្រតិបត្តិតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់នានា
- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ
- ចូលរួមដឹងព្រឹត្តិការណ៍ និងចូលរួមចំណែកគ្រប់កិច្ចការរបស់រដ្ឋាភិបាល

ស្មារតី:

- អត់ធ្មត់ អនុគ្រោះ សម្របសម្រួល សហការគ្នា
- ហ៊ានបញ្ចេញបតិ ជជែកវែកញែករកខុសត្រូវ

សំណួរ:

ម្នាក់ៗតែងតែនិយាយថា «ខ្លួនស្នេហាជាតិ» តើអ្នកស្នេហាជាតិពិតប្រាកដត្រូវប្រកបដោយគុណសម្បត្តិបែបណាខ្លះ ? លើកឧទាហរណ៍តាមរយៈអក្សរសិល្ប៍មកបញ្ជាក់។

ចម្លើយ:

ជាតិ: កំណើត ការកើត មានលក្ខណៈរួម ទឹកដីប្រជាជន ភូមិសាស្ត្រ សង្គមកិច្ច នយោបាយ វប្បធម៌។
ស្នេហាជាតិ: ជាសកម្មភាពពលិកម្មផ្នែករូបរាង និងខួរក្បាលរបស់មនុស្សប្រកបដោយសុឆន្ទៈដើម្បីជាតិបុព្វហេតុជាតិដែលស្តែងឡើងតាមរយៈសម្ព័ន្ធភាព គុណធម៌របស់មនុស្ស។
ផ្ទុយទៅវិញបើសកម្មភាពនាំអោយជាតិលិចលង់ អសម្ព័ន្ធភាពពុំអាចហៅថាអ្នកស្នេហាជាតិបានឡើយ។
គុណសម្បត្តិរបស់អ្នកស្នេហាជាតិ:

ក.ត្រូវបំពេញវិ័រៈសកម្មភាពដើម្បីជាតិ

- ហ៊ានលះបង់ជីវិត នឹងអ្វីៗទាំងអស់ដើម្បីជាតិ ផលប្រយោជន៍ជាតិនិងប្រជាជន។
- ទង្វើទាំងឡាយប្រកបដោយ សីលធម៌ខ្ពស់ ស្រលាញ់កេរ្តិ៍ឈ្មោះ កិត្តិយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ជាជាងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួន។
- អង់អាចក្លាហានតស៊ូប្រឆាំងមិនក្លាចស្លាប់។ស្រលាញ់ប្រយោជន៍រួមជាងប្រយោជន៍បុគ្គល។មានឆន្ទៈមនសិការស្នេហាជាតិមិនរាថយ។

ខ. មានវិចារណញ្ញាណ: មានអត្តសញ្ញាណជាតិ ចេះស្រលាញ់ជាតិ។ ឧទាហរណ៍: រឿងរៀបរយកេរ្តិ៍តួអង្គក្បត់ជាតិ:

- សុត្រីត(ប្អូនបង្កើតរបស់ពាលី)៖ចុះចូលជាមួយព្រះរាម កេណ្ឌទព័អោយព្រះរ៉ា, បំផ្លាញជាតិឯងដាក់

ជាតិអោយស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមព្រះរាម, ស្មើព្រះរាមឲ្យសំលាប់ពាលីជាបង, ព្រះរាមព្រមជួយ សុត្រីត ហើយលើកសុត្រីតអោយសោយរាជនៅខាងបុរីដើម្បីតែប្រយោជន៍ខ្លួន។

• ពិភេត(ប្អូនបង្កើតក្រុងរាពណ៍) រត់ចូលជាមួយព្រះរាម ជួយច្បាំងព្រះរាម, មានកំហឹង សងសឹកបងឯង ដើម្បីផលប្រយោជន៍ខ្លួនពេលគឺចង់បានកិត្តិយស កេរ្តិ៍ឈ្មោះ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរផ្ទាល់ខ្លួន។

តួអង្គស្នេហាជាតិ៖

• ពាលី សុកចិត្តស្លាប់ពុំព្រមអោយជាតិនិងប្រជាជនស្ថិតនៅក្រោមអំណាចចក្រពត្តិព្រះរាមទេព្រោះ មើលឃើញថាព្រះរាមជាមនុស្សអាក្រក់ ញុះញង់ បំបែកបំបាក់ផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន។

• កុម្មការណ៍ ពុំព្រមចុះចូលខាងព្រះរាមតាមការបញ្ចុះបញ្ចូលរបស់ពិភេត។ ដឹងថាក្រុងរាពណ៍ខុស តែ សុខចិត្តចេញច្បាំងដើម្បីការពាររហូតស្លាប់ខ្លួនទោះដឹងមុនថា ខ្លួនមិនឈ្នះព្រះរាមក៏ដោយ។ សរុបមក រឿងទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងខាងលើស្តែងចេញជាសកម្មភាពរបស់តួអង្គដែលមាន សកម្មភាពសុឆន្ទៈដើម្បីជាតិមានមនសិការ និងឧត្តមគតិជាតិ។

សំណួរ:

តើតែងពេលថា «ខ្វះការអប់រំ ខ្វះការអភិវឌ្ឍ» ។ ចូរអ្នកស្រាយបំភ្លឺ។ (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ២០០៤)

ចម្លើយ:

ការអប់រំ គឺជាការធ្វើសកម្មភាពទៅលើបុគ្គល ដែលមានគោលបំណងច្បាស់លាស់ ក្នុងការ ប្រើប្រាស់ ចិត្តគំនិតរបស់មនុស្ស(បំរើបំរួលបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់មនុស្ស)។ ឧ. ការអប់រំខាងវិជ្ជាពេទ្យ ខាងគ្រូ បង្រៀន ខាងសំនង់...។

ការអប់រំ គឺជាលំនាំនៃការប្រព្រឹត្តទៅពេញមួយជីវិតរបស់មនុស្សក្នុងស្ថានភាពផ្សេងៗគ្នា។

ការអភិវឌ្ឍ គឺជាការធ្វើឲ្យប្រែប្រួលឆ្ពោះទៅរកការរីកចម្រើន។

ប្រជាពលរដ្ឋជួបប្រទះកង្វះខាតការអប់រំខ្វះការអភិវឌ្ឍ៖

- កើតមានអំពើអសីលធម៌ផ្សេងៗដូចជា អំពើហិង្សា ចោរកម្ម ឃាតកម្មជាដើម។
- ខូចបរិស្ថានដោយសារការប្រើប្រាស់វត្ថុធម្មជាតិខុសទំនង និងគ្មានចំនេះដឹង។
- កើតមានអ្នកជំងឺជាច្រើន និងមានអ្នកមានវេបត្តិកាយសម្បទា រោគាព្យាធិដោយសារពួកគេខ្វះអនាម័យ។
- បាត់បង់កិត្តិយស និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជាតិ អរិយធម៌ជាតិធ្លាក់ចុះ
- ខ្វះធនធានមនុស្សសម្រាប់ការពារ និងកសាងប្រទេស(មិនបានដាំក្នុងសាលា គ្មានផ្លែផ្កាក្នុងសហគមន៍)
- ជួបប្រទះនូវអនត្តរជន ទុក្ខគជន និងភាពក្រីក្រកោកយ៉ាកក្នុងសង្គម។
- ពិបាកក្នុងការកសាងប្រទេសឲ្យរីកចម្រើនឆាប់រហ័ស។
- បាក់ទឹកចិត្ត ឈឺចាប់ក្នុងចិត្ត អស់សង្ឃឹមក្នុងជីវិត បាត់បង់សេវាសង្គម។
- ប៉ះពាល់ដល់ប្រពន្ធអប់រំរបស់សង្គម

- ខ្វះនូវបញ្ញាស្មារតីដោយឆ្លងកាត់ការត្រិះរិះពិចារណា បណ្តាចំនេះដឹងនានាប្រកបដោយអសីលធម៌ ព្រោះតែគ្មានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងប្រពន្ធខ្លួរក្បាល
- ខ្វះភាពឈ្លាសវៃ គ្មានចិត្តគំនិត ឆន្ទៈមោះមុតអង់អាចក្លាហាន ក្នុងកិច្ចការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ មិនអាចទប់ទល់រាល់សកម្មភាពអសកម្មក្នុងសង្គមបាន។
- មិនអាចកើតមានស្មារតីសាមគ្គីភាព ភាគរភាព មនុស្សធម៌ អហិង្សា លិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និង មិនបង្កើតឡើងនូវ ការស្រលាញ់ថែរក្សាការពារនូវអត្តសញ្ញាណជាតិដែលជាដួងព្រលឹងរបស់ជាតិខ្លួន។
- គ្មានគំនិតបង្កើតស្នាដៃ ដែលជាទេពកោសល្យរបស់ខ្លួនឲ្យក្លាយជាគោសិការបស់សង្គមបាន
- មិនអាចធ្វើខ្លួនឲ្យទៅជាមនុស្សមានគុណប្រយោជន៍ ដល់សង្គមជាតិមានន័យថារស់ទម្ងន់ផែនដី។
- ការរស់នៅបែបបទជាសត្វគ្មានសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ មិនអាចក្លាយទៅជាស្ថាបនិកដ៏សកម្មក្នុងការកសាងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់សង្គមជាតិ។
- មិនអាចអប់រំលើផ្នែកសុខភាព អនាម័យ បរិស្ថាន សិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីឈានទៅស្គាល់អំពីសារៈសំខាន់ និងផលប្រយោជន៍ វី ផលវិបាកដែលកើតមានជាយថាហេតុ។

ដូចនេះ ការអប់រំមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិឲ្យរីកចំរើនប្រកប ដោយសុភមង្គល។ប៉ុន្តែបើខ្វះការអប់រំនោះប្រទេសជាតិគ្មានការអភិវឌ្ឍន៍នាំឲ្យកើតភាពអាណាធិបតេយ្យមិនខានឡើយ។

សំណួរ:

ក្មេងជាតិខ្មែរមានចំណងជើងដូចម្តេច ? ចែកជាប៉ុន្មានវគ្គ ? មានអត្ថន័យយ៉ាងដូចម្តេច ?

ចម្លើយ:

“នគររាជ” និពន្ធដោយសម្តេចសង្ឃរាជ ជួន ណាត ចែកចេញជាបីវគ្គគឺ:

- វគ្គទី១ “សូមពួកទេវតា...បុរាណច្រើនថ្ងៃ”មានន័យថា និយាយអំពីតេជៈបារមីរបស់ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរក្នុងការគ្រប់គ្រងដែនដី ប្រជារាស្ត្រនិងការកសាងនូវអរិយធម៌រុងរឿង។
- វគ្គទី២ “ប្រាសាទសិលា...យូរអង្វែងហើយ”មានន័យថា និយាយអំពីភាពរុងរឿងនៃជនជាតិខ្មែរនាសម័យមហានគរ រហូតដល់បច្ចុប្បន្ន ដែលបានផ្តល់កិត្យានុភាពដ៏រន្ធត់តាមរយៈប្រាសាទសិលា ដែលកើតឡើងដោយបញ្ញាញាណសាមគ្គីភាព និងទឹកចិត្តស្នេហាជាតិរបស់បុព្វបុរសយើង។
- វគ្គទី៣ “គ្រប់វត្តអារាម...ជាមហានគរ”មានន័យថា អប់រំកូនចៅខ្មែរជំនាន់ក្រោយអោយបន្តរើសក្នុងការគោរព និងជឿជាក់លើព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជាសក្ខីភាពមួយបានធ្វើ អោយសង្គមខ្មែរយើងមានការរីកចំរើន និងផ្តល់នូវឧត្តមប្រយោជន៍គ្រប់បែបយ៉ាង។

បទនគររាជ(Royal Kingdom) ត្រូវបាននិពន្ធដោយសម្តេចសង្ឃរាជ ជួន ណាត(other idea) វគ្គទី១៖ ការបង្កសង្គមដល់ទេព្វ សូមជួយថែរក្សាព្រះមហាក្សត្រខ្មែរប្រកបដោយបារមីខ្លាំងខ្លា មាន ទសពិធរាជធម៌ដែលបានដឹកនាំកសាងប្រាសាទអង្គរវត្តនិងគ្រប់គ្រងផែនដីខ្មែរតាំងពីបុរាណមក ដោយរុងរឿង។

វគ្គទី២៖ ប្រាសាទថ្មនៅកណ្តាលព្រៃ ធ្វើឲ្យយើងស្រមៃឃើញសម័យមហានគរដ៏រុងរឿង។ ជនជាតិ ខ្មែរមានជំហររឹងមាំដូចថ្ម បានធានាភ័ព្វព្រេងសំណងរបស់កម្ពុជា។

វគ្គទី៣៖ ការរំលឹកគុណព្រះពុទ្ធសាសនានៅគ្រប់ទីវត្តអារាម ដែលជួយឲ្យប្រទេសខ្មែរក្លាយជាម ហានគរ តាំងពីសម័យដូនតារៀងរហូតមក បើយើងជឿជាក់ និងប្រតិបត្តិតាមដូនតា យើងនឹងថ្កុំថ្កើង រុងរឿងដូចសម័យមហានគរ។

សំណួរ:

តើ ការសិក្សាវប្បធម៌ ចំណេះដឹងទូទៅ មានសារៈសំខាន់យ៉ាងណាខ្លះដល់ពលរដ្ឋខ្មែរ? (ប្រឡងត្រូ បង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ២០០៤)

ចម្លើយ:

ការសិក្សាវប្បធម៌ ចំណេះដឹងទូទៅ មានសារៈសំខាន់ដល់ពលរដ្ឋខ្មែរដូចជា៖

- បណ្តុះបណ្តាលនូវច្បាប់នានា មនសិការ ថែរក្សា និងការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិខ្លួន។
- ស្គាល់ច្បាស់នូវប្រភពលក្ខណៈនៃវប្បធម៌ អរិយធម៌របស់ជាតិ តាមរយៈឥរិយាបថ ដេក ដើរ ឈរ អង្គុយ ទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី ជំនឿ សាសនា សិល្បៈ។
- ចេះយកអ្វីៗដែលមិនមែនជារបស់ជាតិខ្លួន អោយទៅជាលក្ខណៈជាតិខ្លួនស្របតាមដឹង ព្រលឹង របស់ជាតិ។
- ចេះរកវិធានការទប់ស្កាត់ និងវាយបកអោយទាន់ពេលវេលានូវឥទ្ធិពលវប្បធម៌ អរិយធម៌បរទេស ណាដែលមកបំផ្លាញដល់វប្បធម៌ អរិយធម៌ជាតិខ្លួន។
- ចេះរស់នៅក្នុងសង្គមជាមួយគ្នា ស្រលាញ់រាប់អានគ្នា គោរពសិទ្ធិគ្នាទៅវិញទៅមក គ្មានការបែង ចែកឋានៈ វណ្ណៈ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ជំនឿ សាសនា។
- ចេះរស់នៅប្រកបទៅដោយចរិយាធម៌ និងគុណធម៌ដើម្បីរស់នៅសមរម្យក្នុងសង្គម។
- ស្គាល់កាតព្វកិច្ច និង ស្វ័យអប់រំខ្លួនអោយក្លាយទៅជាពលរដ្ឋល្អ ពលរដ្ឋគំរូ។
- មានសាមគ្គីភាពល្អ ស្រលាញ់យុត្តិធម៌ ស្រលាញ់មនុស្សជាតិទូទៅ។
- មានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយជាតិ និងអន្តរជាតិ មិនប្រកាន់ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ជំនឿ សាសនា។
- មានទុណក្នុងការពន្យល់ណែនាំមហាជនទូទៅអោយមានឆន្ទៈចេះស្រលាញ់សម្បត្តិវប្ប ធម៌នៅជុំ វិញខ្លួនគេ ដែលជាមរតករបស់បុព្វបុរសយើងបន្សល់ទុកអោយ។
- ចង់ផ្សារភ្ជាប់ចំណេះដឹងទូទៅ ស្តីពីវប្បធម៌ជាតិ អន្តរជាតិរួមជាមួយនឹងមុខវិជ្ជាឯកទេសផ្ទាល់ខ្លួន

ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាពអប់រំតាមផែនការជាតិ «អប់រំសំរាប់យើងទាំងអស់គ្នាជាកូនខ្មែរ»។

- អប់រំប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរស្វែងយល់កាន់តែស៊ីជម្រៅទៅលើអត្តសញ្ញាណជាតិ និងដួងព្រលឹង ជាតិខ្មែរ (ប្រជាជន ទឹកដី ប្រវត្តិសាស្ត្រ ការគ្រប់គ្រង ភាសា អក្សរសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍ ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ជំនឿ សាសនា ចិត្តគំនិត អាកប្បកិរិយា ឆន្ទៈរួមដូចគ្នា)។
- ចេះយកទ្រឹស្តី វិធីបុន្មានទាំឡាយណាដែលដឹកនាំមនុស្សទៅរកផ្លូវល្អមកអនុវត្ត។
- មានមនសិការក្នុងមុខរបរវិជ្ជាជីវៈ តាមសម្មាជីវៈ មិនរំលោភលើអ្នកដទៃ។
- ស្គាល់ព្រំប្រទល់រវាងសិទ្ធិនិងច្បាប់ ការណ៍កិច្ចនិងការទទួលខុសត្រូវ ដើម្បីជៀសវាងការរំលោភសិទ្ធិ។
- មនុស្សត្រូវមានកាតព្វកិច្ចការពារប្រជាធិបតេយ្យ អភិវឌ្ឍប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រើប្រាស់ប្រជាធិបតេយ្យដោយត្រឹមត្រូវ។
- ដើម្បីរួមចំណែកក្នុងកិច្ចការពារបរិស្ថាននៅកម្ពុជាឡើងវិញ ការអប់រំនិងផ្សព្វផ្សាយចំនេះដឹងបរិស្ថានគឺជាសំនូមពរចាំបាច់មួយ ជាឆ្នាន់ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់និងគាំពារដល់សកម្មភាពនេះ។
- កិច្ចការពារបរិស្ថាន គឺជាការកិច្ចរបស់យើងទាំងអស់គ្នា ហើយការងារនេះមិនអាចអនុវត្តដោយប្រសិទ្ធភាព បើគ្មានកំលាំងមហាជនចូលរួមគ្នា និងគ្មានការបណ្តុះស្មារតីមនសិការចំពោះបរិស្ថាន។
- ការបំបាត់ភាពក្រីក្រ គឺជាចំណែកមួយដល់ការការពារគុណភាពបរិស្ថានដែរ។

សំណួរ:

តើការសិក្សាវប្បធម៌ ចំណេះដឹងទូទៅត្រូវសិក្សាពីអ្វីខ្លះ? (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ២០០៤)

ចម្លើយ:

ការសិក្សាវប្បធម៌ ចំណេះដឹងទូទៅត្រូវសិក្សាពី៖

- ចំណេះដឹងទូលំទូលាយលើគ្រប់សកម្មភាពសង្គមដូចជា ជំនឿសាសនា ចំណេះវិជ្ជាវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស ភាសាអក្សរ សញ្ញា អក្សរសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈ ព័ត៌មាន ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ការសិក្សាអប់រំ សីលធម៌ គុណធម៌ ចរិយា ច្បាប់ទូន្មាន កីឡា ល្បែងកំសាន្ត ច្បាប់នានា មធ្យោបាយបច្ចេកទេស បច្ចេកវិទ្យាទំនើប ការបង្កបង្កើនផល ការដើរហើរ មុខរបរវិជ្ជាជីវៈ សេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចក្នុងនិងក្រៅប្រទេសពោលគឺ របៀបរបបសង្គមឲ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់និងការរីកចម្រើន។
- ចំណេះដឹងពីអ្វីៗដែលខ្លួនមានដែលល្អ ហើយត្រូវបានគេស្រលាញ់ និងទទួលស្គាល់តាំងពីបុរាណ កាលពោលគឺស្គាល់មូលដ្ឋានគ្រឹះរបស់សង្គមជាតិ ព្រលឹងជាតិ និងអត្តសញ្ញាណជាតិ។
- ចំណេះដឹងស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សិទ្ធិនិងច្បាប់ សិទ្ធិនិងករណីកិច្ច

ការទទួលខុសត្រូវ វប្បធម៌សន្តិភាព ចំណេះចេះរស់ក្នុងសង្គម ការកសាងនីតិវិធី
លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងការបោះឆ្នោត ក្នុងរបបប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស សិទ្ធិស្ត្រី សិទ្ធិកុមារ រដ្ឋ
ធម្មនុញ្ញ អនាម័យ សុខភាព។

- ចំណេះដឹងស្តីពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ជាកត្តាដែលនាំអោយមានអំពើហិង្សានៅក្នុងគ្រួសារ ផល
វិបាកនៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ច្បាប់ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ។
- ចំណេះដឹងស្តីពីបរិស្ថាន(ការថែរក្សានិងការពារបរិស្ថាន) ដើម្បីអោយយល់ច្បាស់ថា
បរិស្ថានធម្មជាតិជាប្រភពនៃជីវិតនៅលើភពផែនដី។
- ចំណេះដឹងស្តីពីជំងឺអេដស៍ និងកាមរោគ ដែលជាជំងឺឆ្លងពុំអាចព្យាបាលបាន យល់ពីវិធី
ផ្សព្វផ្សាយ និងការពារជំងឺនេះ។
- ចំណេះដឹងរឹងមាំលើព្រឹត្តិការណ៍ជាតិ អន្តរជាតិ ពិសេសការយល់ដឹងស្តីពីការវិវឌ្ឍនៃ
បច្ចេកវិទ្យាទំនើបនៅលើសកលលោក ទាំងផ្នែកនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច។

សំណួរ:

មតិមួយបានពោលថា«ការសិក្សាវប្បធម៌ អរិយធម៌» មានសារៈសំខាន់ណាស់សំរាប់មនុស្សខ្មែរ ចូរ
ស្រាយបំភ្លឺ។ (ប្រឡងគ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តមបរិញ្ញាបូក១ ឆ្នាំ២០០៣)

ចម្លើយ:

មតិមួយបានពោលថា«ការសិក្សាវប្បធម៌ អរិយធម៌» មានសារៈសំខាន់ណាស់សំរាប់មនុស្សខ្មែរ ចូរ
ស្រាយបំភ្លឺ។ (NIE ឆ្នាំ២០០៣)

- ស្គាល់ច្បាស់ពីមូលដ្ឋានគ្រឹះរបស់សង្គមជាតិ និងព្រលឹងជាតិ
- យល់កាន់តែច្បាស់ពីអ្វីដែលខ្លួនមានដែលល្អ ហើយគេស្រឡាញ់និងទទួលស្គាល់តាំងពីបុរាណ។
- ចេះបណ្តុះបណ្តាលនូវច្បាប់ មនសិការ ថែរក្សា និងការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិខ្លួន។
- ស្គាល់ច្បាស់នូវប្រភពលក្ខណៈនៃវប្បធម៌ អរិយធម៌របស់ជាតិ ដោយចេះប្រៀបធៀបវប្បធម៌ អរិយ
ធម៌បរទេសដែលល្អអោយមកជារបស់ជាតិ ស្របតាមចំណង់ចំណូលចិត្តប្រជាជាតិខ្លួន និងព្រលឹង
ជាតិខ្លួន។
- ចេះរកវិធានការទប់ស្កាត់ និងវាយបកអោយទាន់ពេលវេលានូវឥទ្ធិពលវប្បធម៌ អរិយធម៌បរទេស
ណាដែលមកបំផ្លាញដល់វប្បធម៌ អរិយធម៌ជាតិខ្លួន។

ដូចនេះ ការសិក្សាវប្បធម៌ អរិយធម៌មានសារៈសំខាន់ណាស់ សំរាប់មនុស្សដែលឃើញគួរគប្បីស្វែង
យល់អោយស៊ីជម្រៅបន្ថែមទៀតនូវអត្តសញ្ញាណរបស់ជាតិខ្មែរ និងជាព្រលឹងជាតិខ្មែរ

សំណួរ:

បច្ចុប្បន្នវប្បធម៌បរទេសបានហូរចូលមកកម្ពុជាច្រើនណាស់។

ក.តើវប្បធម៌ទាំងនោះជះឥទ្ធិពលយ៉ាងណាខ្លះចំពោះជនខ្មែរ?

ខ. តើអ្នកត្រូវមានវិធានការបែបណា ដើម្បីទប់ស្កាត់វប្បធម៌ពលរដ្ឋអាស៊ានទាំងនោះ?

ចម្លើយ:

ក.ឥទ្ធិពលបរទេសចំពោះយុវជនខ្មែរគឺ

- តន្ត្រីញ៉ាក់ញរខុសពីលក្ខណៈជាតិខ្មែរ
- ភាពយន្តអាសអាភាស កាប់សំលាប់ ឆក់ប្លន់ ល្បិចកលខ្មៅងងឹត
- សំលៀកបំពាក់ស៊ីវិលយហួសហេតុហូរពីបរទេស
- ប៉ូតសក់ឬកញ្ចក់រិយាយមាយាទបរទេស«ចាប់ដៃ ញ៉ាក់ចិញ្ចឹមលើកដៃដើរលោត»
- អត្តចរិតទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី ឥរិយាបថ ដេក ដើរ ឈរ អង្គុយ ប្រាសចាកនឹងចរិតលក្ខណៈរបស់ជាតិខ្លួន

- សំភារៈប្រើប្រាស់ច្រើនតែបរទេសនិយម មិនចូលចិត្តប្រើប្រាស់នូវអ្វីដែលជាប់របស់ជាតិខ្មែរ

ខ.វិធានការទប់ស្កាត់

- បណ្តុះស្មារតីស្រលាញ់សិល្បៈវប្បធម៌ជាតិ អោយចូលជ្រៅក្នុងស្រទាប់យុវជន
- ផ្សព្វផ្សាយសិល្បៈ និងវប្បធម៌ជាតិអោយបានច្រើនជាងការផ្សព្វផ្សាយវប្បធម៌បរទេសនៅគ្រឹះស្ថានសិក្សានានា និងនៅទីសាធារណៈ
- ទប់ស្កាត់វប្បធម៌បរទេសណាដែលមិនផ្តល់ជាប្រយោជន៍ដល់សង្គមជាតិខ្មែរ
- បង្កើតស្នាដៃនូវអ្វីដែលជាប់របស់ខ្លួនអោយបានច្រើន ហើយមានលក្ខណៈសុក្រឹត ល្អប្រណិតដែលជាទីពេញនិយមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ។
- ស្រាវជ្រាវស្វែងយល់ ស្វ័យកែលំអវប្បធម៌ជាតិអោយស៊ីជម្រៅថែមទៀត។
- រួបរួមគ្នាលើកដំកើរសិល្បៈវប្បធម៌ជាតិអោយបានព្រមៗគ្នា
- អប់រំអោយប្រជាពលរដ្ឋ យុវជននិយមប្រើប្រាស់សិល្បៈវប្បធម៌ជាតិអោយបានទូទាំងប្រទេស។
- អប់រំនិងចាត់វិធានការ ទៅលើទ្រឹស្តីនៃព្រំប្រទល់នៃសិទ្ធិសេរីភាពរបស់យុវជន ពលរដ្ឋអោយយល់ពីសិទ្ធិនិងច្បាប់ សិទ្ធិនិងការទទួលខុសត្រូវ ដើម្បីបំបាត់ភាពអាណាធិបតេយ្យ អោយអស់ពីក្នុងសង្គមជាតិ ព្រមទាំងបំបាត់ការរំលោភសិទ្ធិ។
- អប់រំសីលធម៌ទាំងប្រាំ(សីលធម៌ផ្ទាល់ខ្លួន គ្រួសារ សង្គម វិជ្ជាជីវៈ អន្តរជាតិ)។
- អប់រំសីលធម៌ដើម្បីសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ក្នុងការរស់នៅរបស់មនុស្ស។
- ខិតខំពន្យល់ហេតុផលនូវអ្វីដែលអសីលធម៌ ជាកត្តាប៉ះពាល់ដល់ទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណីជាតិ។
- អប់រំអោយគេយល់ច្បាស់នូវអ្វីដែលជាលក្ខណៈជាតិ អត្តសញ្ញាណជាតិ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការបំផ្លាញវប្បធម៌ជាតិខ្មែរ។
- វាយបកនិងទប់ស្កាត់អោយទាន់ពេលវេលា លើអ្នកដែលបង្កអោយមានការប្រព្រឹត្តល្បែងពលា

អាវាស ផ្ដេសផ្ដាស ការទិញចិត្តសិល្បករ ទិញស្នាដៃអ្នក និងបុរាណនាគ។ ជាមួយវាយបកនិងទប់ស្កាត់អោយទាន់ពេលវេលាទៅលើអ្នកណាដែលមានបំណងមិនល្អ ចង់បំបាត់សិល្បៈវប្បធម៌ជាតិខ្មែរ។

សំណួរ:

ប្រទេសជាតិអភិវឌ្ឍទៅបានអាស្រ័យដោយធនធានមនុស្ស? ចូរបកស្រាយឲ្យបានក្បោះក្បាយ។

ចម្លើយ:

ធនធានមនុស្ស ជាប្រភពថាមពលដ៏សំខាន់ក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍសង្គមជាតិ។ ទាមទានូវគំនិតអប់រំយ៉ាងគឺ៖

- ការបណ្តុះបណ្តាលនូវបញ្ញាស្មារតី៖ ទាក់ទងទៅនឹងការត្រិះរិះពិចារណា ចេះថ្លឹងថ្លែង វែកញែកបណ្តាចំណេះវិជ្ជានានា គួបផ្សំសីលធម៌ គុណធម៌សង្គម ពោលគឺមានទំនាក់ ទំនងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងប្រព័ន្ធខ្សាប(ចំណេះដឹងទូលាយ បច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រទំនើប មានចំណេះធ្វើ និង បទពិសោធន៍សិក្សាស្រាវជ្រាវ គោរពសិទ្ធិមនុស្ស ប្រជាធិបតេយ្យ មនសិការជាតិ សាមគ្គីល្អ គតិយុត្តិធម៌ រហ័សរហួន ឈ្លាសវៃ)
 - ការបណ្តុះបណ្តាលនូវចិត្តគំនិត ឆន្ទៈមោះមុតប្រយុទ្ធយ៉ាងអង់អាចក្នុងកិច្ចការអភិវឌ្ឍ ប្រទេសជាតិ ទប់ទល់នឹងសកម្មភាពអសកម្ម ស្ដែងចេញជាស្មារតីសាមគ្គីជាតិ អហិង្សា បង្កើតការស្រលាញ់ថែរក្សាការពារ នូវអត្តសញ្ញាណជាតិដែលជាព្រលឹងជាតិមាតុភូមិ។
 - ស្នាដៃដែលជាទេព្យកោសល្យរបស់បុគ្គលគ្រប់រូប គឺជាកោសិការរបស់សង្គម៖ បុគ្គលម្នាក់ៗត្រូវតែធ្វើអ្វីដែលជាគុណប្រយោជន៍ដល់សង្គមខ្លួន «រស់មិនទម្ងន់ផែនដី»។ មិនប្រកាន់វណ្ណៈ ឋានៈ ពណ៌សម្បុរ ជំនឿសាសនា និន្នាការនយោបាយ «ស្ថាបនិកដ៏ សកម្មក្នុងការកសាងនូវប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់សង្គមជាតិ»។
 - អប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលលើកាយសម្បទា សុខភាព អនាម័យ៖ បុគ្គលគ្រប់រូបត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវទស្សនៈ ហូបស្អាត ដឹកស្អាត រស់នៅស្អាត នាំឲ្យទទួលបាននូវសុខភាពល្អ មាំមួន កំលាំងខ្លាំងខ្លាប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ នាំឲ្យអភិវឌ្ឍប្រទេសបានជឿនលឿន។
- រួមសេចក្តីមក ចំនុចសំខាន់ៗដូចបានពោលខាងលើ គឺជាប្រភពដើម្បីជំរុញដល់ការអភិវឌ្ឍធន ធានាមនុស្សឈានឆ្ពោះដល់ការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិដែលពុំអាចខ្វះចំនុចណាមួយបានឡើយ។

សំណួរ:

ការយោគយល់ ការសន្តោសប្រណីរវាងមនុស្សនិងមនុស្សបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះដល់ សង្គមជាតិ?

ចម្លើយ:

ការយោគយល់ ការសន្តោសប្រណីរវាងមនុស្សនិងមនុស្សបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍ខ្លះដល់សង្គម

ជាតិដូចជា៖

- សុខសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួននិងសង្គម និងមានសាមគ្គីភាពល្អ
- សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ កិត្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់ ឧត្តុង្គឧត្តម
- ពលរដ្ឋល្អក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ
- សង្គមមានការអភិវឌ្ឍ

សំណួរ៖

តើអ្នកត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ ដើម្បីបង្ហាញថាអ្នកស្រលាញ់មនុស្សដទៃដូចស្រលាញ់ខ្លួនឯង?

ចម្លើយ៖

ដើម្បីបង្ហាញថាអ្នកស្រលាញ់មនុស្សដទៃដូចស្រលាញ់ខ្លួនឯង៖

- គោរពសិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ
- ការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស
- ប្រកាន់ព្រហ្មវិហារធម៌
- អប់រំណែនាំអ្នកដទៃអោយមកផ្លូវល្អ

សំណួរ៖

នៅក្នុងវិស័យអប់រំ តើរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតមានគោលនយោបាយដូចម្តេច?

ចម្លើយ៖

ក្នុងវិស័យអប់រំ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតមានគោលនយោបាយដូចជា៖

- កុមារត្រូវចូលរៀននៅអាយុ៦ឆ្នាំ។
- សម្រាប់សិស្សថ្នាក់ទី៧-១០ ត្រូវចំណេញក្នុងមួយសប្តាហ៍ ២ថ្ងៃដើម្បីធ្វើកម្មសិក្សា ក្នុងសាលាពហុបច្ចេកទេសខាងមុខជំនាញនៅក្នុងរោងចក្រ ឬកសិដ្ឋាន។
- សិស្សចាប់ពីថ្នាក់ទី១០ ឡើងទៅត្រៀមរៀនបន្ថែម២ឆ្នាំ សម្រាប់ថ្នាក់ហ្វឹកហ្វឺននៅមធ្យមសិក្សានិង៣ឆ្នាំសម្រាប់សាលាមុខជំនាញ។

សំណួរ៖

នៅក្នុងវិស័យសុខាភិបាល តើរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតមានគោលនយោបាយដូចម្តេច?

ចម្លើយ៖

នៅក្នុងវិស័យសុខាភិបាល រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើត

មានគោលនយោបាយដូចជា៖

- ព្យាបាលជំងឺដល់ប្រជាជនដោយមិនគិតថ្លៃ។
- រដ្ឋាភិបាលបានបណ្តុះបណ្តាលពេទ្យគ្រប់ជំនាញនៅឆ្នាំ ១៩៨៥ សម្រាប់គ្រូពេទ្យថ្នាក់វេជ្ជបណ្ឌិត ចំនួន ៣៧ ៩៤៣ នាក់ទទួលបាន ១១ ៧៥៧ នាក់ និងឱសថការី ៣៧៨៥នាក់ ហើយចំនួនគ្រូ សរុបក្នុងមន្ទីរពេទ្យមាន ១៦៩ ១១២គ្រូ។

សំណួរ៖

នៅឆ្នាំ១៩៦៥ អាឡឺម៉ង់ខាងកើតមានកំណើនប្រជាជនយឺតដូច្នេះតើរដ្ឋាភិបាលបានប្រើគោល នយោបាយដូចម្តេច?

ចម្លើយ៖

នៅឆ្នាំ១៩៦៥ អាឡឺម៉ង់ខាងកើតមានកំណើនប្រជាជនយឺត។ ដូច្នេះរដ្ឋាភិបាលបានប្រើគោល នយោបាយដូចជា៖

- បើកសិទ្ធិឲ្យបុរស និងស្ត្រីមានសិទ្ធិស្មើគ្នា។
- លើកទឹកចិត្តស្ត្រីដែលចង់បានកូនច្រើនដោយរដ្ឋផ្តល់ថវិកា១០០០ម៉ាកចំពោះស្ត្រីមានកូនដំបូង ព្រមទាំងទទួលសិទ្ធិសម្រាករយៈពេល៦ខែ ដោយមិនកាត់ប្រាក់ខែទៀតផង។បើស្ត្រីមានកូនទី២ត្រូវ មានច្បាប់ឈប់សម្រាកមួយឆ្នាំនិងកូនទី៣ចំនួន១៨ខែ ដោយរក្សាប្រាក់បៀវត្សពី៧០%ទៅ៩០%។

សំណួរ៖

តើប្រទេសណាដែលគូរពាណិជ្ជកម្មជាមួយនឹងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើត?

ចម្លើយ៖

- ប្រទេសណាដែលគូរពាណិជ្ជកម្មជាមួយនឹងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់កើតមាន អែរ៉ុបខាងលិច ពិសេសអាឡឺម៉ង់ខាងលិច។

សំណួរ៖

តើសេដ្ឋកិច្ចនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតជាសេដ្ឋកិច្ចមានលក្ខណៈ ដូចម្តេច?ហេតុអ្វី?

ចម្លើយ៖

- សេដ្ឋកិច្ចនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតជាសេដ្ឋកិច្ចសមូហភាព ពីព្រោះមធ្យោបាយផលិតកម្មទាំងអស់ជាប់រវាងរដ្ឋដូចជា រោងចក្រ ដីធ្លី និងមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនជា ដើម។ ជាពិសេសការអភិវឌ្ឍន៍ធ្វើតាមដំណាក់ សេដ្ឋកិច្ច ផែនការ ៥ឆ្នាំម្តង។

សំណួរ:

នៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតតើបែងចែកដីដាំដំណាំជាប៉ុន្មាន? អ្វីខ្លះ? ចូរបញ្ជាក់។

ចម្លើយ:

សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតតើបែងចែកដីដាំដំណាំជាប្រភេទគឺ៖

- ដីដែលមានដីជាតិ គេដាំត្រូវសាលី ដំឡូងសម្រាប់យកស្ករ។
- ដីដែលមានគុណភាពអន់ គេដំឡូងបារាំង។
- ដីសើមសម្រាប់ចិញ្ចឹមសត្វ កសិកម្ម ដែលមានលក្ខណៈប្រពលវប្បកម្មដោយប្រើគីមី។

សំណួរ:

តើកសិដ្ឋានរដ្ឋនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតមានប៉ុន្មាន? ចែកចេញជាអ្វី?

ចម្លើយ:

- កសិដ្ឋានរដ្ឋនៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតមាន៤៧១ចែកចេញជា៣៩០០ សហករណ៍បើគិតជាផ្ទៃដីកសិកម្មវិញស្មើនឹង៥៩% នៃផ្ទៃប្រទេសទាំងមូល។

សំណួរ:

តើឧស្សាហកម្មនៅតាមសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតត្រូវបានប្រមូលផ្តុំយ៉ាងដូចម្តេច? ចូរបង្ហាញ។

ចម្លើយ:

- ឧស្សាហកម្មនៅតាមសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាឡឺម៉ង់ ឬអាឡឺម៉ង់ខាងកើតត្រូវបានប្រមូលផ្តុំទៅតាមផ្នែកផលិតផលដែលមាន ១៣២ កន្លែង ទូទាំងប្រទេសដែលបែងចែកជាផ្នែកធំៗរួមមានគីមី គ្រឿងម៉ាស៊ីន អេឡិចត្រូនិច ព្រមទាំងរោងចក្រស្បែកវាយនភ័ណ្ឌ អុបទិច និងរថយន្ត។ នៅក្នុងរោងចក្រនីមួយៗគេត្រូវប្រើមនុស្សយន្តជំនួស មនុស្ស ដើម្បីបំពេញកង្វះខាតកម្មករជំនាញ។

សំណួរ:

តើឧស្សាហកម្មដែលប្រើដោយប្រភពថាមពលភាគច្រើនប្រើអ្វី? ហើយជាជះឥទ្ធិពលអ្វីខ្លះ?

ចម្លើយ:

- ឧស្សាហកម្មដែលប្រើដោយប្រភពថាមពលភាគច្រើនប្រើថាមពលធូលី និងប្រេងកាត ដែល ជះឥទ្ធិពលដល់ស្រទាប់អូសូន និងកង្វះបរិស្ថាន។

ឧបសម្ព័ន្ធ

សៀវភៅ ទិន្នន័យលំអិត និងផ្លូវការ
ខេត្តបាត់ដំបង

សៀវភៅ ទិន្នន័យលំអិត និងផ្លូវការ
ខេត្តស្វាយរៀង

ចងក្រងដោយ **អ៊ឹម សិរិន្ទ** គ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តម ឯកទេសអក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេស
បង្រៀននៅអនុវិទ្យាល័យ គិត ម៉េង ប្រាសាទ។

- ឆ្នាំ ២០១០ សញ្ញាបត្រ មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ (បាក់ឌុប) ។
- ឆ្នាំ ២០១២ សញ្ញាបត្រ គ្រូបង្រៀនកម្រិតមូលដ្ឋាន ឯកទេស ភាសាអង់គ្លេស_ខ្មែរ។
- ឆ្នាំ ២០១៥ សញ្ញាបត្រ បរិញ្ញាបត្រអក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេស ។
- ឆ្នាំ ២០១៧ សញ្ញាបត្រ អនុបណ្ឌិតអក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេស ។
- ឆ្នាំ ២០១៨ សញ្ញាបត្រ គ្រូបង្រៀនកម្រិតឧត្តម ឯកទេស អក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេស។
- ឆ្នាំ ២០១៩ សញ្ញាបត្រ អនុបណ្ឌិតគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលអប់រំ។

សូមស្វាគមន៍ទទួលបានជោគជ័យ